

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

EMIL KROGH

**EN MINISTERIAL-EMBEDSMAND
PROTESTEREDE MOD FORURETTELSE —**

AF HANDELSMINISTERIETS HISTORIE

1938

I KOMMISSION:
H. P. HANSENS BOGTRYKKERI
ST. KONGENSGADE 31 - KØBENHAVN K.

EN MINISTERIAL-EMBEDSMAND PROTESTEREDE MOD FORURETTELSE —

AF HANDELSMINISTERIETS HISTORIE

VED

EMIL KROGH

Fh. CHEF FOR HANDELSMINISTERIETS
SØFARTSKONTOR

1938

I KOMMISSION:

H. P. HANSENS BOGTRYKKERI

ST. KONGENSGADE 31 · KØBENHAVN K

Fortegnelse over Bilag Side 25.

H. P. Hansens Bogtr., Kbhvn.

En Kreds af kyndige Raadgivere, hvoriblandt gamle Medarbejdere. med Førstehaandsviden, om hvad der er passeret, har trofast staaet mig bi med Raad og Daad i den ulige Kamp, man har tvunget mig ud i, og har dermed i høj Grad støttet mig i min Tro paa, at Sandheden om Tingenes og Begivenhedernes Sammenhæng altid har en Chance for at trænge igennem Mørket.

Idet jeg udsender denne Redegørelse til Offentligheden, beder jeg alle disse Venner modtage en dybtfølt Tak.

Emil Strøgh

Den Sag, hvis Hovedaktstykker jeg hermed fremlægger for Offentligheden i det Omfang, disse Dokumenter staar til min frie Raadighed, handler om Uret, dyb og gentagen Uret, øvet af Ministeren for Handel, Industri og Søfart, Hr. *Jobs. Kjærbøl*. Jeg fremlægger den for Offentligheden, fordi jeg er af den sikre Opfattelse, at en Embedsmand i et demokratisk Land har Ret og Pligt som enhver anden til at værne sit gode Navn. Desuden er det utvivlsomt, at Sagen berører principielle Spørgsmaal om Embedsmænds Retsstilling og dermed ogsaa Statens Interesser.

Man vil nu formodentlig ikke heller fra nogen Side bestride min Adkomst til at forelægge Sagen for Offentligheden. Langt snarere vil man maaske undre sig en Smule over, at jeg, naar jeg anser den for at være af en saadan Betydning, at den fortjener Offentlighedens Interesse, ikke desto mindre har ladet hengaa Aar og Dag, forinden jeg fremlægger mine Besvælinger; den første af de Forurettelser, hvortil jeg sigter — og som førte til min Afskedigelse uden Ansøgning fra Embedet som Chef for Handelsministeriets Søfartskontor — fandt nemlig Sted allerede i Februar 1937. Om et saadant Spørgsmaal skulde blive stillet, er Svaret imidlertid nærliggende. Jeg har efter Samraad med kyndige Raadgivere ikke ment det rigtigt at gaa til Offentligheden, forinden jeg havde forsøgt enhver Mulighed for paa anden og stilfærdigere Maade at formaa Administrationen til at anerkende Berettigelsen af mit ganske vist »kun« moralske, men ikke desto mindre fuldvægtige Krav paa Oprensning for den Uret, Handelsministeren har tilføjet mig.

Offentligheden overvældes af nye Indtryk hver Dag og kan kun have en yderst kort Hukommelse for Smaabegivenheder. Det er da naturligt og givet, at kun en meget snæver Kreds af Interesserede den Dag i Dag erindrer nogetsomhelst om disse Begivenheder fra i Fjor. Jeg maa følgelig indlede min Fremlæggelse af Akterne med at give et Omrids af det, der har fundet Sted, men idet jeg gør dette, ønsker jeg

med det samme stærkt at fremhæve, at dette Omrids kun kan blive af orienterende Natur. Den, der vil trænge ind i Sagen, kan ikke fritage sig for at gennemløbe Akterne, først og fremmest Hovedbilaget: Mit Andragende til Statsministeriet af 11. Juni 1938, med de dertil hørende Underbilag. Jeg bestræber mig da for at gøre Orienteringen og de enkelte Kommentarer, jeg har at føje til den, netop saa fyldige, at Læseren vil kunne skønne af selve dette Omrids, hvorvidt han for sit Vedkommende vil have Interesse i at fortsætte med en Undersøgelse af Bilagene.*)

Som Baggrund for den efterfølgende Skildring af de Begivenheder, hvorover jeg finder at maatte besvære mig, hidsætter jeg nogle Oplysninger angaaende min personlige Tilknytning til Handelsministeriet og Arbejdet i Ministeriet gennem Aarene:

Jeg udnævntes paa Foranledning af den første Handelsminister fra 1. Januar 1909 til Chef for Søfartskontoret i det den Gang nyoprettede Ministerium for Handel og Søfart, der, uanset forskellige Navneforandringer m. v. i Aarens Løb, den Dag i Dag bestaar som Ministeriet for Handel, Industri og Søfart (Handelsministeriet). Ved min Afgang i 1937 havde jeg allerede gennem mange Aar været den eneste tilbageværende af Ministeriets oprindelige Embedsmandsstab.

Mit Arbejde i Ministeriet har været kontinuerligt og kun været afbrudt af en Række Særmissioner i Indland og Udland, om hvilke Sendelser det dog helt ud gælder, at de Opgaver, som skulde løses, mer eller mindre direkte har hørt ind under Søfartens naturlige Interessesfære. Mit Arbejde har endvidere været meget intensivt, det har i bogstavelig Forstand uafbrudt lagt Beslag paa alle mine Evner og Kræfter. Jeg nævner dette Forhold, ikke fordi jeg mener, at der deri skulde indeholdes noget særlig fortjenstfuldt, men blot fordi det deraf indlyser, at jeg ikke har kunnet afse Tid til at dyrke Bibeskæftigelse af nogen Art. Jeg indtraadte i sin Tid i Statstjenesten med det bestemte Maal for Øje at bidrage af al min Evne — i Statens og Skibsfartserhvervets velforstaaede Interesse — til at opbygge en saadan offentlig Skibsfartsadministration, som svarer til dette Erhvervs virkelige Betydning i det danske Samfunds Husholdning. Naar dette Maal skulde fastholdes — og det er det blevet gennem alle de forløbne Aar — saa maatte jeg naturligvis tage Konsekvenserne. Pionerarbejderen hverken faar eller venter at faa økonomisk Kompensation for sit Pionerarbejde.

*) Fortegnelse over Bilagene, se Side 25.

Arbejdet i Handelsministeriet er gennem hele dette Ministeriums Levetid foregaaet under uhyre vanskelige Forhold. Den, som kunde ønske at sætte sig ind i disse Vanskeligheder, vil jeg anbefale at tage Udgangspunkt i Indledningen til den Graabog, *Beretning fra Handelsministeren om Sagen »Kontorchef Arendrup«*, som af den daværende Handelsminister (Hauge) blev udsendt i Januar 1930. Der vil ikke behøves megen Erfaring i den Kunst at læse mellem Linierne for at naa til Klarhed over, at der i denne Publikation haves et autoritativt Vidnesbyrd om, at Handelsministeriet med Hensyn til Organisation gennem den lange Periode, der omhandles, har befundet sig under højst ulykkelige Forhold. Nogen afgørende Bedring i Tingene er forøvrigt efter min Opfattelse ikke heller indtraadt efter den Periode, Beretningen omhandler. Dette betyder naturligvis ikke, at der overhovedet ikke skulde have været Handelsministre i alle disse 29 Aar, som kunde have løst den Opgave at organisere Ministeriet paa tilfredsstillende Maade, men de Ministre, som har haft Evne og Vilje i saa Henseende, har blot ikke kunnet faa den fornødne Tid og Lejlighed til dette Arbejde. Det har været en af Følgerne af disse urimelige og utilfredsstillende Arbejdsforhold, at jeg for Søfartsafdelingens Vedkommende gennem mange Aar faktisk ikke har kunnet faa den Arbejdskraft til Raadighed, som krævedes til Løsningen af de foreliggende Opgaver.

Resultatet af mit Arbejde i Handelsministeriet som Chef for Søfartskontoret gennem ca. 29 Aar faar andre vurdere; den, der vil danne sig et Skøn over dette Arbejde, vil kunne finde Udgangspunkter i saa Henseende i det Memorandum, som indeholdes i Underbilag G til Hovedbilaget af 11. Juni 1938, her optrykt som Bilag I. Havde Handelsministeriets Departementschefspost været besat gennem Aarene paa saadan Maade, som man burde have Ret til at forvente med Hensyn til denne meget krævende Stilling, saa vilde man gennem dette Embede have haft et Fikspunkt i Ministeriets Udvikling og derigennem formentlig ogsaa Mulighed for en Vurdering af Søfartskontorets Indsats og Udvikling, men den vistnok almindelig anerkendte Sandhed er desværre den, at der var aldrig noget saadant virkeligt Fikspunkt. Fra det Hold haves derfor ingen Vurdering, og det falder forøvrigt paa det nøjeste i Traad med denne Omstændighed, at Søfartskontoret under hele sin Tilværelse har maattet savne det departementale Værn, som det havde et naturligt Krav paa, og som i hvert Fald kunde have hindret et Angreb som det, Søfartskontoret i den her omhandlede Sag vitterligt har været Genstand for. I de 29 Aar, jeg har været Søfartskontorets Chef, har jeg tjent under mange Ministre,

flere end 12 i Tallet, og det følger heraf samt af de Forhold, jeg lige har nævnt vedrørende Departementschefsposten, at nogen egentlig samlet Vurdering heller ikke kan ventes at foreligge fra Ministerhold. Derimod haves der en Række enkeltstaaende Tilkendegivelser fra Indland og Udland, paa Grundlag af hvilke der vistnok kan dannes et Billede til Vurdering af min lange Embedsgering. Jeg henviser i saa Henseende til det fornævnte Memorandum, Bilag I, hvori der under Afsnit I om udenrigske Arbejder vil findes gengivet Vidnesbyrd og Udtalelser bl. a. fra Statsminister, tidligere Søfartsminister, *Th. Stauning*, fra *den svenske Regering* i officiel Note af 1930 og fra Understatssekretæren for Skibsfartsanliggender i det britiske *Board of Trade*, *Sir Julian Foley* m. fl. Tilsvarende Udtalelser fra Ministre, jeg har tjent under, og andre fremstaaende Personligheder i Indland og Udland, med hvem jeg i Embeds Medfør har samarbejdet, vil fremdeles findes i Bilag II, indeholdende Brev af 26. December 1937 fra mig til Statsminister Stauning. Endelig haves Vidnesbyrd, der bl. a. i særlig Grad berører Arbejdet paa at øge Sikkerheden for Menneskeliv paa Søen, fra Generalinspektøren for Hollands Skibsfart, *P. S. van 't Haaff* og Islands Overskibsinspektør *O. T. Sveinsson*, se Bilag III; ganske lignende Udtalelser er for nogle Aar siden fremkommet ogsaa fra Finlands centrale Skibsfartsmyndighed.

Paa den saaledes givne Baggrund maa da de i det efterfølgende skildrede Begivenheder ses.

Torsdag Eftermiddag d. 28. Januar 1937 forhandlede Handelsminister Kjærboel første Gang med mig angaaende Spørgsmaalet om at overdrage Ledelsen af Statens Isbrydningsvæsen, der hidtil havde ligget umiddelbart under Bestyrelse af Ministeriets Søfartskontor, til Overskibsinspektøren ved Statens Skibstilsyn. Af saglige Grunde maatte jeg anse det for ubetinget rigtigst, at Isbrydningsvæsenet forblev i samme Tilknytning til Søfartskontoret som hidtil. En øjeblikkelig Omlægning af Institutionen advarede jeg paa det alvorligste imod med Henvisning til den foreliggende Issituation og Faren for uforudselige Komplikationer. Efter at have hørt mine Indvendinger udsatte Ministeren Spørgsmaalets endelige Afgørelse til næste Dags Formiddag.

Fredag Morgen d. 29. Januar tilkaldte Ministeren mig for at underrette mig om, at han samme Dags Morgen paa et tidligere Tidspunkt

allerede havde overdraget Isbrydningsvæsenets Ledelse til Overskibsinspektøren ved direkte mundtlig Besked til denne Embedsmand. Skønt jeg saaledes nu fandt mig stillet overfor den fuldbyrdede Overdragelse, fandt jeg det min Pligt under Hensyn til Sagens Betydning at underrette Ministeren om, at det var den enstemmige Opfattelse blandt Søfartskontorets sagkyndige Embedsstab, at det under den foreliggende meteorologiske Situation var overordentlig farligt at foretage en øjeblikkelig Omflytning af Isbrydningsvæsenet. Jeg understregede dette Standpunkt ved at udtale, at Søfartskontoret ikke turde paatage sig Ansvaret for en saadan øjeblikkelig Flytning. Tilskyndet af den nyudnævnte juridiske Departementschef, Hr. *Hakon Jespersen*, hvem Ministeriets Søsager blot fire Uger forinden havde været fuldkommen fremmede, og af hvem Flytningen bl. a. ønskedes for at undgaa en midlertidig Afgivelse af Lokaler i Ministerialbygningen, fastholdt Ministeren imidlertid sit Standpunkt, og da Afgørelsen saaledes bekræftedes, forenede man sig fra alle Sider i Søfartsafdelingen i Anstrængelserne for paa bedst mulig Maade at gennemføre Ordren.

Herefter indtraf for den nye Ledelse det beklagelige Tilfælde, at Opfyringen af den store Isbryder »Isbjørn« blev paabegyndt ca. to Døgn senere, end hvad Søfartskontorets Overleveringsordre til Overskibsinspektøren, af Fredag Fmd. d. 29. Januar, lød paa.

Selv den helt usagkyndige vil vist overfor dette Uheld have vanskeligt ved at afvise en Anelse om, at den egentlige Aarsag maatte søges i Ministerens Ordre om den øjeblikkelige Omlægning af Institutionen; det danske Isbrydningsvæsen har nemlig indtil det paagældende Tidspunkt, saa længe det har eksisteret, altid haft Isbryderne ude i rette Tid. Selv den usagkyndige vil dertil være ganske klar over, at Forhaandssandsynligheden for ubehagelige Overraskelser netop er størst, naar man giver sig til at skifte Heste midt i et risikabelt Vadedsted. For den sagkyndige Administrator er Aarsagssammenhængen helt utvivlsom: Uheldet vilde have været udelukket, hvis Handelsministeren havde udsat Omlægningen, indtil Situationen, højt regnet i Løbet af faa Uger, var blevet afklaret — det rutinemæssigt indstillede Administrationsapparat vilde givetvis have sporet Vanskeligheden i Tide og forebygget Uheldet. Aarsagen haves saaledes simpelthen i Handelsminister Kjærbøls egen, mindre velovervejede Ordre, mod hvilken han to Gange var alvorligt advaret fra sagkyndigt Hold.

Til Belysning af Alvoren i disse Advarsler skal jeg i denne Sammenhæng tilføje, at om den meteorologiske Situation, der forelaa den 29. Januar 1937, havde vist sig at være Optakten til den virkelig

haarde Isvinter, som f. Eks. svarende til Vinteren 1928—29, saa vilde efter Søfartskontorets, paa Erfaring byggede, bestemte Opfattelse den saa letsindigt besluttede øjeblikkelige Omflytning have bevirket et iøjnefaldende Sammenbrud med deraf følgende uberegnelige Skader.

En konservativ Forespørgsel angaaende Istjenesten, der anmeldtes i Folketinget umiddelbart efter Uheldet, gav Ministeren Anledning til at interessere sig nærmere for Sammenhængen med dette og anstille Undersøgelser desangaaende.

Jeg kan ikke med Bestemthed udtale, hvorledes denne Undersøgelse er bleven foretaget, thi mine Bestræbelser for at faa dette oplyst er blevet mødt med Tavshed, men jeg maa antage, at Ministeren ogsaa her alene har støttet sig til Departementschef Jespersen, som i Forvejen havde tilraadet den øjeblikkelige Omflytning af Isbrydningsvæsenet. Det staar i hvert Fald fast, at ved den departementale Undersøgelse ønskede man *ikke* den Indsigt, som Søfartskontoret og dets Chef sad inde med, og man fandt det *end ikke* paakrævet at høre disse Mænds Forklaring. Og dog var det Søfartskontoret og dets Chef, der netop havde givet Ministeren det rigtige Raad i Omlægningsspørgsmaalet, og det var de samme Mænd, som ved taalmodigt og frivilligt paataget Ekstra-Arbejde, rækkende helt tilbage til Ministeriets første Leveaar, havde skabt Isbrydningsvæsenet og med Nidkærhed og Aarvaagenhed baaret Isadministrationens Byrder.

Det staar da ligeledes fast, at dermed øvede Minister Kjørboel første Gang og paa iøjnefaldende Maade Uret i denne Sag.

Til mig meddelte Ministeren d. 15. Februar sent om Eftermiddagen, d. v. s. Dagen forinden Forespørgslen i Folketinget, kort og godt, at han havde undersøgt Sagen, og at han i Folketinget vilde lægge Skylden for Uheldet over paa mig. Jeg protesterede selvsagt baade mod den Maade, man havde foretaget Undersøgelsen paa, og mod dennes Resultat, men uden Held.

Ministerens Undersøgelsesresultat passede naturligvis særdeles godt til Situationen i Folketinget, og for dette Forum lagde da Handelsministeren Skylden for »Isbjørn«s Forsinkelse over paa mig i min Egenkab af Chef for Søfartskontoret, hvorhos Ministeren i det hele fremsatte nedsættende Udtalelser om min Embedsførelse paa dette Omraade. De paagældende Udtalelser vil findes optrykt her som Bilag IV. Jeg kan ikke helt klart se, hvad der har bevæget Ministeren til at foretage et saa usædvanligt Skridt som at hudflette sin Embedsmand — om hvem han i hvert Fald meget godt ved, at denne har Ord for under alle Forhold stedse at lade Embedets Tarv være sig magtpaa-

liggende fremfor alt andet — anklage og dømme ham for Folketinget, hvor Embedsmanden efter Sagens Natur altid maatte være forsvarsløs.

Det er mig ikke bekendt, at jeg paa noget Punkt skulde have paa-draget mig min Ministers Mishag. Ganske vist havde jeg en Gang i 1936, støttet til Overbevisning bygget paa Erfaring, om hvad der tjener Skibsfartserhvervets Vel, maattet bede mig fritaget for at overtage et Søfartsdirektorat *udenfor* Ministeriet, som Ministeren havde tiltænkt mig, men det er praktisk talt uantageligt, at dette Afslag fra min Side, der forøvrigt blot var en Bekræftelse af min Holdning overfor et Forslag, der havde foreligget ca. 10 Aar tidligere, og som var afvist saavel af Skibsfarten som af den daværende Søfartsminister, skulde have efterladt nogen Brod i Forholdet mellem Ministeren og mig. Med denne Opfattelse stemmer det da ogsaa, at Minister Kjørboel i Efter-aaret 1936 havde gjort sig betydelige Anstrængelser for at fremme en Udvikling af Ministeriets Søfartsafdeling, der, om den havde kunnet gennemføres, paa en og samme Tid vilde have bragt Skibsfarten et stort Fremskridt med Hensyn til Administrationsforholdene og givet mig et ligesaa betydningsfuldt, og efter Minister Kjørboels egen Opfattelse velfortjent, Avancement som det, Ministeren havde tiltænkt mig nogle Maaneder forinden.

Da disse Reorganisationsplaner strandede, havde Ministeren ikke set anden Udvej til at føre det departementale Maskineri videre paa betryggende Maade end at indrangere Søfartsafdelingen, som i Virkeligheden bestod af 2 Kontorer, under Departementschefen paa Linie med Ministeriets øvrige Kontorer. Det blev en Følge heraf, at jeg d. 1. Januar 1937 maatte overlevere Søfartens Departementschefsføretninger, som jeg havde varetaget, faktisk gennem en Aarrække, og formelt siden en Gang i 1935, til den nyudnævnte og med Søfartens Forhold ukendte Departementschef. Det skal paa ingen Maade skjules, at jeg maatte finde denne Ordning lidet tilfredsstillende i saglig Henseende og dertil ikke videre hensynsfuld overfor mig personlig, der var ca. 16 Aar ældre og havde en mange Gange større Anciennitet som Kontorchef. Men om jeg saaledes end maatte se paa denne Udvikling med Beklagelse, saa staaer det dog fast, at der ejheller ud af denne Situation kunde opstaa Forvikling eller Misforstaaelse af nogen Art mellem Ministeren og mig, thi jeg resignerede for Sagens Skyld betingelsesløst overfor Nyordningen. Hermed falder det endelig ogsaa godt nok i Traad, at faa Uger forinden Debatten i Folketinget havde Mi-

nisteren i Anledning af min 60 Aars Dag udtalt sig med megen Varme angaaende det gode Samarbejde mellem ham og mig, se Bilag II Underbilag 10.

Uden synderlig Risiko for Fejltagelse gaar jeg da ud fra, at Ministeren ogsaa i Henseende til Udtalelserne overfor Folketinget har støttet sig til sin Departementschef, der havde anset selve den øjeblikkelige Omlægning af Isbrydningsvæsenet for ubetænkelig, og for hvem det muligvis nu maatte falde ligesaa ubetænkeligt at søge Skylden for Uheldet netop hos den, der ud fra sin Sagkundskab paa Forhaand havde advaret mod Eksperimentet.

Her øvede Minister Kjærboel anden Gang Uret i Sagen, og som det straks vil ses, maatte denne Uret blive af afgørende Betydning for hele Sagens videre Forløb.

Det Spørgsmaal maa nemlig nu melde sig, om noget Menneske med Indsigt i ministerielle Embedsforhold for Alvor har kunnet tænke sig, at Handelsministerens nedsættende Udtalelser for Rigsdagen angaaende en ham nærstaaende Medarbejders Embedsførelse kunde forløbe uden at drage alvorlige Følger efter sig. I Almindelighed vil man sikkert besvare dette Spørgsmaal ubetinget benægtende, thi Ministeren havde jo, rent faktisk, rokket min Embedsautoritet ved at fremsætte disse Udtalelser for Folketinget. Handelsminister Kjærboel har imidlertid for sin Del i Virkeligheden besvaret Spørgsmaalet med *Ja*, idet han overfor mine bitre Beklagelser over Forurettelsen, se Bilag V, hurtigt havde en smertestillende Formel paa rede Haand: Overanstrengt og stærkt medtaget af Slid i Ministeriets Tjeneste skulde jeg blot have seks Maaneders Ferie *med Gage*, saa var alt i Orden, men Oprejsning, som jeg forlangte, kunde jeg ikke faa. En foreløbig Besvarelse af min Protestskrivelse vil findes i Bilag VI; den endelige Besvarelse vil findes gengivet i min Skrivelse af 15. Marts 1937 til Ministerialforeningen, se Underbilag 1 til Bilag VIII.

Naturligvis kunde jeg ikke modtage et saadant Tilbud. Jeg tror ikke, jeg er blødsøden i mine Betragtninger over, hvilken Beskyttelse en ministeriel Embedsmand, der passer sine Ting med Omhu og Nøjagtighed, bør have Krav paa. Fra min egen Embedsgering har jeg nemlig alvorlige Erfaringer, der viser, *dels* at man ikke skal komme med en Guldvægt, naar det drejer sig om at afveje den Retfærdighed, ens Minister kan yde en, *dels* at man under en udefra kommende politisk vanskelig Situation tilmed maa være beredt paa at kunne lade sig desavouere af sin Minister med Hensyn til Dispositioner, der træffes paa Ministerens Vegne — hvilket atter vil sige, at Embedsmanden endog

kan komme til at løbe den Risiko med sit Embede som Pant at hæfte for det faktiske, Ministeren forfatningsmæssigt tilkommende Ansvar.*) Men denne Betragtning har blot intet at gøre med det Tilfælde, der forelaa i Folketinget hin 16. Februar. Her var ingen Nødvendighed, endsig politisk Nødvendighed for Ministeren til at søge Dækning ved at udlevere sin Embedsmand, der var afskaaret fra at forsvare sig. Det hele Udleveringsnummer var saa inderligt overflødigt, og det bedste, der kan siges om det, er, at Ministerens Adfærd muligvis var lovlig; men dette ændrer ikke dens moralske Karakter, og det er mig ufatteligt, at Minister Kjørnbøl har kunnet tænke sig, at han fra Folketingets Talerstol kunde udtale sig, som han gjorde, og samtidig gaa ud fra, at den Embedsmand, hvis Gerning han smædede, skulde være saa lidet ærekær, at han efter en lille Menneskealders maalbevidst og frugtbar Embedsvirksomhed skulde akceptere en uværdig Feriekompensation og derved frivilligt skulde lade sig stemple med et Mærke som en Slags Frigiven — der havde tilkøbt sig en kummerlig Fortsættelse af sin Embeds eksistens for de Arbejdsaar, der kunde være tilbage. Vidste Ministeren det ikke selv, saa kunde sikkert hans nærmeste Raadgiver have sagt ham, at naar han først havde fremsat saadanne Udtalelser i Folketinget, saa vilde der ikke længer findes anden Vej, der førte tilbage, end den uforbeholdne Undskyldning.

En Ministerial-Embedsmand staar uden Beskyttelse i en Situation som den, i hvilken Ministerukyndighed havde bragt mig. Jeg var passeret de 60 Aar, men ikke de 65, der medfører Retten til at træde tilbage, var uformuende og havde som foran anført gennem hele min Embedstid afvist al Bibeskæftigelse. Jeg havde i Virkeligheden ingen anden Vej end vedholdende at protestere mod Forurettelsen, forlange tjenstlig Undersøgelse og Oprejsning — og det har jeg gjort, med det Resultat at man Gang paa Gang afviste mig, og paa et givet Tidspunkt gennem Tredjemand fremsatte en knap nok tilsløret Trusel om Afsked, hvis jeg ikke frafaldt min Begæring om Undersøgelse. Denne sidste lille Episode, der fandt Sted. d. 21. Maj 1937 og findes omtalt i Hovedbilaget af 11. Juni 1938, kunde mulig fortjene en Smule særlig Opmærksomhed, al den Stund den jo i sin uskyldige Ligeformhed gør

*) Som det vil forstaas, sigter jeg med disse Bemærkninger til ganske bestemte Tilfælde, der naarsomhelst lader sig dokumentere. Jeg kan imidlertid ikke anse det for nødvendigt for den foreliggende Sag eller blot ønskeligt, at nærmere Oplysninger om saadanne Tilfælde fremkommer offentligt, og gør derfor paa Forhaand opmærksom paa, at Oplysning om de paagældende Tilfælde ikke vil fremkomme fra min Side, medmindre Krav om Oplysning fremsættes fra særligt Hold, f. Eks. fra Finansudvalget.

det klart, hvorledes man, paa Forhaand, har justeret de Maal, hvormed man agtede at udmaale »Retfærdigheden« i den foreliggende Sag. Truslen, Advarslen, eller hvad man nu vil kalde den, kom til mig fra Departementschef Jespersen gennem en af Ministeriets Embedsmænd og havde den Form, at jeg burde afblæse Affæren, idet der ellers kunde blive Tale om »operative Indgreb«. Jeg maa formode, at den hidrørte fra Ministeren selv, men i hvert Fald stemmer den klart nok med Ministerens Udtalelser i Folketinget d. 5. Maj 1937, se Bilag VII. Den konservative Forespørger, Orlogskaptajn Westermann, foreholdt ved denne Lejlighed Minister Kjærbøl det urimelige i at nægte mig den Disciplinærundersøgelse, jeg havde begæret som Indledning til Oprejsning, og Ministeren svarede hertil, at »han troede at tjene vedkommende Embedsmand (Kontorchef Krogh) bedst ved ikke at indlede saadan Undersøgelse«.

Efter at Ministerforeningen først underhaanden og senere, d. 10. Juni 1937, officielt havde henvendt sig til Handelsministeren med Støtte for mit Krav om Undersøgelse, optrykt her som Bilag VIII, lod dette sig dog ikke længer blankt afvise, og en Undersøgelse ved Rigsadvokat *Pihl* blev derpaa iværksat.

Men hvilken Undersøgelse? Medens jeg naturligvis maatte forudsætte, at en Undersøgelse under alle Omstændigheder maatte tage som givet Udgangspunkt en overvældende Sandsynlighed for, at der fra alle Sider var udfoldet ærlige Bestræbelser for paa bedst mulig Maade at føre Ministerens Omlægningsordre ud i Livet, og at Resultatet af Undersøgelsen, naar dette Udgangspunkt fandt sin Bekræftelse, i Samklang hermed maatte blive om end ikke en direkte og haandfast Desavouering af Ministerens utilstrækkeligt overvejede Ordre saa dog en tydelig Klarlæggelse af, at der ikke fandtes noget at lægge mig til Last, og at det indtrufne Uheld maatte anses som hændeligt under de foreliggende vanskelige Omstændigheder, saa maatte jeg hurtigt faa det bestemte Indtryk, at Undersøgelsens egentlige Formaal langt snarere maatte være at tilvejebringe en formel Støtte for Handelsministerens Forhaandsdom som udtalt af denne i Folketinget. Jævnside med Undersøgelsen bestræbte Rigsadvokaten sig for, dels direkte overfor mig, dels indirekte gennem min Sagfører at paavirke mig i Retning af, at jeg burde modtage Ministerens Ferietilbud til Udjævning af Konflikt-situationen — Bestræbelser, som jeg selvsagt vedblivende maatte afvise.

Idet jeg angaaende de nærmere Omstændigheder henviser til Hovedbilaget af 11. Juni 1938, maa jeg fastholde, at *Tilrettelæggelsen af*

den Pihl'ske Undersøgelse kun var en Videreførelse af den tidligere Uret.

Trods alle Anstrængelser lykkedes det imidlertid ikke Rigsadvokat Pihl at finde noget, som han turde betegne som Tjenesteforseelse fra min Side. Men det syntes givet, at der i hvert Fald skulde naas et eller andet haandgribeligt. Under alle Omstændigheder lykkedes det denne højtstillede Retspleje-Embedsmand at affatte en Redegørelse om den stedfundne Undersøgelse, i hvilken han, efter at have ladet Spørgsmaalet om Tjenesteforseelse falde, paa godt en halv Side var i Stand til at fastslaa, at der havde været for lidt Fremgang i Arbejdet i Søfartskontoret, at mine Arbejdsmetoder var svækkede, og at jeg havde været ude af Stand til at samarbejde med andre.

Ministerens Instruktion til Rigsadvokaten om Foretagelse af Undersøgelsen lød paa, at denne skulde være til »Vejledning for Ministeren«, og Rigsadvokatens Vejledning gik nu ud paa, at der her var et naturligt Grundlag til at finde mig uegnet til vedblivende at lede Søfartskontorets Arbejde. Her var da den Vejledning, som Ministeren kunde bruge, og han brugte den omgaaende til at foranledige udfærdiget en kgl. Resolution om min Afskedigelse »i Naade og med Pension« uden at hæfte sig ved den Biomstændighed, at Rigsadvokaten i Virkeligheden blot havde fremsat ganske utilstrækkeligt dokumenterede Paastande. Selv den mest primitive Efterprøvning maatte have vist Minister Kjærbøl, at Rigsadvokaten her i sin Nidkærhed var kommet ud i det ganske uholdbare. Han kunde i selve Handelsministeriet eller i dettes nærmeste embedsmæssige Omgivelser, med Bekræftelse fra det nærmere eller fjernere Udland, om saadan Bekræftelse skulde være paakrævet, hurtigt og afgørende have forvisset sig om, hvorledes min Position, mit Arbejde og mine Evner til Samarbejde vurderedes af Folk, der vidste Besked fra mange Aars Samarbejde, og en Sammenligning vilde da have vist ham, hvor blottet for Værdi den Opfattelse var, som Rigsadvokaten havde præsteret paa et Par Dage. Det forekommer mig, at Handelsministeren allerede for sin egen Skyld burde have foretaget en saadan stilsfærdig Efterprøvning, men han gjorde det altsaa ikke, hvad der forøvrigt synes at maatte falde godt i Traad med, at Rigsadvokaten ved Undersøgelsens sidste Afsnit simpelthen havde undladt at gøre mig opmærksom paa, at han nu havde forladt Spørgsmaalet om eventuel Tjenesteforseelse for i Stedet at søge at godtgøre, at jeg var uegnet til fortsat at lede Søfartskontoret, og derved faktisk havde bevirket, at Materiale, der var egnet til at stille Sagen i et helt andet Lys, overhovedet ikke kom frem.

Jævnside med Rigsadvokatens Redegørelse fremkom et Indlæg i Sagen fra Højesteretssagfører *Stig Rode*, hvem der havde været givet Adgang til at overvære en Del af de foretagne Afhøringer; det optrykkes her som Bilag IX. Højesteretssagførerens Indlæg konkluderer i den Opfattelse »at Ministerens i Folketinget fremsatte Kritik af Kontorchef Krogh efter de nu foreliggende Oplysninger har været objektivt urigtig og derfor uretfærdig,« og i Overensstemmelse hermed henstiller Højesteretssagføreren, »at Ministeren paa passende Maade giver Udtryk for dette«. Indlægget giver desuden et tydeligt Billede af, hvilken Grad af Usikkerhed der kom til at præge Dispositionerne over Isbryderne som Følge af Handelsministerens overilede Beslutning om den øjeblikkelige Omlægning af Institutionen.

Forinden Indstillingen om min Afskedigelse afgik til Kongen, havde Ministeren sendt mig et Brev, se Bilag X, der i venlig Form udtrykte hans Sorg over den uundgaaelige Afskedigelse (den var endog nødvendig bl. a. under Hensyn til Søfartserhvervets Interesser — det staar der virkelig!) og mundede ud i et Ønske om, at jeg selv vilde indgive Ansøgning om Afsked. Naturligvis kunde jeg — naar jeg ikke efter min Alder havde Ret til at *forlange* Afsked med Pension — under ingen Omstændigheder indlade mig paa et saadant Skridt, af den simple Grund at jeg vidste, at der ikke paa noget Punkt med Rette kunde bebrejdes mig noget, endsige findes Grundlag for at afskedige mig. Men medens jeg under Sagens første Faser havde forestillet mig, at Handelsministerens uheldsvangre Udtalelser i Folketinget i Grunden blot bundede i utilstrækkelig Information, saa havde jeg siden da oplevet for meget til at kunne fastholde denne Antagelse overfor de efterfølgende Begivenheder, og jeg maa derfor til min Beklagelse tilstaa, at jeg nu var ude af Stand til at faa Øje paa nogen Venlighed i Ministerens Opfordring. Men som sagt, Venlighed eller ikke Venlighed, Svaret maatte nødvendigvis være blevet det samme, se Bilag XI.

Med denne min Afskedigelse, se Bilag XII, under disse lidet værdige Former havde Minister Kjørboel da, konsekvent nok, gennemvandet Urettens Vej til den sidste bitre Ende.

Ministeren havde under denne Vandring stadig formaaet at være paa Lovens Grund, og det var saaledes lykkedes for ham ved den sidste og dybeste Forurettelse at »legalisere« al tidligere Uret eller i hvert Fald faa denne til ligesom at glide i Baggrunden. End ikke en lille Menneskealders uselvsk Arbejde i Statens Tjeneste formaaede saaledes at sikre en veltjent Embedsmand, at Afslutningen af hans Livsgerning i Statens Tjeneste kunde foregaa blot under sømmelige Former, og hvad

der er passeret synes da først og sidst at vise, hvor retsløs den ministerielle Tjenestemand er i Forholdet til den Minister, i hvem han skulde se sin naturlige Beskytter. — Lidt vemodigt var det unægteligt at konstatere, at godt og ærligt Arbejde holdtes i saa lav en Kurs af en Arbejdets Minister, naar Ministerens Ufejlbarhed stod paa Spil, men til Gengæld maatte det forefaldne jo bekræfte for mig, at jeg ikke havde narret mig selv for noget af Værdi, naar jeg gennem hele min Embedsgerning havde afslaaet de mange Dekorationer og andre Æresbevisninger, som man saa ofte havde tilbudt mig.

En af de faa Samtaler, jeg havde med Minister Kjærbøl om hele Situationen, fandt Sted d. 1. Marts 1937; den findes nærmere refereret i min Skrivelse af 15. s. M. til Ministerialforeningens Bestyrelse, se Bilag VIII, Underbilag 1. Under denne Samtale udtalte Ministeren paa Foranledning af mine bitre Protester, at det gjorde ham ondt saaledes »at skulle forrette en Slags Bøddeltjeneste« overfor mig. Udtrykket er Ministerens, men jeg akcepterer det fuldt ud, fordi det virkelig er Bøddeltjeneste, der er udført fra først til sidst. Den Dag vil sikkert komme, da det vil gaa op for Minister Kjærbøl, i hvilken Grad han har gjort mig Uret. Naar den Dag kommer, om den da ikke allerede er kommet, vil Minister Kjærbøl trænge til mere Medfølelse, end jeg gør nu.

Jeg vender mig herefter til Rigsadvokat *Pihl's* Redegørelse af 10. Juli 1937 for den Undersøgelse, han havde foretaget i Sagen efter Handelsministerens Opfordring og nærmere Anvisning. Selve Aktstykket vil ikke findes blandt de her optrykte Bilag, hvad jeg højlgt beklager; det er nemlig i sin Tid tilstillet mig som *fortroligt* af Handelsministeren. Jeg har, som det vil fremgaa af Hovedbilaget af 11. Juni 1938, overfor Statsministeriet protesteret mod, at man saaledes har forment mig at offentliggøre det Aktstykke, som man har benyttet som Grundlag for at afskedige mig, thi det har ærlig talt forekommet mig ret utroligt, at man i Danmark virkelig skulde indlade sig paa at afskedige en Mand og samtidig undslaa sig for at lade det fulde Grundlag, paa hvilket man lader ham afskedige, fremkomme for Offentligheden; Parallelen til de bekendte *lettres de cachet* har forekommet mig lidt for nærliggende.

Idet jeg saaledes, under Forbehold, foreløbig har rettet mig efter Ministerens Paabud om Fortrolighed, finder jeg dog samtidig at burde udtrykke et stærkt Haab om, at Aktstykket sluttelig maa naa frem for

Offentligheden, thi Rigsadvokat Pihl's Redegørelse er sikkert, helt bortset fra Forbindelsen med selve den foreliggende Sag, et Dokument, der har Krav paa betydelig Interesse fra mange Sider. Jeg kunde saaledes tænke mig, at Rigsadvokatens Redegørelse for det første vil interessere i alle Tjenestemandskredse, idet jo enhver Tjenestemand — Dommerne alene undtaget — kan afskediges ved en administrativ Beslutning. Fremdeles vil den mulig fange Interessen hos de Kredse, der beskæftiger sig med Spørgsmaalet om Anklagemyndighedens Uafhængighed, og endelig synes det troligt, at Redegørelsen vil finde Interesse hos Dommerstanden, allerede af den Grund at Aktstykket, der skulde udgøre, og har udgjort, Grundlaget for Udmaaling af Ve og Vel til en gammel Embedsmand, er affattet af en tidligere Dommer.

Jeg udtalte ovenfor, at Rigsadvokaten havde fremsat den Opfattelse af mit Livsarbejde, herunder mine Arbejdsmetoder og min Evne til at samarbejde med andre, paa Grundlag af hvilken han havde vejledet Ministeren til at foranledige mig afskediget, som en Række udokumenterede Paastande, og i Tilslutning til denne Udtalelse ønsker jeg her yderligere at fremføre et Par Bemærkninger.

Jeg har som lige nævnt ikke ment at kunne aftrykke Rigsadvokatens Redegørelse in extenso, men i de Citater fra denne Redegørelse, som vil findes i Hovedbilaget af 11. Juni 1938, indeholdes ikke blot denne Embedsmands Konklusioner paa disse Punkter, men praktisk set ogsaa hans Argumentation. Jeg tror, at der allerede i dette Materiale haves det fornødne til at godtgøre Berettigelsen af min Opfattelse angaaende Lødheden af Rigsadvokatens Bedømmelse. Min Livsgerning maatte i Sandhed være af meget ringe Kvalitet og Omfang, hvis en forsvarlig Bedømmelse af den virkelig lod sig tilvejebringe ved de af Rigsadvokaten her benyttede Arbejdsmetoder. Eller hvad om man som et Tankeeksperiment vendte Sagen helt om og et Øjeblik bragte Rigsadvokatens eget Livsarbejde ind i Synsfeltet. Denne Embedsmand maa vel tilnærmelsesvis regnes til samme Aldersgruppe som jeg, selv om han er otte Aar yngre, og han har saaledes selv en betragtelig Del af sin Livsgerning bagved sig. Vilde nu mon Rigsadvokaten hævde den Opfattelse, at en forsvarlig Bedømmelse af hans, Rigsadvokatens eget Livsarbejde, hans Arbejdsmetoder og Evne til Samarbejde etc. lod sig tilvejebringe, ved at man lod en Embedsmand fra et ham fjerntstaaende Embedsfelt anvende en 2—3 Dage paa at samle sig Indtryk desangaaende paa lignende Maade som den, Rigsadvokat Pihl har anvendt overfor mig til Vejledning for Handelsministeren? Allerede denne Betragtning synes at maatte aabne et noget mærkeligt Perspektiv.

Men iøvrigt henviser jeg til det betydelige og vægtige Materiale af Vidnesbyrd om min Livsgerning fra Indland og Udland, som jeg har nævnet i mine indledende Oplysninger ovenfor, samt til mine derom fremsatte Betragtninger i Hovedbilaget af 11. Juni d. A., og jeg vover da at hævde med stor Bestemthed, at det ingenlunde er lykkedes Rigsadvokat Pihl at dømme mig ved sin vejledende Redegørelse, men vel at dømme sig selv i en ganske betænkelig Grad. Jeg kan ikke skjule, at det er min bestemte Opfattelse, at Rigsadvokatens Redegørelse betegner noget enestaaende i Retning af Overfladiskhed, og den ligger i denne sin Overfladiskhed fjernt fra den saglige, upartiske Undersøgelse, som jeg havde et stærkt moralsk Krav paa og Grund til at forvente.

Naturligvis maatte det være utænkeligt stiltiende at lade Sagen bero ved den Afgørelse, som den af Handelsministeren instruerede Rigsadvokat havde vejledet Handelsministeren til at træffe, og jeg haaber, at jeg gennem min ovenstaaende Fremstilling har gjort det indlysende, hvorfor jeg allerede for mit personlige Vedkommende har maattet afvise en saadan Mulighed.

Men Resultatet maatte nødvendigvis blive ganske det samme, ogsaa naar man betragtede Sagen fra et alment Synspunkt, thi øjensynligt kunde hverken Embedsstandens eller Statens egne Interesser være tjent med, at et Tilfælde som det her i Sagen foreliggende blev bestemmende for Fremtiden. Sagens principielle Betydning maa formentlig siges at ligge ganske klar: Tjenestemandskorpset vilde — værgeløst prisgivet Uret som den, jeg havde været ude for — simpelthen ikke i Længden formaa at holde sig paa det høje moralske Niveau, som hidtil har kendetegnet Standen, og som i saa høj Grad tjener Samfundets Interesser.

Under disse Omstændigheder fandt jeg at burde henvende mig til Statsminister *Stauning*, der i en Aarrække havde været min Chef i Søfartsministeriet, med Bøn om Hjælp til at faa Oprensning for den ilde Medfart, jeg havde været Genstand for.

Statsministeren, hvem jeg paa Grund af forskellige Omstændigheder først kom til at tale med d. 11. Oktober 1937, tog med stor Venlighed imod mig, og der kunde efter Samtalens hele Forløb for mig ikke være nogen Tvivl om, at Ministeren med sit Kendskab til mit Arbejde og til Forholdene i Handelsministeriet forstod, at der forelaa en faktisk Uret, som Statsministeren for sit Vedkommende helst saa bragt ud af

Verden ad rent praktisk Vej, ved at der aabnedes mig Mulighed for en Genindtræden i Statstjenesten under tilfredsstillende Forhold. Jeg blev senere paany modtaget d. 22. December. Fra disse Forhandlinger med Statsministeren foreligger af skriftligt Materiale dels det oftnævnte Memorandum, der nu indeholdes i Bilag I, og som var udarbejdet med det Formaal at give Ministeren en summarisk Oversigt over en Række særlige Opgaver løst af Søfartskontoret paa mit Initiativ, dels det forannævnte Brev af 26. December 1937 fra mig til Statsministeren, optrykt som Bilag II, væsentligst under Hensyn til de i Underbilagene indeholdte Afskrifter af Breve fra Ministre, jeg har tjent under, og andre fremstaaende Personligheder, med hvem jeg har samarbejdet. Til noget positivt Resultat har Forhandlingerne med Statsministeren til Dato ikke ført.

I Marts Maaned 1938 fremkom gennem en Fase i den saakaldte »Sehested-Sag« (Terndrup Sagen) uventet en Situation, i hvilken mine Raadgivere med mig maatte se tydelige Holdepunkter for et Andragende om at faa min Sag optaget til fornyet Undersøgelse paa sikrere Basis. I Terndrup Sagen havde Anklagemyndigheden, som det utvivlsomt vil erindres, foranlediget foretaget Politiafhøring af Doms mænd, og Justitsministeren, der misbilligede dette Skridt, meddelte under en Debat i Folketinget d. 23. Marts, at han i den Anledning havde anordnet Tjenestemandundersøgelse mod vedkommende Statsadvokat, samt at den paagældende Undersøgelse skulde foretages af *en Højesteretsdommer, udpeget af Højesteret selv*.

I Justitsministerens Resolution herom kunde jeg kun se en utvetydig Tilkendegivelse af den Maade, paa hvilken Retsvæsenets øverste administrative Haandhæver finder, at der bør forholdes ved Opklaringen af en Sag, i hvilken der forelaa en blot nok saa svag Mulighed for, at Ministeren selv kunde se sig inddraget som Part. Det maatte derfor forekomme mig naturligt og berettiget at betragte Justitsministerens Resolution i Terndrup Sagen som helt ud normgivende i hvert Fald overfor alle saadanne Disciplinærundersøgelser, om hvilke det gælder, at den paagældende Minister uomtvisteligt er Part i Sagen.

Paa denne Baggrund fremkom det i nærværende Fremstilling oftnævnte Hovedbilag: Mit Andragende til Statsministeriet af 11. Juni 1938, her optrykt som Bilag XIII, i hvilket jeg med omhyggelig Motivering androg Regeringen om at faa Sagen, som havde ført til min Afskedigelse, genoptaget til Undersøgelse efter de Retningslinier, Justitsministeren saaledes havde fastlagt. Af praktiske Grunde henstillede jeg derhos, at den Kreds, blandt hvilken den paagældende Under-

søger udpeges af Højesteret, udvidedes til at medindbefatte Præsidenterne for Landsretterne, Sø- og Handelsretten samt Kjøbenhavns Byret.

Paa dette Andragende modtog jeg under 12. September d. A. det Svar, at Statsministeriet ikke ser sig i Stand til at foretage noget i denne Sag. Statsministeriets Skrivelse vil findes optrykt her som Bilag XIV.

Alle Sunde havde saaledes vist sig at være lukkede i den ulige Kamp, Handelsministeren havde paatvunget mig, og det er under disse Omstændigheder, at jeg vælger at lægge Sagen frem for Offentligheden. Jeg foretager dette Skridt, ikke med Glæde, men fordi jeg er nødt til det. Alt hvad der hidtil har været fremsat for Offentligheden i denne Sag har været fremsat af Handelsministeren. Sagen kendes kun i hans Version, idet jeg, trods alle Opfordringer til at tale, hidtil har været tavs. Havde Ministeren vidst at undgaa at fremsætte sine nedsættende og saarende Udtalelser om min Embedsvirksomhed, vilde jeg, selv ved vilkaarlig Afskedigelse, som jo er en Ministers Ret, utvivlsomt have bevaret min Tavshed. Minister Kjærbøl valgte anderledes, og derved nødes jeg som ærekær Mand til at forsvare mig og udtale min Opfattelse offentligt paa saadan Maade, at det undgaaes, at min hidtidige Tavshed mistydes. Det skylder jeg de mange, med hvem jeg har samarbejdet under fuld gensidig Tillid gennem de mange Aar, og det skylder jeg først og sidst Hensynet til mit eget gode Embedsnavn.

Om Offentligheden vil interessere sig for, hvad der i denne i flere Henseender usædvanlige Sag er foregaaet, det vil naturligvis blive et helt andet Spørgsmaal. Som ovenfor nævnt vil jeg selv i Almindelighed anse en Embedsmandsafskedigelse for at være en Sag af underordnet Betydning, men de principielle Spørgsmaal i Sagen kan næppe blive af underordnet Betydning. Tjenestemænd i ledende Stillinger maa nu en Gang have Arbejdsvilkaar, som forudsætter bl. a. Opretholdelsen af Tjenestemandens Selvrespekt og hans Position som en ledende Personlighed af et vist Format.

Jeg fremlægger herved Sagen for Offentligheden, og som et naturligt Appendix retter jeg jævnsides hermed følgende Henvendelse til Handelsministeren:

Hr. Handelsminister Johs. Kjærbøl.

De har i den foreliggende Sag ramt mig ganske eftertrykkeligt økonomisk, skønt De ved Deres Undersøgelse ikke kunde faa konstateret Tjenesteforseelse fra min Side. Jeg nævner dette Moment, men jeg kan i samme Aandedræt med Sandhed fastslaa, at det bekymrer mig ikke, thi jeg har faa personlige Fornødenheder og kan vedblivende svare enhver sit.

De har fremdeles berøvet mig mit Arbejde, og jeg erkender, at dette er et haardt Slag, thi Arbejdet, dette bestemte Arbejde til Fremme af et stort Erhvervs Interesser, udgjorde mit hele Livsindhold. Ved at tage Arbejdet fra mig har De i Virkeligheden tillige fastslaaet, at min Arbejdsindsats og Arbejdsevne ikke kan værdsættes højere, end at Staten disponerer rigtigt ved at give Afkald paa min Arbejdskraft. Det er Deres lovlige og embedsmæssige Skøn, De herved udøver, og det maa jeg naturligvis affinde mig med saa godt jeg kan, saa lidet opmuntrende som denne Deres Vurdering af mit Livsarbejde og min Arbejdskraft nu end maa forekomme mig. Ogsaa dette Slag kommer jeg vel over, thi den menneskelige Tilpasningsevne er som bekendt altid større, naar det kommer til en Prøve, end hvad man paa Forhaand har tænkt sig, og det er mig i hvert Fald en vældig moralsk Støtte, at kyndige Mænd i Indland og viden om i Udlandet i Ord og Gerning gennem Aarene har vist, at de anser mig for at være blandt Førerne indenfor Skibsfartsadministrationerne og i det hele har en Opfattelse af Værdien af min Indsats, der er diametralt modsat den, De har givet Udtryk for ved at standse min Embedsgerning, medens jeg endnu har en saa væsentlig Del af min Arbejdsevne i Behold.

De har endelig ved offentlig at tale nedsættende om min Virksomhed søgt at kaste Smuds paa mit gode Embedsnavn og at rejse Tvivl om Lødheden af min Gerning. De skal vide, at dette tilgiver jeg Dem *ikke*, af den simple Grund, at De moralsk set var uberettiget til at udtale Dem paa denne Maade om en Embedsmand, der altid har sat en Ære i at udrette det bedste, han formaade, uden Hensyn til de Grænser, der var bestemt alene ved Pligtroskab.

Ved en Samtale, der fandt Sted paa Deres Kontor Lørdag d. 8. Maj 1937, og under hvilken Konfliktsituationen mellem Dem og mig blev helt ud klarlagt, udtalte De, at De intet hellere saa, end at denne Strid blev udkæmpet paa helt ud lige Fod. Idet jeg minder om denne Sam-

tale, om hvilken Erindringen næppe helt kan være udslettet, tillader jeg mig at henstille til Dem, Hr. Minister, at De

— forsaavidt De ikke efter det fremkomne maatte finde Anledning til at give mig en uforbeholden, offentlig udtalt Undskyldning for den Uret, De har tilføjet mig —

selv tager Initiativet til, at hele Sagen om min Afskedigelse og dennes Forhistorie optages til fornyet Undersøgelse efter de Linier, der indeholdtes i mit Andragende til Statsministeriet af 11. Juni d. A. og med det Formaal at tilvejebringe en fuldt upartisk og objektiv Udredning.

Kjøbenhavn i Oktober 1938.

BILAG

FORTEGNELSE OVER BILAG.

	Side
Bilag I.	Memorandum afgivet til Statsminister Stauning d. 11. Oktober 1937 af Kontorchef Krogh 27
	Underbilag :
	1. Brev af 13. August 1937 fra Afdelingschef i det britiske Handelsministerium (Board of Trade) G. Jenkins til daværende Ekspeditionssekretær i Handelsministeriet Ove Nielsen 34
	2. Brev af 1. Oktober 1937 fra Afdelingschef G. Jenkins til Ekspeditionssekretær Ove Nielsen... .. 35
Bilag II.	Brev af 26. December 1937 fra Kontorchef Krogh til Statsminister Stauning 36
	Underbilag :
	1. Brev af 7. April 1921 fra Direktør, senere Udenrigsminister Cold 38
	2. Uddrag af Brev af 25. Juni 1923 fra fhv. Handelsminister Rothe 38
	3. Brev af 26. April 1923 fra Højesteretsdommer Tybjerg ... 39
	4. Nytaarshilsen 1924 fra fhv. Handelsminister C. Hage 39
	5. Note af 30. Juli 1930 til Udenrigsminister P. Munch fra den svenske Gesandt i Kjøbenhavn 40
	6. Uddrag af Brev af 23. December 1937 fra Kommerseraad Landberg i det svenske Kommerskollegium... .. 40
	7. Brev af 22. December 1937 fra den norske Sjøfartsdirektør Bryn 41
	8. Brev af 20. December 1936 fra Kapt. Izard, Medlem af Navigations-Eksamenskommissionen 42
	9. Lykønskning af 19. December 1936 fra Skibsreder A. P. Møller 42
	10. Lykønskning af 19. December 1936 fra Handelsminister Kjærboel 42
Bilag III.	Breve fra Holland og Island :
	1. Brev af 24. Februar 1938 fra P. S. van 't Haaff, hollandsk General-Inspektør for Skibsfarten 43
	2. Jule- og Nytaarshilsen fra Islands Overskibsinspektør O. T. Sveinsson 44

	Side
Bilag IV. Folketingets Forhandlinger d. 16. Februar 1937 (Uddrag) ...	44
Bilag V. Kontorchef Kroghs Protestskrivelse af 21. Februar 1937 til Handelsminister Kjærboel i Anledning af dennes Udtalelser i Folketinget ...	47
Bilag VI. Handelsminister Kjærboels foreløbige Svar paa Kontorchef Kroghs Protestskrivelse af 21. Februar 1937 ...	54
Bilag VII. Folketingets Forhandlinger d. 5. og 6. Maj 1937 (Uddrag)	55
Bilag VIII. Ministerialforeningens Henvendelse af 10. Juni 1937 til Handelsminister Kjærboel ...	59
Underbilag:	
1. Kontorchef Kroghs Henvendelse af 15. Marts 1937 til Ministerialforeningen ...	62
2. Handelsminister Kjærboels foreløbige Svar paa Kontorchef Kroghs Protestskrivelse af 21. Februar 1937, se Bilag VI ovenfor ...	54
Bilag IX. Højesteretssagfører Stig Rodes Indlæg af 9. Juli 1937 ...	64
Bilag X. Handelsminister Kjærboels Brev af 12. Juli 1937 til Kontorchef Krogh angaaende den trufne Beslutning om Afskedigelse ...	69
Bilag XI. Kontorchef Kroghs Svar af 15. Juli 1937 paa Handelsminister Kjærboels Brev af 12. s. M. angaaende Beslutningen om Afskedigelse ...	70
Bilag XII. Handelsministeriets officielle Skrivelse af 19. Juli 1937 angaaende Kontorchef Kroghs Afskedigelse ...	71
Bilag XIII. (Hovedbilaget). Kontorchef Kroghs Andragende af 11. Juni 1938 til Statsministeriet om Genoptagelse af Sagen ...	72
Underbilag:	
A. Kontorchef Kroghs Protestskrivelse af 21. Februar 1937 til Handelsminister Kjærboel, se Bilag V ovenfor ...	47
B. Ministerialforeningens Henvendelse af 10. Juni 1937 til Handelsminister Kjærboel, se Bilag VIII ovenfor ...	59
C. Højesteretssagfører Stig Rodes Indlæg af 9. Juli 1937, se Bilag IX ovenfor ...	64
D. Handelsminister Kjærboels Brev af 12. Juli 1937 til Kontorchef Krogh, se Bilag X ovenfor ...	69
E. Kontorchef Kroghs Svar af 15. Juli 1937 paa Handelsminister Kjærboels Brev af 12. s. M., se Bilag XI ovenfor ...	70
F. Uddrag af Exposé af 11. Maj 1936 angaaende Forholdene i Handelsministeriets Søfartsafdeling, udarbejdet af Kontorchef Krogh efter Handelsminister Kjærboels Foranledning ...	86
G. Memorandum, Oktober 1937, afgivet til Statsminister Stauning d. 11. Oktober 1937 af Kontorchef Krogh, se Bilag I ovenfor ...	27
Bilag XIV. Statsministeriets Svar af 12. September 1938 paa Kontorchef Kroghs Andragende af 11. Juni s. A. om Genoptagelse af Sagen	88

Bilag I.

Memorandum, afgivet til Statsminister Stauning d. 11. Oktober 1937 af Kontorchef Krogh.

2 Underbilag.

MEMORANDUM.

I. Udenrigske Arbejder.

I 1925 sammenkaldte Regeringen Stauning, paa Forslag af Kontorchef Krogh, Repræsentanter for Norge, Sverige, Finland og Island til i Forening med befuldmægtigede danske Delegerede at overveje forskellige Skibsfartsanliggender, gensidig Anerkendelse af Beviser for Skibes Sødygtighed m. v.

Forud var gaaet et af Krogh under private Former gennemført Samarbejde med ledende Embedsmænd paa dette Omraade i Norge og Sverige, hvilket Samarbejde daterede sig fra 1912, d. v. s. fra den af den norske Regering det nævnte Aar sammenkaldte Konference i Oslo til Behandling af bl. a. Spørgsmaalet om nordisk Trælastfribord.

Krogh blev Konferencens Præsident, og Arbejdet resulterede i den saakaldte *Københavns Konvention*, den første Konvention, der omfattede alle 5 nordiske Riger. Konventionen ordnede de forskellige Anliggender som planlagt. Den lagde Samarbejdet fremefter paa fast Basis, idet den tilstræbte det Maal at skaffe nordisk Opfattelse angaaende de herhen hørende Anliggender og Problemer Ørelyd blandt Verdens ledende Søfartsnationer. Konventionens Sekretariatsforretninger henlagdes til det danske Søfartsministerium, hvor de bestyredes af Krogh.

Københavns Konventionen er i Aarenes Løb stiltiende bleven regnet som udvidet til at være et Værktøj anvendeligt paa enhver Art af Søfartsanliggender. I hvilket Omfang man har naaet de Maal, Konventionen havde sat sig, og hvorledes man specielt vurderer Kroghs Indsats paa nordisk og internationalt Hold vil ses af de følgende spredte Notater:

I 1926 opnaaede Krogh i Forbindelse med Bureauchef Nilsson fra det svenske Kommerskollegium ved personlige Forhandlinger i Haag at faa de paagældende Embedskredse stemt for Tilslutning til Køben-

havns Konventionen. Hollands officielle Tilslutning gennemførtes nogle Aar senere ved særlig Lov.

I 1929 sammenkaldte England Konferencen i London om Sikkerhed for Menneskeliv paa Søen. Ved denne Lejlighed lykkedes det i betydelig Grad at gøre de nordiske Synspunkter angaaende de foreliggende Problemer gældende, hvad Sikkerhedskonventionen ogsaa noksom bærer Præg af, og jævnsides hermed tildrog den nordisk-hollandske Sammenlutning sig betydelig og velvillig Opmærksomhed hos de store Søfartsnationer, og da navnlig hos England.

Samme Aar satte det indledede Skibsfarts-Samarbejde ny Frugt mellem Danmark og Sverige paa helt nyt Omraade. Under de abnormt svære Isforhold i Februar 1929, der endog bevirkede, at Kieler Kanalen maatte erklæres lukket, etableredes paa Kroghs Forslag samvirkende Administration i København mellem det danske og det svenske Isbrydningsvæsen. Saa tilfredsstillende faldt dette Forsøg ud, at Jordbunden derved beredes for Samvirken under fastere Former i Fremtiden, og ved en Konference herom i Stockholm i Slutningen af Aaret vedtoges paa Kroghs Forslag under ubetinget Tilslutning et Udkast til Overenskomst om Fællesledelse med Sæde i København, hvilken Overenskomst i 1930 ratificeredes fra begge Sider. (Ratifikationen af denne dansk-svenske Overenskomst gav den væsentligste Foranledning til, at Statsminister Stauning i Januar 1930 tilbød Krogh Fortjenstmedaillen i Guld som Anerkendelse for Kroghs udenrigs Arbejde i det hele — et Tilbud, som Krogh dog af særlige Grunde ikke mente at kunne modtage).

I 1930 sammenkaldte England Lasteliniekonferencen i London, og straks ved dennes Sammentræden blev det klart, at den nordisk-hollandske Sammenlutning nu fra alle Sider blev betragtet med afgjort Respekt, idet Krogh som dansk Førstedelegeret valgtes til Formand for Kommissionen angaaende Trælastfribord, en af Konferencens betydningsfuldeste Hovedkommissioner, medens den hollandske Førstedelegerede, Viceadmiral Fock, valgtes til Formand for en Kommission angaaende specielle Skibstyper.

Det lykkedes Krogh under denne Konference at faa knæsat de nordiske Synspunkter angaaende Trælastfribord. Paa et Tidspunkt, da Konferencen truedes med Sprængning som Følge af dybtgaaende Uenighed mellem England og De Forenede Stater angaaende det afgørende Stridsspørgsmaal om Nedlastning af Tankskibe, traadte Krogh, i Forbindelse med Overingeniør Larsen, til med et Mæglingsforslag, om hvilket sluttelig Verdenskonferencen samlede sig, saaledes at Lasteliniekonventionens Vedtagelse dermed sikredes.

Ved Note af 30. Juli 1930 udtalte den svenske Gesandt i København paa sin Regerings Vegne over for det danske Udenrigsministerium sin Regerings Paaskønnelse af det utrættelige, loyale og frugtbare Arbejde, som Krogh havde udført til Fremme af de nordiske

Landes fælles Interesser saavel ved den stedfundne Lasteliniekonference som ved forskellige tidligere Lejligheder, hvor et nordisk Samarbejde havde vist sig at være ønskeligt.

I 1934 paatrængte sig Spørgsmaalet om en baltisk Konference om Skibstelefoni. Da forskellige Omstændigheder bevirkede, at en tilfredsstillende Løsning maatte synes snarere at kunne hidføres ved et svensk Initiativ i Sagen end ved et dansk, foreslog Krogh at undersøge, om ikke Sverige maatte kunne bevæges til at tage Sagen i sin Haand. Det viste sig, at denne Vej var farbar. Konferencen traadte sammen i Stockholm i 1935 og gennemførtes med tilfredsstillende Resultat.

Gennem en Aarrække var Nødvendigheden af at søge tilvejebragt et Værn for de til Skibsfarten knyttede store Radiointeresser traadt stadig tydeligere frem. Da den nordisk-hollandske Sammenslutning imidlertid maatte regnes at udgøre for svag en Basis for et saa vidtgaaende Fremstød, henvendte Krogh sig til Board af Trade for at forsøge at faa de engelske Regeringskontorer til at sætte sig i Spidsen for Opgavens Løsning. Board of Trade fulgte denne Opfordring, de nærmere Retningslinier aftaltes ved Kroghs Tilstedekomst i London i Juni 1936, og den planlagte uofficielle Konference traadte paa Englands Indbydelse sammen i London i 1937. Saa vidt vides er dens Resultat tilfredsstillende; efter Handelsminister Kjærboels i sidste Øjeblik trufne Bestemmelse kunde Krogh, der var anmeldt som Førstedelegeret herfra, ikke give Møde. Det vides, at der under Konferencen gentagne Gange er udtalt Beklagelse over, at Krogh ikke var nærværende.

I August 1937 ved Meddelelsen om, at Krogh er frattraadt sit Embede som Chef for det danske Søfartskontor, skriver Afdelingschef i Board of Trade's Søfartsafdeling, G. Jenkins, til en Embedskollega her bl. a. følgende, idet han betoner, at hans Opfattelse deles af Understatssekretæren for Skibsfartsanliggender, Sir Julian Foley:

»Jeg behøver ikke at fortælle Dem, at baade han (Understatssekretæren) og jeg er frygtelig bedrøvede over, at Krogh har forladt Ministeriet. Vi har stedse anset ham som værende en af Verdens fremstaaende Civilembetsmænd med Hensyn til Behandling af Skibsfartsanliggender. Hans Synspunkter fortjente den største Respekt og Opmærksomhed fra os alle, og jeg er ganske sikker paa, at hans Kolleger i andre Lande, som alle vurderer ham saa højt, vil føle den største Sorg ved, at han forlader Embedet«.

Paa Forespørgsel fra den paagældende danske Embedsmand, der naturligt maatte ønske at kunne vise denne Udtalelse til Krogh, om hvorvidt det citerede Brev frit maatte benyttes, svarer Afdelingschef Jenkins i Oktober Maaned følgende:

»Hvad angaar mit sidste Brev er der ingen som helst Grund til, at De ikke skulde gøre enhver Brug af det, som De maatte ønske.

Det udtrykker kun ret ufuldkomment, hvad vi her og efter min

Opfattelse ogsaa hans Kolleger i andre Lande, altid har ment om Hr. Krogh. Han havde skabt sig en Position som en af Førerne iblandt os, og der fandtes ikke nogen Mand, paa hvis Skøn vi byggede med større Tryghed. Det var altid Sir Julian's første Tanke, naar der forebragtes ham Planer af væsentlig Betydning vedrørende det internationale Omraade, hvad Krogh nu mon vilde mene om saadanne Planer, og hans næste Indskydelse var den, at han vilde skaffe sig Rede paa Kroghs Opfattelse.

Vi er naturligvis helt uden for de indre Vanskeligheder, som De ulykkeligvis er kommet op i, og det giver sig af sig selv, at vi ikke kan gøre noget, der kunde tydes som en Indblanding, men der kan ikke være nogen Grund til at hemmeligholde vort Syn paa Hr. Krogh, saaledes som vi kender ham«.

(Afskrift af disse Breve i Originaltekst er vedføjet).

II. Hjemlige Arbejder.

Jævnside med Virksomheden paa de særlig nordiske samt de internationale Omraader, af hvilken der ovenfor er antydnet et Omrids, har Kontorchef Krogh paa det hjemlige Arbejdsfelt løst en Række Opgaver af Betydning. Nedennævnte Eksempler vil give et Begreb om Omfanget og Karakteren af denne Virksomhed:

Fragtnævnet. Under den første Halvdel af Verdenskrigen løstes Størsteparten af de Opgaver, Krigen førte med sig for Danmarks Vedkommende, af andre Regeringsmyndigheder end Handelsministeriet. Heri indtraadte dog for saa vidt angaar Skibsfartsanliggenderne en tydelig udtalt Ændring ved *Christopher Hages* Overtagelse af Handelsministerposten, idet Hage paa Kroghs Forslag tog Initiativet til en Nyordning, hvorefter Skibsfartens Ministerium overtog alle de dette naturligt tilkommende Krigsopgaver, herunder Lovgivningen om Fragnævnet. Under denne Nyordning havde Krogh som eneste Regeringsrepræsentant Sæde i Fragnævnet i Perioden 1917—1920.

Erstatning for uberettiget sænkede danske Skibe. Paa Kroghs Initiativ samledes og sigtedes i Handelsministeriet alt Bevismateriale m. v. til Fremsættelse af Krav om Erstatning over for den tyske Regering. Betydelige Erstatningsbeløb opnaedes hos Tyskland paa Grundlag af dette Materiale — i et enkelt eller maaske et Par Tilfælde gennemførtes Erstatningskravet paa Kroghs Forslag ved international Voldgiftsdomstol.

Færøske Anliggender vedrørende Lastelinie, Skibstilsyn, Søneringsvæsen, Navigationsundervisning og Eksamensafholdelse m. v. Fra 1910 havde henstaaet uløst et Spørgsmaal om at skaffe Færøskibe Lastelinie-

mærker med de dertil hørende officielle Certifikater, saaledes at det kunde blive muligt for disse Skibe ligesom tidligere at medtage Lading (Kul, Salt etc.) fra britiske Havne. Hertil var senere kommet forskellige yderliggaaende Krav fra Lagtinget vedrørende Sønæringen, Navigationseksaminernes Omfang, Eksaminernes Afholdelse ved særlig færøsk Kommission etc. etc. — i det hele Krav, der maatte vække Betænkelighed i lige Grad ved deres saglige Indhold som ved de Brud paa Enheden i Rigets Lovgivning, som deres Gennemførelse skønnedes at maatte medføre.

Efter at Krogh allerede tidligere, men uden Held, havde foreslaaet at søge disse Problemer løst under ét gennem Udsendelse til Færøerne af en Embedsmand, der kunde undersøge Forholdene paa Stedet og føre de fornødne Forhandlinger med Lagtinget, de færøske administrative Myndigheder og andre Interessenter, blev Kroghs Planer snarest muligt efter Hages Tiltræden som Handelsminister forelagt denne. Hage kunde ganske billige Planerne, og i 1918 blev Krogh udsendt til Færøerne for som særlig Repræsentant for Handelsministeriet og Justitsministeriet at foretage det fornødne. I Løbet af 3 Maaneder lykkedes det at tilvejebringe Løsning af de forskellige Problemer paa saadan Maade, som kunde tilfredsstille til alle Sider uden at gøre Brud paa Enheden i Lovgivningen. Ved denne Lejlighed lagdes Grunden til en senere eventuel Oprettelse af en egentlig Navigationsskole i Thorshavn, og nogle Aar senere blev en saadan oprettet af Stat og Kommune i Forening og med hele Lagtingets Tilslutning. Som en Sidevirkning af Kroghs Arbejde paa Færøerne overgik Administrationen af de færøske Skibsfartsanliggender fra Justitsministeriet til Handelsministeriet.

Omorganiseringen af det offentlige Tilsyn med Skibe efter moderne Mønster fandt Sted i 1920—21 paa Grundlag af Kroghs Forarbejder, der i Hovedtrækkene var udført forinden Krigen. Den betydningsfuldeste Nydannelse herved var den, at tekniske Kræfter optoges i Søfartskontoret til direkte Medvirken ikke blot ved selve de herhen hørende Ekspeditioner, men tillige ved Løsningen af andre, delvis teknisk bestemte Opgaver, der i Aarenes Løb i stigende Antal kom til at foreligge. Fuld Enhed i Behandlingen af de skibstekniske Anliggender opnaaedes i 1927, efter at Registrerings- og Skibsmaalings-Bureauet paa Kroghs Forslag var blevet nedlagt, idet Skibsmaalingsforretningerne indordnedes under Skibstilsynets Virksomhed.

Inden for Søfartskontoret opnaaedes en fuldt harmonisk Samvirken mellem de til Raadighed værende, uddannelsesmæssigt saa forskelligeartede Kræfter.

Isbrydningsvæsenet gaar i sin Oprindelse helt tilbage til Handelsministeriets første Leveaar og skyldes Kroghs Initiativ. Fra første Færd kunde dog kun skaffes Isbryderhjælp i enkelte særlige Tilfælde, idet Ministeriet hverken raadede over Brydermateriel eller Bevilling til Isbrydningsformaal. Heri indtraadte imidlertid et afgørende Omslag,

efter at Søfartskontoret i 1921 havde faaet opfyldt sit længe nærede Ønske om en teknisk Medarbejderstab. I Løbet af det følgende Tiaar byggedes Stats-Isbryderne »Isbjørn«, »Lillebjørn« og »Storebjørn«, alle paa Grundlag af Søfartskontorets tekniske, finansielle og administrative Forarbejder. I 1929 tilvejebragtes Overenskomst med Sverige angaaende fælles dansk-svensk Isbrydningstjeneste paa Søvejene til og fra Østersøen som omtalt ovenfor under Afsnit I.

Navigationsskolerne. Ved Reformen af 1916 af Navigationsundervisningen og Søneringsvæsenet, ved hvis Gennemførelse Krogh iøvrigt var den drivende Kraft, ordnedes Undervisningens Omfang og Eksamenskrav m. m. i Overensstemmelse med moderne Synspunkter, og en halv Menneskealders Stridigheder angaaende disse Forhold bragtes dermed til Ophør. Derimod henstod stadig som uløst eller dog utilfredsstillende løst saadanne Spørgsmaal, som angik Skolernes Økonomi samt Lærernes Uddannelsesforhold og Lønningsforhold m. m., hvilket var sammenhørende med den Omstændighed, at Skolernes Antal som Følge af Udviklingen i Virkeligheden var større, end hvad der var Behov for, og at lokale Interesser spærrede Vejen for enhver Indskrænkning af Skoleantallet. Skolernes Økonomi blev herved mere og mere utilfredsstillende, uanset at der fra Statens Side ydedes meget betydelige Tilskud til deres Drift. Under disse Forhold fattede Krogh den Plan at søge tilvejebragt et helt nyt Grundlag for Navigationsskolerne i Forstaaelse med Skolekommunerne samt i Forbindelse dermed at hidføre nogen Begrænsning i Skolernes Antal og Virksomhedsomraade. Efter at Krogh med Henblik herpaa havde ført alle fornødne Forhandlinger med de paagældende Kommuner, Skoleejerere og Lærere, blev Loven om Skolernes Overgang til Stat og Kommuner uden Vanskelighed gennemført i 1922. En Skole (Rønne) nedlagdes straks og to andre (Bogø og Aalborg) ved senere Lejlighed, Lærernes Uddannelsesforhold, Lønningsforhold og sluttelig deres Pensionsforhold ordnedes. Paa den saaledes tilvejebragte faste Basis oprettedes som ovenfor nævnt en Stats-Navigationsskole paa Færøerne.

Radiotelegrafistundervisningen. Det stod paa et tidligt Tidspunkt Krogh klart, at Radioen maatte blive en Faktor af største Betydning ikke blot for Skibsfarten i det hele, men tillige for Navigatørernes daglige Opgave, og det maatte derfor være ham magtpaaliggende at søge at faa Radioundervisningen knyttet til selve Navigationsskolerne. Efter Gennemførelsen af Loven af 1922 om Navigationsskolernes Forhold var der skabt Mulighed for en Udvikling i denne Retning. Begyndelsen blev gjort, ved at Staten paa Forslag af Krogh og i Forstaaelse med Svendborg Kommune erhvervede Centralundervisningsanstalten for Radiotelegrafi i Svendborg. Senere er alle Navigationsskolerne udrustet med Radioafdeling, og praktisk talt al Uddannelse af Skibstelegrafister foregaar nu ved Navigationsskolerne.

Skoleskibssagen. Ved Sejlskibsflaadens Forsvinden maatte Spørgsmaalet om Navigatørernes første praktiske Uddannelse blive aktuelt.

Spørgsmaalet havde gennem mange Aar beskæftiget Søfartskontoret, og det blev sluttelig løst i Overensstemmelse med Kroghs Forslag ved Loven om Statens Skoleskib, hvorved det dog maa erkendes, at en Gennemførelse af Planen næppe havde været mulig under de forhaandenværende Vanskeligheder, om ikke den daværende Søfartsminister med stor Styrke personlig havde taget sig af Sagen. Skoleskibssagen konsolideredes yderligere, ved at Handelsministeriet et Par Aar senere blev Parthaver i det private Skoleskib »Georg Stage«.

Behandling af syge Søfolk for det Offentliges Regning. Krogh var ikke Medlem af den Kommission, der udarbejdede Forslaget til Sømandslov, men efter at Forslaget var afgivet til Ministeriet, optog Krogh i Forbindelse med Kommissionens Formand, Højesteretsdommer Tybjerg, en Efterbehandling af Forslaget. Der indførtes ved denne Behandling bl. a. vidtgaaende Regler i Forslaget til Forbedring af Sundhedsforholdene i Skibe, idet Hovedprincipperne i Tuberkuloseloven af 1918 og Kønssygeloven af 1906 ved dertil sigtende Ændringer helt ud bragtes til Anvendelse over for danske Søfolk paa danske Skibe.

Retsplejen i offentlige Søsager. Ved Sømandsloven af 1923 og den samtidig dermed gennemførte Ændring af Sølovens § 311 bestemtes det paa Kroghs Forslag, at visse Sager, hvor en søfartskyndig Vurdering af det passerede er en nødvendig Betingelse for Paatalebeslutningen, skal forelægges for Handelsministeriet, forinden Paatale kan bestemmes. Naar saadanne Sager angaar Totalforlis og lignende alvorlige Søulykker, kan de sædvanlige Paatalemyndigheder ikke heller frafalde Paatale, forinden Sagen har været forelagt Ministeriet.

Ved disse Bestemmelser, der gjorde Handelsministeriet til officiel Raadgiver for Paatalemyndigheden, lovfæstedes en Ensartethed i Søretsplejen, der længe havde været savnet. Forarbejderne i denne Sag gaar tilbage til Handelsministeriets allerførste Aar.

Anordninger og Ordensreglementer til Skibsfartens Betyggelse. Efter dertil foreliggende Anledning indførtes paa Kroghs Forslag i Loven om Skibsfartens Betyggelse Bestemmelser, i Henhold til hvilke Handelsministeriet efter Samraad med Marineministeriet kan fastsætte Regler bl. a. til Oprettelse af behørig Orden i danske Farvande. I Medfør af den saaledes ændrede Lov er i Forstaaelse med Marineministeriet udført et betydeligt Arbejde til Beskyttelse af Skibsfarten bl. a. gennem Regulering af ofte forekommende Interessesmodsatninger. Herhen hører eksempelvis Udfærdigelsen af Forskrifter om Sejlads gennem gravede Sejlløb og Farvande, hvorover der er bygget Bro (Lillebælt, Storstrømmen), Regulering af Bundgarnsanbringelser, Søkabelfelters Beskyttelse og meget andet.

Genforeningsopgaver. Ved de sønderjyske Landsdeles Genforening med Moderlandet udførte Krogh forskellige herhen hørende Hverv dels i Udlandet (ved Gesandtskaberne i London og Paris og Repara-

tion Commission) og dels i de indlemmede Landsdele ved Undersøgelser paa Stedet og Indsættelse af midlertidige Myndigheder for Registrering af Skibe og Skibstilsyn.

Oktober 1937.

Underbilag 1.

Brev af 13. August 1937 fra Afdelingschef i det britiske Handelsministerium (Board of Trade) *G. Jenkins* til daværende Ekspeditionssekretær i Handelsministeriet *Ove Nielsen*.

BOARD OF TRADE.

Great George Street,
London, S. W. 1.

13th August, 1937.

My dear Nielsen,

Very many thanks for your letter of the 5th August, which I would have answered sooner had it not been that Sir Julian Foley was away and I wanted to show it to him before replying.

I need not tell you that both he and I are terribly sorry that Mr. Krogh has left the Department. We have always regarded him as being one of the outstanding civil servants of the world dealing with maritime matters. His views were worthy of the greatest respect and consideration from all of us, and I am quite sure that his colleagues in other countries, who all have such a high opinion of him, will feel the greatest sorrow at his retirement.

I know Sir Julian would like to have a chance of writing to Mr. Krogh direct — and so should I — and I should, therefore, be very grateful if you would let us know when Mr. Krogh returns to Copenhagen and where we should address our letters.

Very many thanks for the kind things which you say about the Conference in London. We all very much enjoyed seeing our friends from other countries, and I myself was, as you know, particularly glad to meet you again after our labours together at Geneva. My own opportunities for seeing you all will, I am afraid, be smaller in the future, as I am going back, after this summer holiday, to my old home in the Commercial Relations and Treaties Department of the Board of Trade. As this involves promotion, I am naturally pleased about it, but I am not leaving here without very many regrets in respect both of the work and of the friends I have made here. I shall still be in the same building, and I hope that whenever you are in London you will not fail to look me up.

With kindest regards and best wishes,

Yours ever

G. Jenkins.

P. S. We shall, of course, be anxious to know what happens as regards the staffing of your Department.

Underbilag 2.

Brev af 1. Oktober 1937 fra Afdelingschef i det britiske Handelsministerium (Board of Trade) *G. Jenkins* til daværende Ekspeditionssekretær i Handelsministeriet *Ove Nielsen*.

BOARD OF TRADE.

Great George Street,
London, S. W. 1.

1st October, 1937.

My dear Nielsen,

Very many thanks for your letter which I received on my return from leave. I am very sorry to hear that things are still so unsettled with you, and I very much hope that some definite decision will be come to soon.

As regards my last letter, there is no reason at all why you should not make any use you like of the second paragraph. It expresses rather inadequately what we here, and I think our colleagues in other countries, have always felt about Mr. Krogh. He had established for himself a position as one of the leaders among us and there was no man on whose judgment we placed a greater reliance. Sir Julian's first reaction to any new suggestion of an important nature in the international sphere was always to wonder what Mr. Krogh would think about it and his second was to try to find out.

We are, of course, completely outside the domestic complications in which you unfortunately are now involved, and naturally we cannot do anything which seems to interfere but there can be no reason for keeping secret our view of Mr. Krogh as we know him.

Sir Julian is still away on holiday — he started only when I returned — and I have not therefore had an opportunity of showing him your letter. I am quite sure, however, that he will agree with what I am saying. He will no doubt write to Mr. Krogh as soon as he returns.

Thank you very much for your congratulations. As I told you, the thing I am most sorry about is my severance from daily contact with yourself and other friends abroad, but you can be quite certain that if I ever get a chance of going to Copenhagen I shall not fail to look you up, and you must certainly adhere rigidly to your promise to come to see me whenever you are in London.

Kindest regards and best wishes,
Yours ever,
G. Jenkins.

Bilag II.**Brev af 26. December 1937 fra Kontorchef Krogh
til Statsminister Stauning.**

10 Underbilag.

Lindenovsgade 5.⁵ d. 26. Decbr. 1937.

Hr. Statsminister Th. Stauning.
Statsministeriet.
Slotsholmsgade.

Kære Hr. Minister.

Efter at De i Onsdags saa venligt havde modtaget mig, har jeg fra den norske Sjøfartsdirektør og fra Chefen for Sjøfartsbureauet i Kommerkollegiet modtaget Breve, der nøksom viser, hvorledes man den Dag i Dag i norsk og svensk Administration ser paa det Initiativ i det nordiske Skibsfartssamarbejde, som har været taget og vedligeholdt gennem Aarene fra dansk Side. Disse Breve danner saaledes det nøjeste Komplement til de tidligere fremkomne Tilkendegivelser fra de engelske Regeringskontorer, af hvilke Tilkendegivelser det jo bl. a. fremgik, hvilken Betydning man i England har tillagt det nordiske Samarbejde under mit Førerskab.

Jeg har heraf taget Anledning til at finde frem forskellige gamle Breve fra Ministre, jeg har tjent under, og andre fremstaaende Personligheder, med hvem jeg har samarbejdet, og jeg tror virkelig, at dette Materiale — saa tilfældigt sammensat og ufuldstændigt som det naturligvis er — alligevel vil findes at kaste et umiskendeligt Lys over de Arbejdsprincipper, i Kraft af hvilke det har været muligt i Løbet af de 29 Aar, hvori Handelsministeriet har eksisteret, at bringe det danske Søfartskontor til at udvikle sig fra en yderst ringe Begyndelse til at blive en administrativ Faktor af væsentlig Betydning for Erhvervet og med en almindelig anerkendt Forgrundstilling blandt de ledende Regeringsorganer for Skibsfartsanliggender i de væsentligste Søfartslande.

Jeg fremsender hermed i Afskrift de paagældende Breve m. m., om hvilke jeg nedenfor fremsætter Oversigt — idet jeg beder Dem gennemse disse Vidnesbyrd og iøvrigt gøre den Brug af dem, som maatte forekomme Dem hensigtsmæssig.

Underbilagene er følgende:

Underbilag 1. Brev af 7. April 1921 fra Direktør, senere Udenrigsminister Cold. Det Samarbejde, der omhandles, er Samarbejdet i Fragtnævnet under Krigen, i hvilket Nævn jeg havde Sæde som Regeringens Repræsentant.

Underbilag 2. Uddrag af Brev af 25. Juni 1923 fra tidligere Handelsminister Rothe, omhandlende Søfartskontorets Arbejdsmetoder og Initiativ. En af de Ting, der sigtes til i Brevet, er den økonomiske Nyordning 1922 af Navigationsskolernes Forhold (Skolernes Overgang

til Stat og Kommuner); en anden er Søfartskontorets Initiativ til Tilvejebringelsen af den første Stats-Isbryder og dermed til Opbygningen af Statens Isbrydningsvæsen.

Underbilag 3. Brev af 26. April 1923 fra Højesteretsdommer Tybjerg, Sølovskommissionens Formand, omhandlende det paa mit Initiativ optagne særlige Samarbejde vedrørende Forslaget til Sømandslov med Henblik paa bl. a. Forbedring af Sundhedsforholdene i Skibene.

Underbilag 4. Nytaarshilsen 1924 fra tidligere Handelsminister Hage omhandlende Arbejdet i Søfartskontoret. Medtaget her fordi det bl. a. indeholder Bekræftelse paa, at Minister Hage under sin Embedstid arbejdede paa at tilvejebringe et Departement for Søfarten.

Underbilag 5. Note af 30. Juli 1930 til Udenrigsminister Munch fra den svenske Gesandt i København givende Udtryk for den svenske Regerings Anerkendelse af mit Arbejde for Fremme af fællesnordiske Skibsfartsinteresser.

Underbilag 6. Brev af 23. December 1937 fra Kommerseråd Landberg i det svenske Kommerskollegium — som nærmere omtalt i Indledningen ovenfor.

Underbilag 7. Brev af 22. December 1937 fra den norske Sjøfartsdirektør Bryn — som nærmere omtalt i Indledningen ovenfor.

Underbilag 8. Brev af 20. December 1936 fra Kaptajn Izard, Medlem af Navigations-Eksamenskommissionen. Medtaget her, idet bemærkes, at Izard efter sin Stilling havde Adgang til at iagttage Udviklingen paa nært Hold.

Underbilag 9. Lykønskning af 19. December 1936 fra Skibsreder A. P. Møller.

Underbilag 10. Lykønskning af 19. December 1936 fra Handelsminister Kjærbøl. Medtaget her fordi det bl. a. omhandler Samarbejdet mellem Ministeren og mig i det forudgaaende Tidsrum.

Jeg formoder, at et nærmere Eftersyn af mine Gemmer vilde bringe en Del mere Materiale af lignende Art for Dagen, men naar henses til Indholdet af de her gengivne Udtalelser, vil det formentlig være af mindre Betydning, om Antallet forøgedes.

Jeg takker Dem, Hr. Statsminister, for Deres venlige Bestræbelser for at hidføre en tilfredsstillende Løsning i den foreliggende urimelige Situation, og haaber paa et lykkeligt Udfald, stemmende med Retfærdighed og Billighed.

Med ærbødigst Hilsen og
Ønsket om et godt Nytaar
Deres hengivne
Emil Krogh.

Underbilag 1.

Brev af 7. April 1921 til Kontorchef Krogh fra Direktør, senere *Udenrigsminister Cold*, omhandlende bl. a. Samarbejdet under Krigen.

Kjære Kontorchef.

Hjertelig Tak for Deres meget venlige Brev af 4. ds., som glædede mig i høj Grad, netop fordi det kom fra en Mand, som jeg har lært at sætte saa megen Pris paa, og som virkelig har haft Lejlighed til at se min Gjerning paa saa nært Hold.

Jeg haaber oprigtigt, at Fremtiden, under en eller anden Form, maa give mig Lejlighed til atter at træffe og samarbejde med Dem.

Venligst Hilsen

Deres hengivne
C. M. T. Cold.

Underbilag 2.

Uddrag af Brev af 25. Juni 1923 til Kontorchef Krogh fra tidligere *Handelsminister Rothe*, omhandlende bl. a. Søfartskontorets Arbejdsmetoder og Initiativ.

Kære Kontorchef Krogh.

Tak for det Særtryk af »Dansk Søfartstidende«, indeholdende Sømandsloven af 1. Maj 1923, som De har været saa venlig og opmærksom at sende mig.

Uden endnu at kende Loven i alle dens Enkeltheder, saaledes som den foreligger endelig vedtaget af Rigsdagen, tør jeg rolig gaa ud fra, at den, som alt hvad De i Embeds Medfør har været med til at forberede, er i enhver Henseende vel overvejet og nøje overensstemmende med Tidens Krav.

— — — Det var mig altid en stor Glæde at samarbejde med Dem, ikke alene fordi De selv altid gik op i Deres Arbejde med Liv og Sjæl, men ogsaa fordi De aldrig nøjedes med de Opgaver, som udefra stilledes Dem, men selv tog Initiativet til andre Opgaver, som De med sjælden Dygtighed og megen taktisk Sans vidste at føre frem til det Punkt, hvor de ikke kunde andet end gennemføres, i alt væsentligt som De havde tænkt det.

Jeg ønsker oprigtigt, at det maa forundes Dem engang med Tiden at naa Maalet for de mange Aars ihærdige og bevidste Arbejde: *Søfartsdepartementet*, til Glæde for Dem selv, og til ikke mindre Glæde og Gavn for dansk Skibsfart.

Venlig Hilsen

Deres hengivne
Tyge J. Rothe.

Underbilag 3.

Brev af 26. April 1923 til Kontorchef Krogh fra *Højesteretsdommer Tybjerg*, Sølovskommissionens Formand, omhandlende et paa Kroghs Initiativ optaget særligt Samarbejde vedrørende Forslaget til Sømandslov med Henblik paa bl. a. Forbedring af Sundhedsforholdene i Skibene.

Kære Hr. Kontorchef.

Tak for Deres venlige Brev med Bilag. Ja, jeg er veltilfreds med, at Loven dog endelig blev til Alvor. I Gaar Eftermiddag fik jeg det Løfte af Green, at han vilde gaa over og fortælle sit Parti, at vi ikke kunde være denne nye Udsættelse bekendt overfor Sverrig og Norge; men noget senere meddelte han mig, at der ikke blev Brug for hans Medvirken, da Lovforslaget nu vilde blive ført igennem.

Jeg takker Dem for den store Interesse, De har vist Forslaget og kan kun beklage, at min egen Andel i dets Tilblivelse i Virkeligheden er minimal. Iøvrigt kan jeg ikke tilbageholde den Bemærkning, at hvis vi i Kommissionen ved Siden af Direktør Høst havde haft Dem og en kompetent Repræsentant for Mandskabet, vilde Kommissionen have haft ganske andre Arbejdsvilkaar og ganske andre Chancer for at hævde sig i den skandinaviske Koncert, end den har haft.

Med venligst Hilsen

Deres ærbødige
E. Tybjerg.

Underbilag 4.

Nytaarshilsen 1924 til Kontorchef Krogh fra tidligere *Handelsminister Hage*, omhandlende Arbejdet i Søfartskontoret.

Kære Hr. Kontorchef.

Tak for Deres venlige Nytaarshilsen. Jeg ønsker Dem af Hjertet, at De gennem mange kommende Aar, i en for Dem fuldt tilfredsstillende Stilling, maa kunne fortsætte den store og uegennyttige Gerning, som De saa helt har viet Deres Kræfter.

Deres hengivne
C. Hage.

Underbilag 5.

Note af 30. Juli 1930 til Udenrigsminister Munch fra den *svenske Gesandt Ewerlöf*, omhandlende Sverrigs Anerkendelse af Kroghs Arbejde for fællesnordiske Skibsfartsinteresser.

KUNGL. SVENSKA BESKICKNINGEN.

Köpenhamn, den 30. Juli 1930.

Herr Minister.

Den svenska delegationen vid den nyligen avslutade internationella lastlinjekonferensen i London har funnit det angeläget, att något uttryck gives åt dess erkännande av det outtröttliga, lojala och framgångsrika arbete, som chefen för den danska delegationen vid konferensen, kontorchefen i Sjöfartsministeriet Emil Krogh, till befrämjande av för de nordiska länderna gemensamma intressen utfört vid denna konferens liksom och vid olika tidigare tillfällen, då ett nordiskt samarbete visat sig önskvärt.

Med anledning herav har jag i överensstämmelse med erhållna instruktioner äran anhålla, att vederbörande danska myndigheter genom Eders Excellens' godhetsfulle bemedling måtte erhålla kännedom om den uppskattning, som kontorchefen Kroghs arbete rönt från svensk sida.

Mottag, Herr Minister, försäkran om min utmärkta högagtning.

O. Ewerlöf.

Hans Excellens

Herr Utrikesminister, Dr. Munch,
etc., etc.

Underbilag 6.

Uddrag af Brev af 23. December 1937 til Kontorchef Krogh fra *Kommerseråd Landberg* i det svenske Kommerskollegium, omhandlende bl. a. Kroghs Andel i det nordiske Samarbejde.

Herr Kontorchefen Emil Krogh,
Lindenovsgade 5.
København.

Ärade Broder.

— — —
Jag kan helt enkelt icka med ord beskriva med vilken ledsnad jag på sin tid mottog meddelandet om Din frånträdelse av Ditt med sådan *enastående* skicklighet och heder uppehållna ämbete. De närmare omständigheterna känner jag inte till mera än som kunnat utlä-

sas ur en kort tidningsnotis, som fallit under mina ögon, och jag förstår så väl, att Du med den lojalitet, som så kännetecknar Dig, inte vill gå närmare in på saken än Du gjorde i Ditt brev. — Det är nu en gång så, att så länge allting går bra, blir man tackad, men kommer oturen och/jeller särskilt brydsamma omständigheter till och något olyckligt inträffar, anses det ofta vara bra och bekvämt at finna någon — — — syndabock.

Dit vänlige tack för gott samarbete under gångna år ber jag at faa returnera till den som måste, liksom Du, anses vara inkarnationen av dette gode samarbete. *Mitt och allas vårt varma tack har Du, det vet Du.* Nielsen känner jag nu så väl, att jag vet, at han kommer att i detta hänseende vidmakthålla den goda traditionen, vars faderskap Du får ta på Dig.

Dina hälsningar har jag framfört till dem Du önskade, nämligen kanslirådet Carlsson, kommandören Simonsson och kaptenen Eggert, vilka alla beklagade att ha mistat Dig.

— — —

Du får nu lova mig, att om Dina vägar passera Stockholm, låta höre av Dig. Du hör ju dock nära nog — som Du själv så skämtsamt framhåller — på sätt och vis även till den svenska administrationen.

Tillönskande Dig en god Jul och ett gott nytt år tacknar jag med hjärtliga hälsningar

Din tillgivne
C. E. Landberg.

Underbilag 7.

Brev af 22. December 1937 til Kontorchef Krogh fra den norske Sjøfartsdirektør Bryn, omhandlende bl. a. Kroghs Andel i det nordiske Samarbejde.

Kjære Kontorchef.

Min hjerteligste takk for Deres brev av den 20. ds. Mine medarbeidere og jeg tok os nær av og beklager meget, at De fratraadte Deres stilling, da vi i en lang Aarrække har lært å sette stor pris paa Dem som ven, kollega og drivende kraft innan det nordiska samarbeide; vi vil komme till å savne Dem meget.

Jeg haaber De vil ta Dem en tur til Norge, saa jeg kan faa gleden av å hilse på Dem her.

Med de beste ønsker om en god jul og et godt aar fra Wettergren, Schönheyder og Deres hengivne

Erling Bryn.

Underbilag 8.

Brev af 20. December 1936 til Kontorchef Krogh fra Medlem af Navigations-Eksamenskommissionen, *Kaptajn Izard*, omhandlende Kroghs Arbejdsindsats set fra Sømandsstandens Synspunkt.

Kære Hr. Kontorchef!

Jeg erfarer, at De i Gaar fyldte 60 Aar, og at jeg saaledes kommer bagefter med min Lykønskning.

Jeg vil imidlertid ikke lade denne Anledning gaa mig forbi, fordi jeg for mit Vedkommende har en dybtfølt Trang til at sige Dem Tak for den umaadelige Indsats, De har gjort for den danske Skibsfart og den danske Sømandsstand.

Hvis denne Indsats var blevet — blot nogenlunde — forstaaet og paaskønnet af de paagældende Institutioner og Personer, vilde min ovenfor nævnte Trang maaske have været mere afdæmpet, men det forekommer mig, at paa de Steder, hvor man skulde være Dem taknemlig stemt, snarere betragter Dem som Fjende, og det er det, som harmer mig saa dybt. Jeg personlig er Dem dybt taknemlig paa min Stands Vegne og haaber og ønsker, at vi maa gaa lysere Tider i Møde, saa at De maa kunne faa den Glæde en Gang at se, at Deres store, dygtige, uegennyttige Arbejde — præget af stor Forudseenhed — dog sluttelig har baaret god Frugt. Det er muligvis ikke helt korrekt, at jeg skriver saaledes til Kontorchefen, men jeg gør det altsaa.

Sluttelig ønsker jeg Kontorchefen god Bedring og glædelig Jul.

Deres ærbødigt hengivne

C. Izard.

Underbilag 9.

Lykønskningsskrivelse af 19. December 1936 til Kontorchef Krogh fra *Skibsreder A. P. Möller*.

Kære Krogh.

Tillykke med Dagen; alt godt i de kommende og Tak for al Ven-skab, Hjælpsomhed og Storsyn i de svundne Aar.

Deres hengivne

A. P. Möller.

Underbilag 10.

Lykønskningsskrivelse af 19. December 1936 til Kontorchef Krogh fra *Handelsminister Kjærboel*, omhandlende bl. a. Samarbejdet mellem Ministeren og Krogh indtil det paagældende Tidspunkt.

Kære Kontorchef Krogh.

Da jeg ikke personlig kan faa Lejlighed til at overbringe Dem min

Lykønskning af Deres 60-aarige Fødselsdag, beder jeg Dem herved modtage min hjerteligste Lykønskning.

Jeg ønsker for Dem, at Deres Hustru snart maa blive rask, og at De selv maa kunne bevare Deres Helbred, saaledes at De endnu i mange Aar maa kunne virke til Gavn for dansk Søfarts Interesser paa samme Maade som i Aarene, der gik.

Jeg benytter Lejligheden til at sige Dem oprigtig Tak for godt Samarbejde i den Tid, vi har plejet et saadant, og haaber paa Fortsættelse heraf.

Hjertelig til Lykke!

Deres hengivne
Johs. Kjærbøl.

Bilag III.

Breve fra Holland og Island.

INSPECTEUR-GENERAAL
VOOR DE SCHEEPVAART

's-Gravenhage, February 24. 1938.

D. No. 339.

Dear Mr. Krogh,

With much regret I received some time ago a note from Mr. Ove Nielsen to announce your retirement from the Marine Department and your confirmation of this fact gives me a good motive to assure you that I deplore that what has happened for yourself in the first place, but not the less for the safety of life at sea, for which you always have been such a keen fighter.

It is a pity that after so many years of arduous work for the benefit of Denmark and international shipping you have to go under unpleasant circumstances.

Nevertheless I am thankful for the kind manner in which you always had an open ear to our wishes and I shall never forget how through your intermediary a close cooperation in shipping matters between the Northern countries of Europe was established, a cooperation which facilitated the understanding of the difficulties of the various official boards in connection with the governing rules and regulations in each country and which has contributed a great deal to the establishment of uniform regulations in the world. I am quite sure that this uniformity leads to a kind competition of the nations and promote the safety on the seas.

With my best wishes for your further private life and with kind regards,

I remain, dear Sir,
Yours sincerely,

P. S. van 't Haaff.
Inspector-General of Navigation.

To Mr. E. Krogh, Lindenovsgade 5,
Copenhagen, Denmark.

Reykjavik, 17. Dec. 1935.

Kære Hr. Kontorchef Krogh
Søfartsministeriet.

I dybtfølt Taknemmelighed for alt det, De har udrettet til Sikkerhed for den søfarende islandske Befolkning, bringer jeg Dem mine inderligste Jule- og Nytaarsønsker.

Med Højagtelse
O. T. Sveinsson.

Bilag IV.

Folketingets Forhandlinger d. 16. Februar 1937 (Uddrag).

Forespørgsel til Ministeren for Handel, Industri og Søfart og Ministeren for offentlige Arbejder af Westermann angaaende, hvad der er foretaget og vil blive foretaget for at overvinde denne Vinters Trafikvanskeligheder.

Forespørgeren (*Westermann*): Naar jeg den 2. Februar dette Aar anmeldte en Forespørgsel til den højtærede Minister for Handel, Industri og Søfart og til den højtærede Minister for offentlige Arbejder, skyldtes det de Trafikvanskeligheder, der netop i de Dage forelaa i de danske Farvande, specielt ved Storebæltsoverfarten, og som overalt gav Anledning til alvorlige, og som det ogsaa synes berettigede Klager. Efter de Oplysninger, der gennem Dagspressen forelaa for Offentligheden, kunde man kun faa det Indtryk, at der i Ismeldings- og Isbrydningstjenesten var disponeret ukyndigt og derfor alt for sent, og at en væsentlig Del af de Ulemper, der paaførtes Trafikken i vore Farvande, kunde have været undgaaet, om man i rette Tid havde udrustet og klargjort vore Isbrydere, saaledes at de med kort Varsel kunde være kommet til Assistance, hvor Forholdene gjorde en saadan Assistance paakrævet.

Naar Klagerne over Mangler ved Isbrydningstjenesten nutildags tager en saa meget skarpere Karakter end for en Snes Aar siden, skyldes dette i særlig Grad, at de økonomiske Byrder ved Isbrydningstjenesten for en væsentlig Del er paalagt Erhvervene, dels ved den Isafgift, som i Forbindelse med Anskaffelsen af Isbryderen »Isbjørn« ved Lov af 13. Juni 1922 blev paalagt Skibe over en vis Størrelse, som anløb danske Havne fra 15. December til 31. Marts, og dels ved den Isafgift, som ved Tillægslov til denne Lov af 18. April 1925 paalagdes visse Provinshavne til Anskaffelse og Drift af Isbryderen »Lillebjørn«.

Spørgsmaalet om Opretholdelse af Forbindelsen mellem Landsdelene over Store Bælt har altid været af overordentlig stor Betydning og er ikke mindst gennem den Politik, der fra de danske Statsbaner i den senere Række Aar er ført, blevet yderligere betydningsfuld, fordi Lillebæltsbroen, hurtigere Togforbindelser og meget andet har trukket større Dele saavel af Person- som Godstrafikken til Forbindelseslinien over Store Bælt. Dette Forhold burde naturligvis paalægge Statsbanerne øget Forpligtelse til at tage saadanne Forholdsregler, som forhindrer en Afbrydelse af Forbindelsen over Store Bælt.

Siden det ærede Medlem Hr. Holger Larsen i dette høje Ting rejste sin fuldt berettigede Kritik af de Overfartsvanskeligheder i Store Bælt, som dengang nærmede sig en Katastrofe, har Statsbanerne kun i ringe Grad taget Forholdsregler til at undgaa en Gentagelse; de har nemlig kun foretaget Ombygning af Isbryderfærgerne »Jylland« og faaet Kontrakt i Stand med Handelsministeriet vedrørende »Storebjørn«s eventuelle Assistance efter særlig Regning.

Allerede Fredag den 29. Januar i Aar var Situationen i Store Bælt en saadan, at Statsbanerne ikke kunde undgaa at forudse, at der vilde komme betydelige Vanskeligheder. Ikke desto mindre blev denne Isbryder »Storebjørn«, som er anskaffet af Handelsministeriet med særligt Henblik paa at sikre Overfarten over Store Bælt, ikke tilkaldt før om Eftermiddagen, Mandag den 1. Februar. Paa dette Tidspunkt havde de fleste af de østjyske Havne og i øvrigt ogsaa mange andre Havne allerede været isspærret i flere Dage, men paa Trods heraf udsendtes »Isbjørn«, der drives for Skibsfartens tidligere nævnte Isafgift, først den 2. Februar om Eftermiddagen fra København. Forholdene saa alt andet end lyse ud, da jeg den 2. Februar anmeldte min Forespørgsel her i Tinget, men Vejrgruderne var gunstigt stemt og hjalp de følgende Dage, hvor Isbryderen grundet paa navigatoriske Forhold, Grundstødning, Taage og andet blev forhindret i at yde den Hjælp, der var saa paakrævet.

Min Forespørgsel har derfor heller ikke alene været rettet mod de dengang foreliggende Forhold, men stiller ogsaa Spørgsmaalet, hvordan Gentagelse af de Forhold, som med Rette har kunnet paaklages, fremtidig kan undgaaes. Afbrydelse af Forbindelsen over Store Bælt og danske Havnes Spærring af Is medfører meget betydelige økonomiske Tab, stort Indgreb i Erhvervslivet og kan i vældigt Omfang komme til at medvirke til Forøgelse af Arbejdsløsheden. Hjembrin-

gelse af Raastoffer til Industrien og Landbrugseksportens uhindrede Fortsættelse er af saa vital Betydning for Landet, at Rigsdagen med Rette beskæftiger sig med dette Spørgsmaal. Jeg har derfor ment det rigtigt, at de højtærede Ministre over for Rigsdagen fik Anledning til at redegøre for de paaklagede Forhold, og hvis Klagerne skulde vise sig uberettigede, da at afvise disse; men i det Tilfælde, at Klagerne skulde være berettigede, hvad alt hidindtil synes at tyde paa, bør Rigsdagen snarest tage Standpunkt til, hvilke Forholdsregler der bør foretages for at forhindre Gentagelse.

Ministeren for Handel, Industri og Søfart (*Kjærbøl*):

— — —
 Det har givet Anledning til Kritik, at de store Isbrydere, specielt »Isbjørn«, gik saa sent ud. Som Isforholdene havde udviklet sig og tegnede omkring sidste Uge af Januar, kan det ikke bestrides, at det vilde have været ønskeligt og rigtigt, om de store Isbrydere var blevet klargjort paa et tidligere Tidspunkt end sket.

Jeg maa her indskyde, at det selvfølgelig er særdeles ubehageligt for en Minister offentligt at maatte fremsætte kritiske Bemærkninger angaaende Ledelsen af et Kontor under Handelsministeriet, men da jeg maa anse det som min Pligt at give Rigsdagen fuld Besked om Forholdene, kan dette desværre ikke ganske undgaas. Der foreligger med Hensyn til det nævnte Spørgsmaal om Isbrydernes Klargøring en utvivlsom Fejl fra Søfartskontorets Side, som i øvrigt af mig var gjort opmærksom paa, at de store Isbrydere, som Isforholdene tegnede, skulde gøres klar i god Tid, hellere 24 Timer for tidligt end for sent, idet Omkostningerne ved en eventuel for tidlig eller forgæves Klargøring, selv om de var ret betydelige, var af ganske underordnet Betydning i Forhold til de Vanskeligheder og Tab, der kunde forvoldes ved en for sen Klargøring. Dette havde jeg, som nævnt, tilkendegivet Søfartskontorets Chef, ligesom jeg har udtalt det samme over for den nye Leder af Isbrydningstjenesten, Kaptajn Grue, for at noget saadant ikke i Fremtiden skal gentage sig.

— — —
 Det er, som det vil fremgaa af, hvad jeg har sagt, min Opfattelse, at Søfartskontorets Ledelse af Isbrydningsvæsenet ikke har været saa god som ønskeligt, og da jeg ogsaa i øvrigt maatte nære stærk Tvivl om, at Kontoret vilde være i Stand til jævnsides med Varetagelsen af Kontorets øvrige Arbejde paa forsvarlig Maade at forestaa Istjeneste, hvis der, som Forholdene kunde tyde paa omkring Midten af sidste Uge af Januar, kom alvorlige Isvanskeligheder, besluttede jeg mig, som nævnt, Fredag Morgen den 29. Januar til at overdrage Ledelsen af Istjenesten til Overskibsinspektør Kaptajn Grue fra den 1. Februar at regne. Det er en selvsagt Ting, at jeg kun gik til at foretage en saadan Omlægning paa det daværende Tidspunkt, fordi jeg mente, at det var tvingende nødvendigt at foretage Omlægningen med kortest muligt Varsel, og at det vilde være uforsvarligt at udskyde Sagen. De praktiske Vanskeligheder, som altid er forbundet med en saadan

Omlægning, var ikke større, end at jeg mente, de let kunde overvindes i Løbet af Dagene indtil den 1. Februar, fra hvilken Dag Ledelse og Ansvar overgik fra Søfartskontorets Chef til Kaptajn Grue.

I Forbindelse hermed vil jeg gerne oplyse, at Søfartskontorchefen for sit Vedkommende udtalte sig imod, at Ledelsen af Istjenesten blev taget fra Søfartskontoret og overført til Kaptajn Grue, idet Søfartskontorchefen mente, at Ledelsen fortsat burde ligge i Søfartskontoret, ligesom han yderligere fremførte, at det vilde volde praktiske Vanskeligheder at gennemføre Omlægningen med kort Varsel under selve Issæsonen. Af de Grunde, som jeg har anført, og efter mine Erfaringer i øvrigt, ansaa jeg det imidlertid for uforsvarligt at udskyde Omlægningen, som herefter gennemførtes den 1. Februar. De praktiske Vanskeligheder, der anførtes at kunne være til Stede ved en Omlægning paa det daværende Tidspunkt, var i Virkeligheden ikke større, end at de kunde overvindes i Løbet af de Dage, der stod til Raadighed.

Bilag V.

Kontorchef Kroghs Protestskrivelse af 21. Februar 1937 til Handelsminister Kjærbøl i Anledning af dennes Udtalelser i Folketinget.

KONTORCHEF EMIL KROGH.

København, den 21. Februar 1937.

Hr. Handelsminister Johs. Kjærbøl.

Kære Hr. Minister.

Efter at jeg har paahørt Debatten i Folketinget d. 16. d. M. an-gaaende den Westermanske Forespørgsel om Isbrydningsvæsenet og Isbrydningstjenesten, og derunder navnlig med nøje Opmærksomhed har fulgt Ministerens Redegørelse for de Begivenheder, der knytter sig til Omlægningen af Isbryderledelsen til Overskibsinspektør, Kaptajn Grue og Udsendelsen af Isbrydere i Slutningen af forrige og Begyndelsen af indeværende Maaned — saavel som de Konklusioner med Hensyn til fejlagtige eller forsinkede Dispositioner, som i denne Sammenhæng skal være truffet af Søfartskontoret eller dets Chef, tillader jeg mig at fremkomme med nedenstaaende Redegørelse.

Idet jeg henviser til, at Søfartskontoret ikke har deltaget i Udarbejdelsen af den skriftlige Fremstilling af de faktiske Forhold vedrørende det passerede, som af Ministeren er lagt til Grund for Redegørelsen til Folketinget, samt at jeg ej heller har haft Lejlighed til at gøre mig bekendt med den paagældende skriftlige Fremstilling forinden

Mødet i Folketinget, beder jeg paa Forhaand om, at denne min Henvendelse maa blive modtaget med Velvillie.

I.

Indledningsvis vil jeg gerne henlede Opmærksomheden paa følgende Forhold angaaende den danske Istjeneste og dennes Organisation, saaledes som denne forelaa paa Tidspunktet forinden den nu foretagne Omlægning:

1) *At* Organisationen kan siges at stamme fra 1931 (Isbrydningsnævnets Oprettelse) samt, *at* Organisationen var afprøvet og tiltraadt af Nævnet.

2) *At* Organisationen forelaa udarbejdet i alle forudselige Enkeltheder, jfr. herom den i 1936 af Ministeriet for Handel, Industri og Søfart udgivne Bog »Den danske Istjeneste«.

3) *At* Skibsmateriel og Personale til de ledende Skibsofficersstillinger altid har været holdt fuldt beredt, hvilket fremgaar af den Omstændighed, at det, siden Istjenesten fik eget Brydermateriel i 1923, i intet Tilfælde er hændet, at nogen Isbryder har været for sent udrustet.

4) *At* der fra 1931 har været Forstaaelse med Isbrydningsnævnet om, at Skibsfarten og andre Interessenter under Iskampagne altid skulde have en bestemt Mand at holde sig til som den ansvarlige Leder af Istjenesten, samt *at* denne Leder, under Hensyn til de Dimensioner, Isbrydningsvæsenet efterhaanden havde antaget, ordentligvis ikke skulde være Søfartskontorets Chef, til hvem der uundgaeligt maatte blive stillet Krav i saa mange andre Henseender.

5) *At* Lederspørgsmaalet, som omtalt under 4), fra det nævnte Aar har ligget fast aftalt paa den Maade, at Ekspeditionssekretær *Ove Nielsen* har været den designerede Leder, saa længe alene de smaa Isbrydere var ude, og at Navigationsdirektør, Kommandør *Lorck* skulde overtage Ledelsen fra det Tidspunkt, da ogsaa de store Brydere gjordes klar. Begge de nævnte Embedsmænd sidder inde med stor Erfaring vedrørende denne Tjeneste.

6) *At* der, som det af det foregaaende vil fremgaa, ikke paa det nuværende Tidspunkt har kunnet være Tale om nogen Omlægning af Isbryderledelsen *fra* Chefen for Søfartskontoret, eftersom denne Embedsmand allerede var traadt tilbage fra denne Virksomhed i 1931.

II.

Den 21. Januar d. A. opfyredes Isbryderne »Lillebjørn« og »Stærkoder«, og den næste Dag sendtes de i Arbejde.

Da Ekspeditionssekretær *Ove Nielsen* og Fuldmægtig *Christiansen* den nævnte Dag udsendtes til Stockholm paa en kort Tjenesterejse, overtoges Isbryderledelsen midlertidigt af Lederen af Ismeldingstjenesten, Kaptajn *Froda*, der fra den 25. s. M. blev bistaaet af Kaptajnløjtnant *Lorck*.

Det var ved denne midlertidige Ordning bestemt, at Kaptajn *Froda* skulde holde Føling med Søfartskontorets Chef i Tilfælde af, at der

maatte opstaa Spørgsmaal af større Rækkevidde. Det skal her bemærkes, at Kaptajn Froda's Dispositioner har været upaaklagelige, og at Søfartskontorets Chef med Glæde tager Ansvaret for disse.

Onsdag den 27. Januar rejstes første Gang, gennem Departementschef Jespersen, for mig Spørgsmaalet om eventuelt at overdrage Isbryderledelsen til Overskibsinspektør, Kaptajn Grue, og Torsdag den 28. Januar om Em. førte dette til en Forhandling herom mellem Ministeren, Departementschefen og Chefen for Søfartskontoret. Ved denne Lejlighed fremsatte jeg mine Betæneligheder ved at forlade det gamle prøvede System, hvis Effektivitet vi nøje kendte. Forhandlingen endte med, at Ministeren bestemte, at vi kunde »sove paa det« til næste Dags Formiddag.

Senere paa Eftermiddagen samme Dag samlede jeg hos mig de søkyndige Tjenestemænd, der har særlig Erfaring med Hensyn til Administrationen af Istjenesten, nemlig Kommandør Lorck, Kaptajn Froda og fung. Fuldmægtig Juul, til Drøftelse af de Spørgsmaal, som det rejste Problem maatte fremkalde; endvidere deltog Radiokonsulenten, Ingeniør Arnold Poulsen. Alle Deltagerne samledes i den Opfattelse, at man maatte fraraade den tilsigtede Omlægning og da navnlig en Omlægning paa det indeværende Tidspunkt, hvor det trak op til en alvorlig Issituation, idet det ikke vilde være Søfartskontoret muligt at paatage sig nogen Del af Ansvaret for et saadant Indgreb i det bestaaende under de foreliggende Omstændigheder. Fremdeles mente man, at det af Hensyn til Ministerens egen Stilling maatte findes betænkeligt, om et saa afgørende Skridt blev foretaget, uden at der forinden var tilvejebragt Forstaaelse herom med Isbrydningsnævnet, der som ovenfor anført, havde tiltraadt den hidtilværende Ordning.

Om Morgenens Fredag den 29. Januar meddelte Istjenestelederen, Kaptajn Froda, at der under Hensyn til begyndende Vanskeligheder ved østjyske Havne nu maatte opstaa Spørgsmaal om at opfyre »Storebjørn«, saaledes at »Lillebjørn« kunde frigøres fra de sydligere Farvande, og vi mødtes i den Opfattelse, at for saa vidt ikke Formiddagsvejrkortet viste et afgørende Omslag til det bedre, maatte »Storebjørn«s Opfyring straks iværksættes.

Om Formiddagen samme Dag mellem Kl. 10 og 11 blev jeg kaldt til Ministeren, der i Departementschef Jespersens Nærværelse meddelte mig, at han allerede om Morgenens havde tilkaldt Overskibsinspektør, Kaptajn Grue og mundtligt overdraget ham Isbryderledelsen. Skønt Omlægningen saaledes allerede havde fundet Sted, fandt jeg det at være min Pligt at gøre nøje Rede for de ovenanførte Hovedresultater fra den Ekspertundersøgelse, der var foretaget Aftenen forud, og dertil føje Oplysningen om, at Situationen nu var saa vidt yderligere tilspidset, at det maatte forventes, at der inden en Time maatte gives Ordre til »Storebjørn«s Udsendelse. Ministeren fastholdt imidlertid heroverfor sit Standpunkt, herunder at de fornødne Arrangementer for den fulde Iværksættelse af Ordren skulde ske i Løbet af Dagen.

Jeg ønsker paa dette Sted at indskyde og fremhæve, at Betydningen

af mine Udtalelser ved denne Lejlighed var, og alene kunde være den, at jeg ønskede at sætte hele Vægten af mit Embede og Erfaring ind paa at formaa Ministeren til at afstaa fra et Eksperiment, som jeg efter redelig Overbevisning maatte anse for yderst farligt. Det kunde naturligvis samtidig ikke undgaa at være ensbetydende med, at jeg paa Søfartskontorets Vegne fralagde mig ethvert Ansvar for de mulige Følger af Eksperimentet, men dette er for saa vidt mindre væsentligt, thi den tilstedeværende Departementschef støttede ikke paa noget Punkt Kontorets Opfattelse og har formentlig dermed akcepteret det fulde embedsmæssige Ansvar for den trufne Foranstaltning.

Som Forholdene nu laa, kunde jeg da kun udtale, at alle gode Kræfter herefter maatte sættes ind paa at præstere det yderste for at føre Ministerens Beslutning ud i Livet paa bedste Maade, og paa mit Forslag mødtes et Kvarter senere hos Departementschefen den ny Istjenesteleder, Kaptajn Grue, Kommandør Lorck (som efter den hidtidige Organisation paa dette Tidspunkt skulde have overtaget Ledelsen, jfr. Pkt. 5 i Indledningen) og jeg selv, for saa vidt muligt at klarlægge Retningslinierne. Under denne Forhandling kom Kaptajn Froda med Vejrkortet, og da Frostsituationen stadig var lige udpræget, gaves som Overlevering Anvisning paa uopholdelig fuld Klargøring af »Storebjørn«, og for at sikre den videst mulige Bevægelsesfrihed udvidede jeg Anvisningen derhen, at »Isbjørn« samtidig skulde lægges i 1ste Linie (den tekniske Betydning af denne sidstnævnte Anvisning er den, at der med »Isbjørn« foreløbig skulde foretages saadanne Forholdsregler vedrørende Klargøring, at man indtil videre kunde have det i sin Magt at skaffe »Isbjørn« klar til Afgang paa samme Tidspunkt som »Storebjørn«).

Tidspunktet for den faktiske Overgang af Dispositionsmyndigheden over Isbryderne fra Ministeriet til Overskibsinspektøren er saaledes Kl. ca. 11,30 Fredag den 29. Januar d. A.

Hermed overensstemmende er det bl. a.:

1) At fra det nævnte Tidspunkt er intet Dispositionsforslag vedrørende Isbryderne — de i Fart værende saa lidt som de under Klargøring værende — forelagt for Søfartskontoret (hvilket maatte være sket, hvis man forudsatte, at en Overførelse af Dispositionsmyndigheden ikke havde fundet Sted).

2) At fra det nævnte Tidspunkt alle Dispositioner Isbryderne vedrørende faktisk er truffet af Overskibsinspektøren; eksempelvis anføres, at Søfartskontoret efter den Torsdag Aften og Fredag Morgen foreliggende Situation maatte forvente, at »Storebjørn« vilde være blevet dirigeret via Storebælt mod Smaalandsfarvandet, medens den, efter hvad der senere oplystes, Søndag den 31. Januar afsendtes til Aarhus Bugten.

3) At jeg Fredag den 29. Januar umiddelbart efter Mødet hos Departementschefen af Hensyn til forestaaende orienterende Forhandlinger mellem den svenske Isbryderledelse og Ekspeditionssekretær Ove Nielsen telegraferede til denne i Stockholm om den givne Ordre ved-

rørende Omlægningen med Tilføjende, at Overførelsen allerede var i fuld Gang.

4) *At Overskibsinspektør, Kaptajn Grue* Fredag den 5. Februar under en Samtale med Ekspeditionssekretær Ove Nielsen og mig angaaende de nærmere Aarsager til »Isbjørn«s sene Fremkomst, erkendte, at han »var fuldt klar over, at Søfartskontoret havde aflastet sig for Ledelsen af Skibene fra Fredag Middag den 29. Januar«. (Ved samme Lejlighed kom det iøvrigt frem, at om Kaptajn Grue, uanset den fuldbyrdede Overførelse, havde holdt Føling med Søfartskontoret, da han fik Vanskeligheder med Klargøringen af »Isbjørn«, vilde Ministeriet have kunnet hjælpe ham til at overvinde disse Vanskeligheder).

Medens Overførelsen af Dispositionsmyndigheden saaledes var ordnet let og hurtigt, maatte Vanskelighederne ved Omlægningen af Is-tjenesten i høj Grad melde sig med Hensyn til den Del af Omlægningen, der vendte mod Offentligheden, d. v. s. de Forhold, der omfattede f. Eks. Kontorer, Telefon, Telegrafer, Telegramadresse og meget andet. Paa disse Omraader sattes med Tilsidesættelse af alle andre Opgaver alle Kræfter ind fra Søfartskontoret, herunder Radiokonsulenten og Institutionscheferne i Barakbygningen i Kristiansgade, ikke mindst Navigationsdirektøren. Trods alle Anstrængelser lod disse Vanskeligheder sig ikke overvinde i en Haandevending, og for saa vidt gørligt at undgaa Forvirring i Forholdet til Offentligheden blev det fundet nødvendigt over for denne at give Udtryk for, at Overførelsen vilde være fuldført den 1. Februar. Meddelelse herom udsendtes gennem Ritzau sent om Eftermiddagen Fredag den 29. Januar.

Fremstillingen under dette Afsnit af min Redegørelse belyser det alt overvejende Hovedpunkt i Ministerens Udredning i Folketinget, og det fremgaar af denne min Redegørelse, at jeg paa alle herhen hørende Punkter maa bestride Rigtigheden af det Grundlag, paa hvilket Ministeren har formet sine nedsættende Udtalelser i Tinget angaaende Søfartskontorets og dets Chefs Virksomhed eller manglende Virksomhed.

Jeg maa med skyldig Ærbødighed formene, at et objektivt Grundlag som det af Ministeren fremsatte ikke eksisterer og ikke har eksisteret, og jeg maa endvidere hævde, at alle i Søfartskontoret og i den hidtidige Isbryderledelse har gjort deres yderste for at gennemføre Omlægningen bedst muligt. Naar Resultatet paa visse Punkter er blevet mindre tilfredsstillende, kan jeg kun se dette som en uafvendelig Følge af Nyordningens Gennemførelse paa et saa kritisk Tidspunkt, som Tilfældet var.

Forøvrigt blev ikke alene »Isbjørn«s Fremkomst forsinket paa højst uheldig Maade, men det er jo senere blevet klart, at der blev Vanskeligheder som Følge af, at Overskibsinspektøren ikke havde det fornødne Kendskab til den mellem Statsbanerne og Handelsministeriet bestaaende Overenskomst, samt at den telegrafiske Forbindelse til Skibene paa et givet Tidspunkt glippede.

Hvis den foreliggende Issituation havde udviklet sig paa virkelig

alvorlig Maade, vilde efter min Opfattelse Nyordningen have klikket i et ganske anderledes skæbnsvangert Omfang.

III.

Bortset fra det foran under Afsnit II behandlede Hovedspørgsmaal giver Ministerens Redegørelse i Folketinget mig blot Anledning til særlig Bemærkning paa et enkelt Punkt.

Jeg erindrer tydeligt, at Ministeren i Løbet af afvigte Sommer to eller tre Gange over for mig har rejst Spørgsmaalet om Betimeligheden af at sammenkalde Isbrydningsnævnet til Møde, og lige saa klart husker jeg at have svaret, at jeg ikke saa tilstrækkelig Anledning til at sammenkalde Medlemmerne. Af flere Grunde maatte jeg nødvendigvis svare saaledes. Den bestaaende Istjenesteordning var som ovenfor anført helt ud tiltraadt af Nævnet, og den var yderligere tilrettelagt i let overskuelig Form i den i Januar 1936 af Ministeriet udsendte Bog om den danske Istjeneste; der forelaa saaledes overhovedet intet nyt, thi det iøvrigt væsentligt lokalt prægede Spørgsmaal om Limfjordens vestlige Del havde Ministeriet med de mer end vanskelige Arbejdsforhold i Søfartskontoret ikke kunnet skaffe Tid til at forberede, saaledes at det med Udbytte kunde diskuteres. Det kunde saaledes vanskeligt forsvares saavel under Hensyn til Medlemmernes Tid som til Søfartskontorets Arbejdssituation at ulejlige Medlemmerne med et Møde af ganske formel Karakter. Men hertil maatte yderligere regnes særlige Betænkneligheder hidrørende fra Formandsspørgsmaalet. Chefen for Søfartskontoret har, som det mulig vil være Ministeren bekendt, aldrig været Medlem af, endsige Formand for Isbrydningsnævnet. Om jeg under disse Forhold havde taget Initiativ til Sammenkaldelse af Nævnet, naar ikke tvingende Grunde nødvendiggjorde Sammenkaldelse, vilde jeg ikke let have kunnet undgaa Skær af at ville fremkalde en Nybesættelse af Formandsposten, og dette fandt jeg ubetinget at burde undgaa, saa længe Søfartsafdelingens Stilling inden for Ministeriet afventede Ministerens nærmere Bestemmelse.

IV.

Jeg har hermed belyst Realiteten i de Ankepunkter mod min Virksomhed, som indeholdes i den af Ministeren over for Folketinget fremsatte Redegørelse, og jeg har gjort dette med den fuldkomne frimodige Aabenhed, som jeg af Erfaring ved, at Ministeren under alle Omstændigheder vilde foretrække.

Tilbage for mig staar da blot at drage mine Konklusioner med Hensyn til det faktisk passerede i Relation til Ministerens Udtalelser i Tinget.

Det er vistnok i sig selv meget usædvanligt, at en Minister over for Rigsdagen udtaler sig nedsættende om sine Embedsmænd i Ministeriet eller beklager sig over at være bleven utilfredsstillende betjent af nogen saadan Embedsmand, og denne Praksis er formentlig bl. a. sammenhængende med den Omstændighed, at Embedsmanden i en saadan Situa-

tion er, og aldrig kan være andet, end fuldkommen værgeløs saavel i Rigsdagen som iøvrigt i Forholdet over for Offentligheden.

Men særlig haardt kommer vel den offentlige og officielt udtalte Misbilligelse til at virke i det foreliggende Tilfælde, dels fordi jeg som foran berørt ikke har haft nogen Lejlighed til forinden Fremsættelsen at se Ministerens skriftlige Redegørelse og fremkomme med skriftlig Berigtigelse til Redegørelsens enkelte Punkter, og dels fordi det simpelthen er ladet uomtalt, at Chefen for Søfartskontoret er identisk med den Embedsmand,

1) hvis vedholdende Energi gennem en lang Aarrække det skyldes, at Danmark raader over et moderne Isbrydningsvæsen,

2) som har muliggjort og gennemført den i 1930 ratificerede dansk-svenske Isbrydningsoverenskomst, der henlægger Fællesledelsens Sæde til København,

3) som har tilvejebragt og opretholdt saadanne Forbindelser til de vedkommende udenlandske Skibsfartsdepartementer, at der hurtigt og paa favorable Vilkaar i givet Tilfælde har kunnet skaffes fremmed Isbrydermateriel til Raadighed,

4) og som gennem mange Aar forud for 1931 uden Vederlag af nogen Art har ledet Isbrydervirksomheden Nat og Dag.

Kære Hr. Minister. Som gammel Embedsmand i Centraladministrationen finder jeg, at jeg ikke kan vende mig til Offentligheden, men maa vende mig til Dem og bede Dem om at skaffe mig min Ret, idet jeg er fuldt klar over, at De ikke med Forsæt har villet gøre Uret.

Forsøg, Hr. Minister, et Øjeblik at sætte Dem i mit Sted. I henimod 30 Aar har jeg tjent Staten som Chef for Søfartskontoret og givet Staten al min Energi og Arbejdsevne. Ved mange vigtige Afgørelser har jeg været befuldmægtiget Førstedelegeret for mit Land og bidraget til at fremskaffe de for dansk og nordisk Skibsfart formaalstjenlige Resultater. Mit Navn er kendt og har god Klang hos en Række udenlandske Søfartsadministrationer, med hvilke det danske Handelsministerium samarbejder. — Og med alt dette har jeg altsaa nu, 60 Aar gammel maattet opleve, at jeg — gennem Misforstaaelse eller andres Fejl, jeg ved ikke nærmere hvilket — af min egen Minister over for Rigsdagen omtales paa en saadan Maade, at det Indtryk fremkaldes, at jeg er en uefterrettelig Embedsmand.

Jeg føler min Stilling rokket uden nogen som helst Skyld fra min Side, og jeg ser mig derfor tvunget til at forlange, at De, Hr. Minister, ufortøvet gør Skridt til, at jeg fuldstændig rehabiliteres over for Offentligheden, og at dette sker paa en saadan Maade, som er egnet til at fjerne Vrangopfattelse ogsaa i Udlandet. Jeg anmoder i saa Henseende foreløbig om, at der maa blive indledet disciplinær Underøgelse i Overensstemmelse med Principperne i Tjenestemandslovens § 17

til Konstatering af Rigtigheden af, hvad jeg har anført i nærværende Henvendelse.

Afskrift af nærværende Skrivelse er samtidig afgivet til Departementschef Jespersen.

Jeg forbliver, Hr. Minister
Deres hengivne
Emil Krogh.

Bilag VI.

Handelsministerens foreløbige Svar paa Kontorchef Kroghs Protestskrivelse af 21. Februar 1937.

MINISTEREN FOR HANDEL,
INDUSTRI OG SØFART.

(Poststemplets Dato 23. Februar 1937).

Kære Hr. Kontorchef.

Deres Brev af 21. d. M. har jeg modtaget og anmoder Dem i denne Anledning om, naar De forhaabentlig snart bliver rask, at komme til en Konference hos mig, idet jeg af Hensyn til Ministeriets Arbejde maa finde det nødvendigt, at dette sker, saa snart Deres Helbred tillader det.

De siger i Deres Brev, at De har ment det rigtigt at udtale Dem med fuldkommen frimodig Aabenhed, og heri er jeg ganske enig med Dem. Til Gengæld mener jeg ogsaa, at det er min Pligt og Ret at udtale mig med tilsvarende Oprigtighed. Jeg vil derfor ikke lægge Skjul paa, at Deres Brev i lige Grad har forbavset mig og gjort mig ondt. Naar en Mand har begaaet Fejl, som jeg mener, at De har gjort det, finder jeg det rigtigere aabent at erkende dette og tage Ansvaret herfor end at søge at gaa udenom Kendsgerningerne. Under de Samtaler, vi ret ofte har haft om Istjenesten, har De ikke paa noget Tidspunkt undladt at fremhæve, at De selv var baade Grundlægger og Leder af Istjenesten og havde den fulde Ære for alt vedrørende Istjenesten, og derfor forstaar jeg heller ikke, at De nu kan tænke Dem at skyde Ansvaret fra Dem og lægge det over paa de Embedsmænd, der har været Deres Medhjælpere i den daglige Administration under Deres Ansvar. Undskyld, at jeg saaledes siger Dem min Mening rent ud, men jeg mener, at det vilde være en daarlig Tjeneste at gøre Dem ikke at tale rent ud af Posen.

Det i Deres Brev udtalte er paa en lang Række Punkter efter min Mening helt ved Siden af, hvad der faktisk er passeret mellem Dem og mig, og ogsaa saa afvigende fra, hvad De tidligere har sagt til mig, at det, som sagt, baade forbavser mig og gør mig ondt. Dette gælder mange Punkter, men i Særdeleshed den af Dem understregede Paastand

om, at Dispositionsmyndigheden over Isbryderne gik over fra Ministeriet til Overskibsinspektøren Fredag den 29. Januar d. A. Kl. ca. 11,30. Der er ikke andre end mig, der har kunnet træffe Bestemmelse om en saadan Overgang af Myndighed og Ansvar, og jeg har, som De ved, truffet den Bestemmelse, at Overgangen skete fra og med 1. Februar d. A. Deres Paastand er altsaa ganske urigtig, og Deres eventuelle Aftaler med Overskibsinspektøren om en anden Ordning er i Forhold til Deres Ansvar overfor mig og de af mig givne Ordre betydningsløse.

Jeg nævner alene dette Punkt, for at De ikke nu, medens De er syg, skal ligge og danne Dem selv et ganske urigtigt Billede af, hvad der paa dette vigtige Punkt er passeret mellem Dem og mig.

Til Slut finder jeg alene Anledning til at minde Dem om, at jeg meget indgaaende har meddelt Dem, hvad jeg agtede at sige paa Rigsdagen om Søfartskontorets og Deres Forhold, saaledes at De intet Grundlag har for at sige eller mene, at De ikke var bekendt hermed og ikke havde haft Lejlighed til at gøre Deres Opfattelse gældende, før jeg fremsatte min Redegørelse paa Rigsdagen. De bad mig ved den Lejlighed fremhæve, at De havde været imod Omlægningen af Istjenestens Ledelse fra Søfartskontoret til Overskibsinspektøren saavel i Almindelighed som paa det daværende Tidspunkt, og dette Ønske lovede jeg at imødekomme, hvad jeg ogsaa har gjort. Derimod ytrede De ikke noget Ønske om at læse min Tale, hvad De vel iøvrigt heller ikke med Rimelighed kunde forlange.

Selvfølgelig glemmer hverken jeg eller andre i Ministeriet Deres Arbejdsindsats gennem mange Aar, men som hele Stillingen laa, var der ingen anden Mulighed tilstede end at lægge Kortene paa Bordet, saaledes som jeg har gjort det, først overfor Dem selv og derefter overfor Rigsdagen.

Jeg haaber, at De snart maa genvinde Deres Helbred og anmoder Dem, som sagt, om, naar De bliver rask, at komme tilstede til en Konference paa Grundlag af Deres Brev.

Venlig Hilsen

Deres hengivne
Johs. Kjærbøl.

Hr. Kontorchef E. Krogh.

Bilag VII.

Folketingets Forhandlinger d. 5. og 6. Maj 1937 (Uddrag).

Westermann: Ved Behandlingen i dette høje Ting den 16. Februar i Aar af min Forespørgsel om Isbrydningstjenesten fremsatte den højtærede Handelsminister forskellige Udtalelser, der helt lagde Skylden for de Fejl, der var begaaet, paa Chefen for Søfartskontoret, Kontor-

chef Krogh. Uden at komme nærmere ind paa de enkelte Punkter, paa hvilke Handelsministeren rettede Sigtelse for Pligtforsømmelse overfor Kontorchef Krogh, skal jeg kun henvide til Folketingstidende Sp. 3732, hvorfra jeg med den højtærede Formands Tilladelse gerne vil citere nogle faa Linier. Den højtærede Handelsminister udtalte her:

»Jeg maa her indskyde, at det selvfølgelig er særdeles ubehageligt for en Minister offentligt at maatte fremsætte kritiske Bemærkninger angaaende Ledelsen af et Kontor under Handelsministeriet, men da jeg maa anse det som min Pligt at give Rigsdagen fuld Besked om Forholdene, kan dette desværre ikke ganske undgaas. Der foreligger med Hensyn til det nævnte Spørgsmaal om Isbrydernes Klargøring en utvivlsom Fejl fra Søfartskontorets Side«,

og videre har den højtærede Handelsminister paa Spalterne 3733 og 3756 og flere andre Steder udtalt Kritik over den Ledelse, der er sket fra Chefen for Søfartskontorets Side.

Jeg er blevet gjort bekendt med, at Kontorchef Krogh over for den højtærede Minister har fastholdt, at den her i Rigsdagen givne Fremstilling var objektivt urigtig, og anmodet om en tjenstlig Undersøgelse i den Anledning. Uden at jeg vil indføre i Diskussionen her de Uoverensstemmelser, der over for mig er paaapeget, og uden at jeg heller paa nogen Maade vil tage Standpunkt til, hvorvidt det ene eller det andet er rigtigt, vil jeg alligevel, da den højtærede Minister har benyttet sin utvivlsomme Ret til at nægte Kontorchef Krogh en saadan tjenstlig Undersøgelse, gerne have Lov til at afæske den højtærede Minister en Forklaring herpaa. Navnlig paa Baggrund af den Brug, som Regeringen altid har gjort af Kontorchef Krogh til Arbejde ved internationale Konferencer og ved andet internationalt Samarbejde, som jo navnlig med Hensyn til alt, hvad der foregaar paa Søen, er af vidtrækkende Betydning og Omfang, og paa Baggrund af den Anseelse, som Kontorchef Krogh i dette Arbejde har erhvervet sig overalt i Udlandet, maa det anses for yderst uheldigt, om en Kritik af Tjenesteforsømmelse af en saadan Art, som den højtærede Minister her har fremført, staar uimodsagt, saafremt den da er ubegrundet. At Kontorchef Kroghs Stilling i det ministerielle Arbejde ogsaa vil blive betydeligt vanskeliggjort, hvis han ikke kan faa Oprejsning for en uberettiget Kritik, siger sig selv.

Der synes paa dette Punkt at være et Hul i Tjenestemandsløven, idet dennes § 17, der handler om Indankning af Sager, ikke giver Tjenestemanden nogen Ret til at kræve Sigtelser for Tjenesteforsømmelser af den Art, her foreligger, undersøgt, for herigennem at faa Oprejsning for saadanne, der er uberettigede. Naar Tjenestemandsløven altsaa ikke giver Kontorchef Krogh nogen Mulighed for Oprejsning gennem tjenstlig Undersøgelse, og den højtærede Minister, saaledes som det i dette Tilfælde er sket, har nægtet Kontorchefen en saadan, og da Kontorchefen jo ikke har nogen Mulighed for at retfærdiggøre sig over for det Forum, dette høje Ting, hvor den højtærede Minister har rejst Sigtelser imod ham, har jeg fundet det rigtigt at rejse Sagen i dette høje Ting,

idet jeg anmoder den højtærede Handelsminister om at give en Forklaring paa, at en højtstaaende Embedsmands Ønske om en tjenstlig Undersøgelse er blevet afvist.

Hans Hansen (Rørby): I Anledning af, at det ærede Medlem Hr. Westermann har stillet nogle Spørgsmaal til den højtærede Handelsminister angaaende Isbrydertjenesten, vil jeg gerne henstille til den højtærede Handelsminister, at han kommer ind paa en Redegørelse af disse Forhold. Jeg har ogsaa faaet tilstillet en Fremstilling, som stort set falder sammen med det, som er fremført af det ærede Medlem Hr. Westermann, og jeg synes, det er i allerhøjeste Grad nødvendigt, at den højtærede Handelsminister udtaler sig om disse Forhold.

Ministeren for Handel, Industri og Søfart (*Kjærbøl*): Det ærede Medlem Hr. Westermann har med Tilslutning af det ærede Medlem Hr. Hans Hansen (Rørby), og med Udgangspunkt i den Debat, der fandt Sted i Februar Maaned vedrørende Isbrydningstjenesten, rejst Spørgsmaalet om min Stilling til en Embedsmand under Handelsministeriet. Jeg vil gerne med det samme sige, at det var ved den Lejlighed, at det ærede Medlem Hr. Westermann rejste et efter min og mange andres Mening ubeføjet Angreb paa Isbrydernavigatørerne. Jeg erklærede den Gang under den Redegørelse, som jeg fremkom med, at det var mig ubehageligt at skulle fremsætte kritiske Bemærkninger angaaende Ledelsen af et Kontor under Handelsministeriet, men jeg fandt, at det var min Pligt at give Rigsdagen fuld Besked om Forholdene, og derfor kunde mine kritiske Bemærkninger ikke undgaas.

I øvrigt forstod jeg paa det ærede Medlem Hr. Westermann, at han tilsluttede sig den Opfattelse, som ogsaa er min, at Tjenestemandsloven ikke hjemler Ret for den vedkommende Embedsmand til at kræve disciplinær Undersøgelse i Henhold til Tjenestemandslovens § 17. Alligevel mente det ærede Medlem Hr. Westermann, at der burde gives vedkommende Embedsmand Adgang til en saadan Undersøgelse. Heri kan jeg ikke tjene det ærede Medlem, og det er i øvrigt ejendommeligt, at denne Sag fremdrages i dette høje Ting den samme Dag, som vedkommende Embedsmand efter en længere Fraværelse tiltræder sin Plads i Ministeriet. Jeg maa gaa ud fra, at det ærede Medlem Hr. Westermann ønsker paa bedst mulig Maade at tjene vedkommende Embedsmands Interesser. Jeg ønsker det samme, men jeg tror, at disse Interesser bedst tjenes ved at lade det have sin Forbliven ved det Forløb, som denne Sag har faaet.

Westermann: I Anledning af det Svar, den højtærede Handelsminister gav mig her, skal jeg kun sige, at fordi selve Tjenestemandsloven ikke giver den paagældende Embedsmand Ret til at kræve en Undersøgelse, kan jeg ikke se, at den højtærede Minister, naar Forholdet er saaledes, som det er her, har nogen Berettigelse til at nægte at give Tilladelse til en saadan Undersøgelse.

Den højtærede Handelsminister siger, at han lige saavel som jeg

varetager denne Embedsmands Interesser. Det er ikke specielt denne Embedsmands Interesser, jeg staar her for at varetage, men i det Øjeblik, der mod en højtstaaende Embedsmand er begaaet Uret, som kan virke skadelig ikke blot for hans Anseelse i Udlandet, hvor han ikke sjælden optræder paa Regeringens Vegne, men ogsaa for hans Stilling her i Centraladministrationen, maa det være rigtigt, at det bliver korrigeret, og at det bliver korrigeret paa det Sted, hvor Sagen er rejst mod den paagældende Embedsmand, og hvor han ikke har Mulighed for at retfærdiggøre sig.

Jeg kan derfor ikke sige andet end, at Ministeren, naar han nægter at foretage den Undersøgelse, som den paagældende højtstaaende Embedsmand kræver, saa varetager Ministeren ikke den paagældende Embedsmands Interesser, og det vil formentlig stærkt blive understreget af ham.

Jeg kan ikke se, hvad den højtærede Minister kan have imod at foretage en saadan Undersøgelse. Hvis Kontorchef Krogh har Uret, som Ministeren her har hævdet, maa det være rimeligt, at han faar denne Undersøgelse, og saa kan det formentlig ikke gøre Ministeren noget. Hvis derimod Kontorchef Krogh har Ret, saa vil formodentlig ogsaa den højtærede Handelsminister ønske, at den paagældende Embedsmand faar den Oprejsning, som tilkommer ham.

Den højtærede Handelsminister sagde, at han mente, det var rigtigt at lade det forblive ved det bestaaende. Jeg synes, det er et meget svagt og undvigende Svar paa den Henvendelse, der er sket til den højtærede Minister. Jeg kan ikke se andet, end at den højtærede Ministers Optræden i denne Sag vil skabe en Tvivl i Administrationen om, at Ministeren har Ret i de Sigtelser, han her har rettet mod Kontorchef Krogh, og ogsaa maaske inden for Administrationen vil skabe en Tvivl om, at Ministeren vover at lade denne Undersøgelse foretage. Jeg finder, dette er et ganske overordentligt uheldigt Forhold, hvad den højtærede Minister sikkert ogsaa i Fremtiden vil komme til at føle inden for sin Administration.

Ministeren for Handel, Industri og Søfart (Kjærboel): Der er for mig noget ejendommeligt i den Situation, at det ærede Medlem Hr. Westermann saa energisk gaar ind for et Forsvar for en Embedsmand under Handelsministeriet, hvis nærmere Forhold det ærede Medlem ikke kan have Kendskab til, samtidig med at det ærede Medlem, som jeg tidligere har nævnt, retter et meget stærkt Angreb paa Officererne i Isbryderne, et Angreb, der var udsprunget af den Opfattelse, at Orlogsflaadens Officerer i Virkeligheden skulde være mere tjenstdygtige end Koffardflaadens. Jeg vil gerne fastslaa, at det ærede Medlem Hr. Westermann og jeg er enige om, at Tjenestemandslovens § 17 ikke giver vedkommende Embedsmand Adgang til at kræve disciplinær Undersøgelse. Jeg har tidligere sagt, at jeg tror at tjene vedkommende Embedsmand bedst ved ikke at indlede saadan Undersøgelse.

Og saa vil jeg slutte med at sige, at Følgerne af min Stilling i dette Spørgsmaal inden for Administrationen vil jeg imødesee med Sindsro.

Jeg tror at turde sige her, at jeg har det allerbedste Samarbejde med mine Embedsmænd i Ministeriet.

Westermann: Jeg forstaar ikke, hvorfor den højtærede Handelsminister rejser et Spørgsmaal her, som kræver en lang Forklaring, og som i øvrigt er fuldkommen urigtigt, saaledes som den højtærede Minister rejser det. Jeg har ikke rettet nogen Kritik undtagen imod de Navigatører, der befandt sig om Bord, og de har, gennem de Præstationer, de har leveret, vist manglende Evne. Jeg har aldrig kritiseret Navigatørstanden i Almindelighed, det vil den højtærede Minister heller ikke kunne finde noget Sted i Rigsdagstidende. Det er blot for at komme uden om selve Spørgsmaalet om den Undersøgelse, som den højtærede Handelsminister har nægtet en højtstaaende Embedsmand ovre i Handelsministeriet at faa. Jeg forstaar ikke, at den højtærede Minister kan have den Anskuelse, at dette, ikke at give Adgang til en Undersøgelse, tjener den paagældende bedst. Jeg synes, den højtærede Minister herigennem uden nogen som helst Ret sætter sig selv til Formynder for en Embedsmand ovre i sit Ministerium, hvad Ministeren ikke paa nogen Maade har nogen Bemyndigelse eller nogen Ret til.

Naar den højtærede Handelsminister endelig hævder, at han har det allerbedste Samarbejde med sine Embedsmænd ovre i Handelsministeriet, saa er jeg overbevist om, at i det Øjeblik, Ministeren ikke vil følge Henstillingen om at lade Kontorchef Krogh faa denne Disciplinærundersøgelse, saa vil det gode Samarbejde ikke kunne fortsættes derovre.

Bilag VIII.

Ministerialforeningens Henvendelse af 10. Juni 1937 til Handelsminister Kjærboel.

2 Underbilag.

MINISTERIALFORENINGEN.

København, d. 10. Juni 1937.

Hr. Handelsminister Johs. Kjærboel,
Ministeriet for Handel, Industri og Søfart.

Fra Kontorchef i Ministeriet for Handel, Industri og Søfart Emil Krogh, der er Medlem af Ministerialforeningen, er modtaget den i Afskrift vedlagte Skrivelse af 15. Marts d. A. med Bilag, hvori Kontorchefen anmoder Ministerialforeningen om Bistand til at opnaa Rehabilitering i Anledning af de af Hr. Ministeren fremsatte Udtalelser i Folketingets Møde den 16. Februar d. A. (Rigsdagstidende Spalte

3721—71) om Kontorchef Kroghs tjenstlige Forhold vedrørende Istjenesten.

Bestyrelsen ansaa det efter en meget indgaaende Behandling af den paagældende Sag for rettest som det første Skridt i Sagen at foretage en Underhaandshenvendelse til Hr. Ministeren, og vi fik den 4. Maj d. A. Lejlighed til overfor Ministeren mundtligt at redegøre for de Grunde, der efter vor Mening talte for at imødekomme den af Kontorchef Krogh fremsatte Anmodning om, at han maatte blive sigtet for Tjenesteforsømmelse, og at der som Følge heraf maatte blive indledet en Undersøgelse imod ham i Overensstemmelse med Tjenestemandsløvens § 17, ligesom vi samtidig tilsagde vor Medvirken til en eventuel forligsmæssig Ordning af den paagældende Sag.

Hr. Ministeren erklærede da overfor os, at De ikke fandt Anledning til at imødekomme Kontorchef Kroghs Ønske, samt at De ikke saa nogen Mulighed for en forligsmæssig Ordning af Spørgsmaalet, hvorefter Bestyrelsen for sit Vedkommende erklærede, at man eventuelt vilde forelægge Sagen for Foreningens Repræsentantskab.

Imidlertid blev Spørgsmaalet om Foretagelsen af den af Kontorchef Krogh ønskede tjenstlige Undersøgelse uden Foranledning hverken fra Ministerialforeningens eller — efter hvad der er oplyst for os — fra Kontorchefens Side, rejst i Folketinget den 5. Maj d. A. ved 3. Behandling af Forslag til Lov om Tillægsbevilling for Finansaaret 1936/37, jfr. vedlagte Ekstraktafskrift af Rigsdagstidende,*) hvorunder Hr. Ministeren paany afslog at foranstalte en saadan Undersøgelse. Vi ønsker i denne Forbindelse at nævne, at den i Pressen skete Omtale af Sagen ikke bygger paa Oplysninger fra Foreningen.

Sagen har nu af Bestyrelsen fortroligt været forelagt Foreningens Repræsentantskab, der, efter at et af dette nedsat Udvalg sammen med Bestyrelsen har foretaget en indgaaende Drøftelse af den modtagne Henvendelse, har bemyndiget Bestyrelsen til at udtale følgende som Foreningens Standpunkt til den foreliggende Sag:

Ministerialforeningen anser det for at ligge ganske udenfor Foreningens Kompetence at forsøge paa at foretage en Vurdering af Hr. Ministerens Bedømmelse af Kontorchef Kroghs tjenstlige Forhold vedrørende Istjenestens Udførelse.

Ministerialforeningen er endvidere enig med Hr. Ministeren i, at vedkommende Tjenestemand ikke i Henhold til Tjenestemandsløven kan kræve, at der finder en tjenstlig Undersøgelse Sted imod ham.

Ministerialforeningen maa derimod i høj Grad anse det for stemmende med Billighed, at en Tjenestemand faar Adgang til at faa sine Forhold klarlagt ved en tjenstlig Undersøgelse, naar der offentligt i Rigsdagen, tilmed af den Minister, hvorunder han henhører, fremsættes en efter hans Formening objektivt urigtig Kritik af hans tjenstlige Forhold til en Sag.

Til nærmere Begrundelse heraf skal vi tillade os at anføre, at den

*) Se Bilag VII ovenfor.

Tjenestemand, der kritiseres i Rigsdagen, er meget vanskeligt stillet, idet han ikke, medmindre han selv tillige er Medlem af Rigsdagen, har Adgang til at tage til Genmæle, hvortil kommer, at den, der fremsætter Kritiken, endog nyder en særlig Retsbeskyttelse.

Medens en Tjenestemand kun efter forudgaaende tjenstligt Forhør kan faa paalagt en Bøde, der blot overstiger 10 Kr., er en Tjenestemand, imod hvem der paa Rigsdagen fremsættes Kritik vedrørende hans Embedsvirksomhed, Genstand for en efter sine Konsekvenser langt haardere Behandling, idet han er afskaaret fra at retfærdiggøre sig, medmindre der tilstaaes ham en tjenstlig Undersøgelse.

Ministerialforeningen maa mene, at naar Hr. Ministeren ifølge sine Udtalelser i Folketinget kun ugerne har villet fremsætte Kritik over Kontorchef Krogh, maa Grundene for, at Ministeren alligevel har anset det for nødvendigt have været saa tvingende, at Konsekvensen maa blive, at der indledes den af Kontorchefen ønskede Undersøgelse, idet kun en saadan vil være i Stand til at stille den paagældende Tjenestemand i det rette Forhold til Sagen. Og dette er saa meget mere paa-krævet, som Hr. Ministeren ved sine Udtalelser i Folketingets Møde den 5. Maj d. A. om, at det tjener Kontorchef Kroghs Interesser bedst at lade det have sit Forblivende ved det Forløb, denne Sag har faaet, og at en saadan Undersøgelse ikke indledes, forstærker den fremsatte Kritik og bidrager til yderligere at nedsætte Agtelsen for Kontorchefen i det almindelige Omdømme.

Ministerialforeningen vil, fordi man maa anse denne Sag for at have stor principiel Betydning, saa indtrængende som muligt henstille til Hr. Ministeren efter en fornyet Overvejelse af Sagen at imødekomme Kontorchef Kroghs Anmodning om en tjenstlig Undersøgelse af hans Forhold til Istjenesten. Kan Hr. Ministeren ikke følge denne vor Henstilling, beder vi om en nærmere Motivering herfor.

For yderligere at understrege, hvor betydningsfuldt vi anser det foreliggende Tilfælde for at være, skal vi ikke undlade at meddele, at vi som Følge af nærværende Sag paatænker at rette Henvendelse til Danske Statsemdsmænds Samraad om at søge gennemført en Ændring af Tjenestemandsløven, hvorefter Tjenestemændenes Retsstilling i den anførte Henseende forbedres.

Vi tilføjer, at Bestyrelsen, naar Sagen er afsluttet, vil overveje eventuelt at offentliggøre en Beretning af Sagen, herunder Ordlyden af de udvekslede Skrivelser.

Med Ærbødighed

P. B. V.

Schau.

Underbilag 1.

Kontorchef Kroghs Henvendelse af 15. Marts 1937 til Ministerialforeningen.

KONTORCHEF EMIL KROGH

Lindenovsgade 5.⁵

København, den 15. Marts 1937.

Til

Bestyrelsen for Ministerialforeningen.

Undertegnede Kontorchef Emil Krogh, siden 1. Januar 1909 Chef for Søfartskontoret i det nuværende Ministerium for Handel, Industri og Søfart, tillader sig herved at forelægge for den ærede Bestyrelse den nedenfor angivne Sag omhandlende forskellige Udtalelser fremsat af Handelsministeren i Folketinget den 16. f. M. under Behandlingen af den Westermannske Forespørgsel om Isbrydningsvæsenet og Isbrydningstjenesten.

De paagældende Udtalelser vil findes indstregede i det som Bilag hosfølgende Fortryk af Folketingstidende.*) Som det vil ses, lægger de i nedsættende Udtryk paa mig Skylden for forsinket Klargøring af Isbrydere m. v. — d. v. s. hændelige Uheld sket i Forbindelse med, eller rettere som Følge af, den af Ministeren besluttede og uopholdelig iværksatte Gennemførelse af en Omlægning af Isbryderledelsen fra Ministeriets Kontorer til Overskibsinspektøren.

Da jeg maatte finde Ministerens for Folketinget fremsatte Redegørelse for de i Forbindelse med Omlægningen stedfundne Begivenheder objektivt urigtig for saa vidt angaar de Punkter, der danner Grundlaget for de paagældende Udtalelser;

da hverken jeg selv eller overhovedet nogen af Søfartskontorets Personale har medvirket ved Tilvejebringelsen af Ministerens Redegørelse;

da der — formentlig i Strid med i hvert Fald Princippet i Forskrifterne i Tjenestemandsløvens § 17, 1ste Stykke — ikke var givet mig Lejlighed til at gøre mig bekendt med den paagældende skriftlige Fremstilling forinden Mødet i Folketinget;

da jeg maatte finde de omhandlede Udtalelser krænkende, uretfærdige og skadelige for min Embeds-Virksomhed; og

da jeg maatte finde den mig overgaaede Uret i særlig Grad skærpet, *dels* fordi jeg paa Forhaand havde advaret paa det alvorligste netop mod Farerne ved en Omlægning af Tjenesten paa det daværende Tidspunkt, *dels* fordi det formentlig maa siges ordentligvis at ligge uden for gængs Praksis, at en Minister over for Rigsdagen blotstiller egne Embedsmænd, der har gjort deres bedste for at bringe Ministerens Ordre til Udførelse, og *endelig* gennem den Omstændighed, at Ministerens Redegørelse ganske forbigaar den Kendsgerning, at jeg, der saa haardhændet desavoueres, netop er den Embedsmand, hvis vedhol-

*) Optrykt foran som Bilag IV.

dende Energi gennem en lang Aarrække det skyldes, at Danmark raader over et moderne Isbrydningsvæsen;

saa rettede jeg under 21. f. M. den i Afskrift som Bilag ligeledes hosfølgende Henvendelse*) til Handelsminister Kjærbøl, i hvilken Henvendelse jeg, næst at redegøre for Sagens nærmere Sammenhæng, begærede mig fuldstændig rehabiliteret over for Offentligheden paa saadan Maade, som maatte være egnet til at fjerne Vrangopfattelse ogsaa i Udlandet. I saa Henseende anmodede jeg foreløbig om, at der maatte blive indledet disciplinær Undersøgelse i Overensstemmelse med Principperne i Tjenestemandslovens § 17 til Konstatering af Rigtigheden af, hvad jeg havde anført i min Henvendelse. Afskrift af min Henvendelse tilstilledes Departementschef Jespersen.

Paa denne Henvendelse modtog jeg under 24. s. M. det i Afskrift vedlagte (udaterede) Svar,**) i hvilket Ministeren bl. a. udtaler Forventning om, at jeg, saa snart min Helbredstilstand maatte tillade det (jeg var paa det Tidspunkt sengeliggende med Halsbetændelse) vilde søge ham i Ministeriet i Anledning af Sagen.

Den saaledes bebudede Konference fandt Sted Mandag den 1. Marts d. A. Jeg citerer herom af mine Dagbogsoptegnelser:

»Kørte ind for at mødes med Minister Kjærbøl Kl. 14. Jeg havde halvt om halvt ventet at se Jespersen nærværende, men han var der ikke og blev ikke nævnt. Samtalen varede godt 1 Time. Jeg bestræbte mig meget for at faa ham til at se den absolutte Berettigelse af de Synspunkter, jeg havde gjort gældende i mit Brev af 21. Februar, og sagde ham derunder aabent, at jeg mente, det var ham selv, der havde hele Skylden for Uheldene ved trods alvorlig Advarsel at have givet Ordre til uopholdelig Omlægning af Istjenesten. Alt var dog forgæves, om end han udtalte noget i Retning af, at det gjorde ham ondt at forrette en Slags »Bøddeltjeneste«. Ministeren opgjorde sit Standpunkt saaledes: En disciplinær Undersøgelse efter Tjenestemandslovens § 17, som af mig forlangt, kunde han ikke gaa med til, og han støttede sig i saa Henseende til et Responsum fra afdøde Goll afgivet i Arendrup Sagen (formentlig i Anledning af Tetens' Klage — et Tilfælde, der mig bekendt dog ligger væsentlig anderledes). Oprejsning, som jeg havde forlangt, kunde han heller ikke give. Han var imidlertid bleven klar over, at jeg nok var stærkt overanstrengt af for meget Arbejde gennem lang Tid, og paa dette Grundlag vilde han nu foreslaa, at Situationen løstes, ved at jeg tog et halvt Aars Ferie, »naar jeg saa kom rask tilbage, vilde alt dermed være i Orden«(!).

Jeg svarede Ministeren, at hans Standpunkt for mig maatte rejse alvorlige Spørgsmaal, som jeg maatte forbeholde mig at tænke nærmere over. Mit Helbred var ganske vist ikke i Orden i Øjeblikket paa Grund af min Halshistorie, men jeg antog, at ca. 3 Uger vilde være nok til at bringe mig i Vigeur igen.«

*) Optrykt foran som Bilag V.

***) Optrykt foran som Bilag VI.

Idet jeg henviser til det i det foranstaaende givne Omrids af Sagen samt til de i Bilagene indeholdte nærmere Oplysninger, tillader jeg mig herefter at anmode den ærede Bestyrelse om at ville tage under velvillig Overvejelse, hvorvidt der under de foreliggende Omstændigheder maatte kunne ydes mig Bistand til at opnaa den Rehabilitering, som jeg efter det passerede maa mene at have ubetinget Krav paa, samt i Forbindelse dermed Spørgsmaalet om, hvorvidt Tjenestemandslovens Bestemmelser yder Tjenestemændene en saadan Beskyttelse under Udøvelsen af deres Embedsgerning, som de maa antages at have naturligt Krav paa.

Jeg tillader mig at tilføje, at jeg til enhver Tid vil være til Bestyrelsens Disposition med Hensyn til yderligere Oplysninger om Sagen, som Bestyrelsen maatte finde fornødne eller ønskelige.

Ærbødigst

Emil Krogh.

Underbilag 2, se Bilag VI ovenfor..... Side 54.

Bilag IX.

Højesteretssagfører Stig Rode's Indlæg af 9. Juli 1937.

HØJESTERETSSAGFØRER STIG RODE

Nørre Voldgade 16.¹ K.

Tlf. Central 6745.

Til

Handelsministeren.

Under Debatten i Folketinget den 16. Februar d. A. vedrørende Folketingsmand Westermanns Forespørgsel udtalte Ministeren bl. a. (Folketingets Forhandlinger, Spalte 3732):

»Det har givet Anledning til Kritik, at de store Isbrydere, specielt »Isbjørn«, gik saa sent ud. Som Isforholdene havde udviklet sig og tegnede omkring sidste Uge af Januar, kan det ikke bestrides, at det vilde have været ønskeligt og rigtigt, om de store Isbrydere var blevet klargjort paa et tidligere Tidspunkt end sket.

Jeg maa her indskyde, at det selvfølgelig er særdeles ubehageligt for en Minister offentligt at maatte fremsætte kritiske Bemærkninger angaaende Ledelsen af et Kontor under Handelsministeriet, men da jeg maa anse det som min Pligt at give Rigsdagen fuld Besked om Forholdene, kan dette desværre ikke ganske undgaas. Der foreligger med Hensyn til det nævnte Spørgsmaal om Isbrydernes Klargøring en utvivlsom Fejl fra Søfartskontorets Side — — —.

Søfartskontorets Chef, Kontorchef Krogh, har følt sig brøstholden over den fremsatte Kritik og har med Støtte af Ministerialforeningens Bestyrelse og Repræsentantskab krævet Spørgsmaalet gjort til Genstand for en Undersøgelse i Overensstemmelse med Principperne i

Tjenestemandsløven. Dette Krav har Ministeren tildels imødekommet ved den nu afsluttede, af Rigsadvokaten foretagne Undersøgelse. Under denne er der oplyst følgende:

Fredag den 29. Januar d. A. Kl. 10 Formiddag meddelte Ministeren Overskibsinspektør, Kaptajn Grue, at Isbrydertjenesten var overdraget til ham, jfr. Kaptajn Grues Forklaring om, at Ministeren sluttede med at sige, at »nu har De altsaa dette Arbejde«.

Kort efter meddelte Ministeren i Departementschefens Nærværelse Kontorchef Krogh, at Isbrydertjenesten var overdraget Kaptajn Grue. Kontorchefen gjorde heroverfor Rede for de alvorlige Betæneligheder, han og Ministeriets Eksperter maatte nære overfor en Omflytning paa det daværende Tidspunkt, idet han oplyste, at Situationen efter en Samtale, han havde haft samme Morgen med Kaptajn Froda, nu var saaledes, at det maatte forventes, at der inden en Time, nemlig hvis Formiddagsvejrkortet ikke viste et Omslag i Vejret, maatte gives Ordre til Klargøring af »Storebjørn«. Kontorchefen mente derfor at maatte fralægge sig Ansvar for den øjeblikkelige Omflytning, men maatte naturligvis bøje sig for Ministerens Beslutning.

Umiddelbart efter fandt der paa Kontorchefens Foranledning et Møde Sted mellem Departementschefen, Kontorchefen, Kaptajn Grue og Kommandør Lorck, og her blev det baade fra Departementschefens og Kontorchefens Side udtalt, at de to store Isbrydere nu maatte gøres klar, hvorved bemærkes, at Kaptajn Froda under Mødet kom med Formiddagsvejrkortet, der viste en Tilspidsning af Situationen. Kaptajn Grue hævder, at han ikke ved dette Møde har hørt »Isbjørn« nævnt, men hans Forklaring er paa dette som paa de fleste andre Punkter i Uoverensstemmelse med det iøvrigt foreliggende.

Til Trods for de saaledes baade fra Departementschefens og Kontorchefens Side faldne Udtalelser om Klargøring af begge de store Isbrydere, foretog Kaptajn Grue sig den 29. Januar d. A. ikke andet end at give Ordre til Klargøring af »Storebjørn«. Med Hensyn til »Isbjørn« skete der intet før den følgende Dag, da Kaptajn Grue foranledigede, at der blev telegraferet efter 1. Styrmand og Førstemester fra »Stærkodder« i Limfjorden og Kaptajn Winther fra Aarhus.

Maskinmesteren fra »Stærkodder« mødte derefter Søndag den 31. Januar d. A. om Morgenen paa Kaptajn Grues Kontor, hvor han fik Ordre af Kaptajn Grue til at gøre »Isbjørn« klar til Afgang den 2. Februar d. A.. »Isbjørn«s Afgang blev herved 2 Dage forsinket, idet Opvarmningen af »Isbjørn« kunde være paabegyndt den 29. Januar om Eftermiddagen samtidig med »Storebjørn«s under Ledelse af en maskinkyndig fra Ministeriet, saaledes at »Isbjørn« kunde have været klar til Afgang samtidig med »Storebjørn« Søndag den 31. Januar om Morgenen.

Ansvar for denne Forsinkelse maa efter min Opfattelse utvivlsomt hvile paa Kaptajn Grue, der til Trods for den Besked, han fik baade af Departementschefen og Kontorchefen, straks efter at Isbrydningstjenesten var overdraget ham den 29. Januar, som nævnt intet foretog sig med »Isbjørn« før den følgende Dag og da endog opsatte

Opvarmningen af »Isbjørn« til Maskinmesteren var ankommet fra Limfjorden den 31. Januar.

Kaptajn Grue har til sit Forsvar anført, at han, som nævnt, ikke hørte »Isbjørn« omtalt paa Formiddagsmødet den 29. Januar. Han erkender dog, at han hørte Departementschefen sige: »og lad os saa faa de store Isbrydere ud,« men han hævder, at Kontorchefen »begrænsede« dette ved at sige til ham: »gør saa »Storebjørn« klar.« Dette er imidlertid i Strid med de Forklaringer, der er afgivet ikke blot af Kontorchef Krogh, men ogsaa af Departementschefen og Kommandør Lorck. Departementschefen kan ganske vist ikke huske, om Kontorchefen sagde, at »Isbjørn« skulde i første Linie, eller om han blot sagde, at derefter var det »Isbjørn«, der stod for Tur, men Kommandør Lorck forklarer i Overensstemmelse med Kontorchef Krogh, at denne, efter at Kaptajn Froda var kommet med Vejmeldingen, sagde til Kaptajn Grue, at nu maatte altsaa »Storebjørn« ud og »Isbjørn« lægges i første Linie. Iøvrigt skulde det vel for Kaptajn Grue være tilstrækkeligt, at Departementschefen sagde: »og lad os saa faa de store Isbrydere ud«. Den Opfattelse, at Kontorchefen skulde kunne begrænse en af Departementschefen given Ordre, maa forekomme usandsynlig.

Kaptajn Grue har endvidere til sit Forsvar anført, at der ved et senere Møde den samme Dag skal have fundet en Udsættelse Sted af Overflytningen af Isbrydningstjenestens Ledelse fra Ministeriet til hans Kontor.

Der hersker med Hensyn til dette Punkt nogen Uklarhed. Givet er det, at der sent om Eftermiddagen blev udsendt en Ritzau-Meddelelse om, at Ledelsen af Isbrydningstjenesten fra og med den 1. Februar overgik til Kaptajn Grue, men Kontorchef Krogh, der redigerede Ritzau-Meddelelsen, har forstaaet dette saaledes, at der her kun var Tale om Forholdet til Omverdenen, idet den rent praktiske Overflytning af Kontoret med tilhørende Telefoner etc. først kunde være tilendebragt i Løbet af Søndag den 31. Januar, jfr. Ingeniør Arnold Poulsens Forklaring. Der synes her at foreligge en Misforstaaelse mellem Parterne, idet andre har haft en anden Opfattelse end Kontorchef Krogh, men hvorledes det end forholder sig paa dette Punkt, kan Forholdet i alt Fald ikke diskulpere Kaptajn Grue, som om Formiddagen havde faaet Besked paa at gøre begge de store Isbrydere klar.

Kontorchef Krogh har under alle Omstændigheder for sit Vedkommende, efter de paa Formiddagsmødet i Kaptajn Grues Nærværelse og paa et Tidspunkt, da Isbryderledelsen utvivlsomt laa i dennes Hænder, givne Anvisninger, maatte være berettiget til at gaa ud fra, at begge de to store Isbrydere var under Klargøring under Kaptajn Grues Ledelse, og Kontorchefen har ikke kunnet tænke sig og har rent faktisk ikke vidst før bagefter, at der intet blev foretaget med Hensyn til »Isbjørn«.

Faktisk var det som tidligere nævnt Kaptajn Grue, der dispo-

nerede med Hensyn til »Isbjørn«, omend altsaa først den følgende Dag og paa en uheldig Maade, der bevirkede endnu en Dags Forsinkelse. Dette Faktum synes vanskeligt foreneligt med Kaptajn Grues Forklaring om, at han efter Eftermiddagsmødet den 29. Januar og den paa dette Møde redigerede Ritzau-Meddelelse følte sig løst fra alle Forpligtelser med Hensyn til »Isbjørn« indtil den 1. Februar.

Iøvrigt er det formentligt klart, at der under saadanne Forhold som den her foretagne Omflytning paa et kritisk Tidspunkt let opstaar alvorlige Misforstaaelser.

Foruden Forsinkelsen med Hensyn til »Isbjørn« har der (se bl. a. Folketingets Forhandlinger Spalte 3742) været anket over, at »Storebjørn« blev dirigeret til Aarhusbugten i Stedet for til Storebælt, hvor Statsbanerne i Henhold til den med Handelsministeriet afsluttede Overenskomst ønskede Assistance. Ogsaa paa dette Punkt maa det antages at være Kaptajn Grue, der har disponeret, og det har i alt Fald ikke været Kontorchef Krogh. Kaptajn Grue har forklaret, at det er ham, der Lørdag den 30. Januar har sagt til Føreren af »Storebjørn«, Kaptajn Pihlkjær-Christensen, at Skibet skulde gaa til Aarhus, men han mener, at det var en Besked, som han havde andetsteds fra, vistnok fra Kaptajn Froda. Heroverfor forklarer Kaptajn Froda og Kontorchef Krogh imidlertid overensstemmende, at de havde ventet, at »Storebjørn« skulde til Smaalandsøhavet. Kaptajn Grue forklarer endvidere, at han vistnok sagde til Kaptajn Pihlkjær-Christensen, at denne maatte tale med Kaptajn Froda om Sagen, men Pihlkjær-Christensen kan ikke erindre, at Grue har givet ham en saadan Anvisning, og han har ej heller talt med Froda derom. Han hævder, at han paa dette Punkt alene har haft Kaptajn Grue at holde sig til.

Der kan i denne Forbindelse fremdeles henvises til det Søndag den 31. Januar Kl. 9,05 afsendte Telegram til Havnemesteren i Aarhus om, at »Storebjørn« var beordret til Aarhusbugten. Kaptajn Froda forklarer, at han mener, at det var Kaptajn Grue, der gav ham Besked om at sende dette Telegram. I alt Fald er han sikker paa, at det ikke var Kontorchef Krogh. Senere paa Dagen telefonerede Søfartschef Neergaard fra Statsbanerne til Kaptajn Grue og rekvirerede Isbryder til Storebæltsoverfarten, uden at dette gav Kaptajn Grue Anledning til at omdestinere »Storebjørn«. Kontorchef Krogh har intet vidst om denne Rekvisition.

Ogsaa de anførte Dispositioner fra Kaptajn Grues Side med Hensyn til »Storebjørn« staar i afgørende Modstrid med hans Forklaring om, at han efter sin Opfattelse intet havde at gøre med Isbrydningsledelsen før den 1. Februar, og jeg maa mene, at alt det foreliggende viser, at Ministerens Overdragelse af Isbrydningsledelsen til Kaptajn Grue om Formiddagen den 29. Januar af begge de nærmest interesserede Parter faktisk er blevet opfattet, og har maattet opfattes, som et paa Forhaand fastlagt Udgangspunkt i Sagen, der paa ingen Maade kunde anfægtes gennem den for Offentligheden bestemte Meddelelse,

der af rent praktiske Grunde maatte anføre Skæringsdagen som 1. Februar.

Forsaavidt det yderligere gøres gældende, at de to store Isbrydere burde være gjort klar paa et tidligere Tidspunkt end Fredag den 29. Januar om Formiddagen, da det afgørende Vejrkort forelaa, f. Eks. allerede den 28. Januar, maa jeg henvise til, at der ikke fra nogen ansvarlig sagkyndig Side foreligger Udtalelser i saa Henseende, og at det vilde have været i Strid med de hidtil fulgte Principper for Administrationen af Isbrydningstjenesten, om der var blevet givet Ordre til Klargøring af de store Brydere tidligere end sket, cfr. bl. a. Ministeren for offentlige Arbejders Udtalelser i Folketinget, Spalte 3737.

Der er heller ikke blevet givet Kontorchef Krogh nogen Ordre i saa Henseende, hverken fra Ministerens eller Departementschefens Side. Ministeren har blot i Almindelighed udtalt overfor Kontorchef Krogh, at Isbryderne skulde gøres klar i god Tid, og da Kontorchef Krogh i det første Formiddagsmøde den 29. Januar sagde, at man maatte vente, at »Storebjørn« maatte gøres klar, naar Formiddagsvejrkortet forelaa, tog Ministeren ligesom Departementschefen dette til Efterretning uden at kræve, at Udrustningsordren skulde gives uopholdelig.

Departementschefen, som hævder, at baade »Storebjørn« og »Isbjørn« skulde have været helt klar til at sejle ud senest den 28. Januar, har intet herom sagt til Kontorchefen før bagefter. Hvis Departementschefen allerede i Slutningen af Januar har været af den Opfattelse, at de to Isbrydere burde have været gjort klar paa et tidligere Tidspunkt end den 29. Januar om Formiddagen, burde han formentlig have givet Kontorchefen en Ordre i saa Henseende, og Ansvar for, at dette ikke er sket, maa da blive Departementschefens. Der kan i denne Forbindelse henvises til, at Departementschefen ikke blot, ligesom Ministeren, i det første Formiddagsmøde tog Kontorchefens Bemærkning om »Storebjørn« til Efterretning, men yderligere i det andet Formiddagsmøde, da Vejrkortet forelaa, sagde: »og lad os saa faa de store Isbrydere ud« uden at antyde, at Udsendelsen af de store Isbrydere efter hans Mening burde være sket paa et tidligere Tidspunkt.

Jeg er i Henhold til ovenstaaende af den Opfattelse, at Ministerens i Folketinget fremsatte Kritik af Kontorchef Krogh efter de nu foreliggende Oplysninger har været objektivt urigtig og derfor uretfærdig, og jeg tillader mig at henstille, at Ministeren paa passende Maade giver Udtryk for dette.

Under Undersøgelsen er man iøvrigt kommet ind paa en Række andre Spørgsmaal, hvis Forbindelse med den i Folketinget fremsatte Kritik efter de af Rigsadvokaten fremsatte Udtalelser alene har været den at skulle tjene til Belysning af Søfartskontorets Overbelastning. Jeg ønsker i denne Anledning at gøre den Bemærkning, at jeg ikke nærer nogen Tvivl om, at Søfartskontoret som Følge af den stadige Forøgelse af Sagernes Antal uden en tilsvarende Forøgelse af Personalet gennem mange Aar har været stærkt overbelastet, og at Ministerens

Motiv til at flytte Isbrydningsledelsen fra Søfartskontoret til Over-skibsinspektøren paa det paagældende Tidspunkt har været, som af Ministeren i Folketinget udtalt, at Ministeren ikke følte sig sikker paa, at Søfartskontoret vilde være i Stand til jævnsides med Varetagelsen af Kontorets øvrige Arbejde paa forsvarlig Maade at forestaa Istjenes-ten, hvis der kom alvorlige Isvanskeligheder.

Da disse andre Spørgsmaal efter de fornævnte Udtalelser af Under-søgelsens Leder ikke har været fremdraget som Anklager eller Anker mod Kontorchefens Ledelse af Søfartskontoret, har jeg ikke fundet Anledning til paa disse Punkter at gribe aktivt ind i Undersøgelsen, efter at jeg havde faaet Adgang til denne, og jeg skal heller ikke i nærværende Indlæg komme nærmere ind derpaa, hvad allerede den knap tilmaalte Tid forbyder, men indskrænke mig til at henvise til de Bemærkninger, Kontorchefen selv desangaaende har følt sig for-anlediget til at fremsætte. Den eventuelle Kritik, der maatte kunne rejses paa disse Punkter, har Kontorchefen betragtet som værende af helt underordnet Betydning.

Jeg skal da blot til Slut bede Ministeren være opmærksom paa, at Kontorchef Krogh er af den Opfattelse, at der fra det Tidspunkt, da han i Begyndelsen af Maj Maaned d. A. vendte tilbage til Ministeriet efter sin Sygdom, og det blev klart, at han vedblivende og fuldt ud fastholdt sit Krav om Oprejsning for den ham formentlig overgaaede Uret, indenfor Handelsministeriets Departement er blevet budt ham Arbejdsvilkaar, som han finder at maatte betegne som utaaelige og lidet værdige.

København, den 9. Juli 1937.

Med Ærbødighed
Stig Rode.

Bilag X.

Handelsminister Kjærbøls Brev af 12. Juli 1937 til Kontorchef Krogh angaaende den trufne Beslutning om Afskedigelse.

MINISTEREN FOR HANDEL,
INDUSTRI OG SØFART.

København, den 12. Juli 1937.

Kære Kontorchef Krogh,

Efter at have modtaget Rigsadvokat Pihl's Redegørelse og Proto-koludskrifterne fra den Undersøgelse jeg, for saa vidt som muligt at imødekomme Deres herom udtalte Ønske har anmodet Rigsadvokat Pihl om at foretage vedrørende Søfartskontorets Ledelse med specielt Henblik paa Istjenes-ten i afvigte Vinter, har jeg i Lørdags og i Dag søgt at komme i personlig Forbindelse med Dem. Da dette ikke er

lykkedes, og da jeg anser det for tvingende nødvendigt omgaaende at bringe den rejste Sag til Afslutning, nødes jeg til paa denne Maade at meddele Dem, at det ved Rigsadvokat Pihl's Undersøgelse fremkomne har medført, at jeg anser det for udelukket, at De fortsat vil kunne varetage Arbejdet som Chef for Handelsministeriets Søfartskontor.

I Overensstemmelse med Rigsadvokat Pihl's Udtalelser, som jeg hermed i Fortrolighed fremsender i Genpart,*) mener jeg, at et fremtidigt Samarbejde saavel mellem Dem og mig som mellem Dem og en Række af Handelsministeriets andre Tjenestemænd vil være ganske haabløst, og jeg har derfor truffet Beslutning om at indstille Dem til Afsked med Pension.

Ikke mindst under Hensyn til, at jeg fuldt ud anerkender den Indsats, De igennem en lang Embedsgerning har øvet udadtil og den store Interesse, De har næret for den Gerning, der gennem mange Aar har været Deres, er det med megen Sorg, at jeg har maattet træffe denne Afgørelse, der imidlertid har været nødvendig baade af Hensyn til Handelsministeriets og Søfartserhvervets Interesser.

Da jeg nødigt vilde, at Udgangen paa Sagen skulde være, at De blev afskediget uden Ansøgning, henstiller jeg til Dem, at De inden Ugens Udgang, til hvilket Tidspunkt Indstillingen til Kongen vil afgaa, fremsender Deres Afskedsansøgning, og jeg venter under alle Omstændigheder at høre fra Dem inden den fornævnte Frist.

Med venlig Hilsen
Johs. Kjærbøl.

Bilag XI.

Kontorchef Kroghs Svar af 15. Juli 1937 paa Handelsminister Kjærbøls Brev af 12. s. M. angaaende Beslutningen om Afskedigelse.

p. T. Solgården
Leksand, 15. Juli 1937.

Hr. Handelsminister Johs. Kjærbøl.

Jeg anerkender med Tak Modtagelsen af Hr. Ministerens Brev af 12. d. M., der er kommet mig i Hænde her i Gaar Eftermiddags, og tager deraf til Efterretning, at Ministeren har besluttet at foranledige mig afskediget med Pension fra det Embede, jeg har beklædt siden 1. Januar 1909 som Chef for Handelsministeriets Søfartskontor.

Ministerens Brev giver mig Anledning til at sige, at naturligvis kan heller ikke jeg se med Glæde paa, at min Embedsbane afsluttes tidligere end naturligt. Jeg kan imidlertid villigt erkende, at Betin-

*) Ikke optrykt her som Følge af Ministerens Forskrift om Fortrolighed.

gelse for Samarbejde fremefter er bristet, og uagtet jeg ikke finder at kunne paatage mig nogen Del af Skylden for denne Brist, ser jeg dog paa dens Konsekvenser paa samme Maade som Hr. Ministeren. Til Gengæld ser jeg min Opmuntring i Bevidstheden om, at jeg har en lang Embedsgerning bagved mig, i hvilken jeg har viet Staten alle mine Evner og Kræfter, og i Løbet af hvilken jeg har haft Held til at udføre frugtbringende Arbejde saavel indadtil som i Forholdet til Udlandet.

Det er min sikre Forvisning, at denne Bevidsthed vil være mig tilstrækkelig Støtte i Fremtiden.

Som De vil have set Hr. Minister af Protokoludskrifterne til Rigsadvokat Pihl's Redegørelse, maa jeg vedvarende hævde min Opfattelse af, hvad der passerede i Dagene fra d. 28. Januar til d. 1. Februar og under Folketingsdebatten d. 16. Februar. Jeg beklager derfor meget at være ude af Stand til at indsende nogen Afskedsansøgning.

I Ærbødighed
Emil Krogh.

Bilag XII.

Handelsministeriets officielle Skrivelse af 19. Juli 1937 angaaende Kontorchef Kroghs Afskedigelse.

MINISTERIET FOR HANDEL,
INDUSTRI OG SØFART.
(*Handelsministeriet*)

Journal Nr. 4—X/37.
(Bedes anført ved Besvarelser).

Kjøbenhavn, den 19. Juli 1937.

Paa derom af Handelsministeren allerunderdanigst nedlagt Forestilling har det under 19. d. M. behaget Hans Majestæt Kongen fra Udgangen af Oktober Maaned d. A. at regne at afskedige Dem fra den Dem betroede Stilling som Kontorchef i Handelsministeriet i Naade og med den Dem i Henhold til Tjenestemandsløven tilkommende Pension.

Hvilket herved meddeles under Henvisning til den om Sagen stedfundne Brevveksling, idet tilføjes, at man samtidig fra Dags Dato at regne har fritaget Dem for at gøre Tjeneste i Ministeriet.

Johs. Kjærbøl.

P. Villadsen.

Hr. Kontorchef Emil Krogh.

Bilag XIII (Hovedbilaget).

Kontorchef Kroghs Andragende af 11. Juni 1938 til Statsministeriet om Genoptagelse af Sagen.

KONTORCHEF EMIL KROGH

Lindenovsgade 5.⁵

København, d. 11. Juni 1938.

Underbilag A—G.

Til

Statsministeriet.

Af Dagbladenes Meddelelser om Terndrup Debatten i Folketinget d. 23. Marts d. A. fremgaar det, at Justitsministeren har anordnet Iværksættelse af Tjenestemandundersøgelse mod en Statsadvokat med Henblik paa Anklagemyndighedens Forhold over for Doms mændene i Sagen, saaledes at den paagældende Undersøgelse foretages af en *Højesteretsdommer, udpeget af Højesteret selv.*

Jeg ser heri en utvetydig Tilkendegivelse af den Maade, paa hvilken Retsvæsenets øverste Haandhæver finder, at der bør forholdes ved Opklaringen af en Sag, om hvilken det mulig gælder, at det ikke paa Forhaand kan anses aldeles udelukket, at man fra nogen Side vil søge at inddrage Ministeren selv eller Justitsministeriet som en Slags Part. Den Omstændighed, at det netop er Justitsministeren, der anordner en saadan Fremgangsmaade, og det uagtet Muligheden for Ministerens personlige Inddragelse i Sagen formentlig var fjern, synes at maatte gøre det naturligt og berettiget at betragte den trufne Beslutning som normgivende i hvert Fald over for alle saadanne Tilfælde af Disciplinærundersøgelse, om hvilke det gælder, at den paagældende Minister givet er Part i Sagen.

Ud fra denne Betragtning tillader jeg mig ved nærværende at andrage Regeringen om at ville foranledige, at Sagen angaaende min Afskedigelse fra Embedet som Chef for Handelsministeriets Søfartskontor genoptages til Undersøgelse efter de i Justitsministerens for nævnte Resolution fastsatte Retningslinier.

Med Hensyn til Sagens Oprindelse og Forløb indtil Afskedigelsen henviser jeg til nedenstaaende Oversigt over det passerede med de dertil knyttede Kommentarer, til min Skrivelse til Handelsminister Kjærbøl af 21. Februar f. A., der her vedlægges som Underbilag A, samt til mine for Rigsadvokat Pihl afgivne Forklaringer, idet jeg vedblivende i enhver Henseende kan henholde mig til de i disse Akter indeholdte Oplysninger.

Fredag d. 29. Januar f. A. tidligt om Formiddagen meddelte Handelsministeren mig i Overværelse af Departementschef Jespersen, at han samme Dags Morgen havde overdraget Ledelsen af Isbrydningsvæsenet, der hidtil havde ligget umiddelbart under Søfartskontorets Bestyrelse, til Overskibsinspektøren, Kaptajn Grue. Efter mine Erfaringer var det overordentlig farligt at lade et saa dybtgaaende Indgreb i Admini-

strationsmaskineriet foregaa netop paa det foreliggende, i særlig Grad kritiske Tidspunkt, men til disse mine Betæneligheder, der forstærkedes ved den Omstændighed, at Isbrydningsnævnet ikke var hørt om Sagen, kunde hverken Minister eller Departementschef tage Hensyn; den stedfundne Overdragelse stod fast og skulde uopholdelig gøres fuldt effektiv.

Umiddelbart efter at Ministerens Tilkendegivelse forelaa, meddelte jeg Overskibsinspektøren i Vidners Nærværelse min Overleveringsordre med Hensyn til Isbrydermateriellet: Isbryderen »Storebjørn« skulde uopholdelig gøres fuldt klar, og samtidig skulde »Isbjørn« lægges i 1ste Linie, d. v. s. dens Klargøring føres saa langt frem, at Ledelsen, om det skønnedes fornødent, kunde have denne Bryder færdigudrustet paa samme Tid som »Storebjørn«; denne sidste Del af Ordren gav jeg for dermed at efterkomme en af Ministeren fremsat Udtalelse om, at Brydermateriellet i god Tid burde være udrustet til at gaa i Arbejde.

Med Afgivelsen af denne Overleveringsordre ansaa jeg — i begrundet god Tro — den af Ministeren foretagne Overførelse til Overskibsinspektøren for fuldbyrdet for saa vidt angaar Brydermateriellet og helligede mig derefter udelukkende de mange andre Sider af den foreliggende Opgave.

Samme Dag sent paa Eftermiddagen stod det klart, at disse andre Sider af Opgaven maatte kræve noget mere Tid. Det var nødvendigt at have Lørdagen til Raadighed og ønskeligt at have Søndagen som Reserve, og da det kun kunde være den fuldt færdige Omlægning, som Offentligheden kunde have Interesse i at komme til Kundskab om, og da Ministeren ønskede, at Meddelelsen skulde udgaa endnu samme Dag, foreslog jeg selv en Ritzau Meddelelse lydende paa Omlægning fra Mandag d. 1. Februar.

Medens »Storebjørn« blev færdigudrustet som forudsat og derefter Søndag d. 31. Januar af *Overskibsinspektøren* dirigeret til Aarhusbugten, blev Klargøringen af »Isbjørn«, i Modstrid med den givne Anvisning, først paabegyndt om Søndagen. Det er formentlig ubestrideligt, at den dybeste og samtidig let erkendelige Aarsag til dette Uheld, om hvilket Melding ikke blev søgt afgivet til mig, netop haves i den Omstændighed, at Indgrebet i Administrationsforholdet var sket paa det alleruheldigste Tidspunkt i den foreliggende kritiske Situation; alle rollehavende i Sagen anstrængte sig utvivlsomt redeligt for at berede Vej for en fuldt tilfredsstillende Udførelse af Ministerens Ordre, men al rutinemæssig Sikkerhed var forringet ved Omlægning i selve det Øjeblik, da Fasthed i Rammerne vilde have været af afgørende Betydning. Den, forøvrigt helt uvæsentlige Vanskelighed, der foranledigede Uheldet, kunde have været afværget blot ved en Telefonhenvendelse til Søfartskontoret — men en saadan Opringning kom ikke. Til Jævnførelse bør maaske her oplyses, at i den Arrække, det danske Isbrydningsvæsen har eksisteret, er aldrig tidligere indtruffet det Tilfælde, at nogen Isbryder er blevet for sent udrustet.

Søndag d. 31. Januar anmodede Statsbanerne om Assistance i Storebælt. Henvendelsen skete til *Overskibsinspektøren*, men den bragtes ikke, hverken af denne eller vedkommende Statsbaneembedsmand videre til mig, der forøvrigt en Del af Søndagen arbejdede paa Kontoret for at søge indhentet, hvad der var bleven forsømt af Normalarbejde i de foregaaende Dage netop som Følge af den forcerede Omlægning.

Den 1. Februar meddeltes der Departementschef Dalhoff Afsked som Formand for Isbrydningsnævnet, og samtidig udnævntes Departementschef Jespersen til Formand. Nævnet traadte første Gang sammen Onsdag d. 3. Februar, og det interesserede sig som forstaaeligt var i betydelig Grad for den stedfundne Omlægning og de vedrørende Isbrydernes Udsendelse trufne Dispositioner. Oplysning om den nærmere Sammenhæng med »Isbjørn«s sene Fremkomst, der kraftigt efterlystes fra flere Medlemmers Side, fik Nævnet dog ikke i noget af de Møder, jeg deltog i (jeg har ingensinde været Medlem af Isbrydningsnævnet, men overværede Møderne og deltog i Diskussionen i min Egenskab af Chef for Søfartskontoret). Under Mødet d. 5. Februar ønskede jeg paa dertil foreliggende Anledning at opklare for Nævnet Sammenhængen i Spørgsmaalet »Isbjørn«, men hindredes af Formanden i at tage Ordet — en Omstændighed som jeg i Øjeblikket ikke skændte nogen videre Opmærksomhed, idet jeg antog, at Departementschef Jespersens Holdning i saa Henseende var bestemt ved øjeblikkelige opportune Hensyn. Senere fik jeg imidlertid oftere Lejlighed til at mindes denne lille Episode.

Det var utvivlsomt meget beklageligt, at denne Lejlighed til en stilfærdig og loyal Udredning af, hvad der var sket, og hvad der var glippet, blev forpasset, idet en saadan Udredning paa det daværende Tidspunkt sandsynligvis vilde have forebygget, at hele Sagen kom til at antage de fantastiske Dimensioner, den siden fik. Desuden vilde en Udredning virkningsfuldt have kunnet bidrage til at klargøre Situationen over for Statsbanernes Henvendelse om Hjælp. En Ting er nemlig, at Handelsministeren vilde have Brydermateriellet udrustet i god Tid, en ganske anden Ting derimod, om Statsbanerne under de foreliggende Omstændigheder kunde have noget som helst berettiget Krav paa, at Isbrydningsvæsenet uden forudgaaende Varsel skulde have en kraftig Bryder liggende klar til Afgang for den blotte Muligheds Skyld, at en Anmodning om Assistance kunde fremkomme. Den Vanskelighed, Statsbanerne kom til at staa over for i Nyborg Fjord, var af rent lokal Natur, bevirket ved en yderst ekseptionel Konstellation af ugunstige Omstændigheder, over for hvilke man med Rette havde kunnet forvente, at Statsbanerne frem for nogen anden vilde være paa Vagt. Det ligger i Sagens Natur og stemmer ogsaa med tidligere Praxis samt med Overenskomsten af Februar 1931 med Statsbanerne, at disse under de foreliggende Omstændigheder ikke kunde have berettiget Krav paa andet og mere ved Henvendelsen til Isbrydningsvæsenet d. 31. Januar, end at der uopholdelig blev taget fat paa Klargøring af

en Isbryder til Storebæltsoverfarten — og dette var jo netop, hvad der skete.

Tirsdag d. 16. Februar besvarede Handelsministeren i Folketinget en i Anledning af de stedfundne Begivenheder fremsat Forespørgsel angaaende Isbrydningstjenesten og lagde herunder Skylden for »Isbjørn«s Forsinkelse over paa mig, uanset at jeg d. 29. Januar klart havde tilkendegivet for Ministeren, at Søfartskontoret paa det foreliggende Grundlag ikke turde paatage sig nogen Del af Ansvaret for den øjeblikkelige Omflytning. Jeg havde ventet — med nogen Ret forekommer det mig — at der forud for Besvarelsen i Tinget vilde være foregaaet en Udredning inden for Handelsministeriets Departement til Opklaring af Begivenhedernes Sammenhæng, og en saadan Udredning mellem ansvarsbevidste og loyalt indstillede Embedsmænd kunde, som det fremgaar af det foranstaaende, umuligt have givet andet og ubehageligere Resultat, end at Uheldet var hændeligt og nærmest maatte føres tilbage til det ugunstige Omlægningstidspunkt. Noget saadant Opklaringsarbejde var imidlertid ikke foregaaet. Ministeren havde Dagen forud mundtlig meddelt mig, at han i Tinget vilde lægge Skylden paa mig, men viste sig fuldkommen døv over for mine Protester. Han havde en skriftlig Udredning for sig, udarbejdet uden Medvirken fra min eller overhovedet fra Søfartskontorets Side, og til hvilken jeg ej heller nu fik Adgang. Som det viste sig ved Oplæsningen i Folketinget Dagen efter, mundede Udredningen først og sidst ud i nedsættende Udtalelser om mig, hvis Medarbejderskab ved Beretningens Tilblivelse man ikke havde haft Brug for; hvem der har affattet denne Beretning, kunde jeg ikke faa oplyst hverken da eller senere, men det synes givet, at det embedsmæssige Ansvar for den maa paahvile Handelsministeriets Departementschef.

Som Følge af Handelsministerens usædvanlige Skridt i Folketinget maatte jeg føle min Embedsstilling stærkt røkket. Ikke blot havde Ministeren, i hvem Embedsmanden venter at finde sin naturlige Forsvarer over for Rigsdagen, talt nedsættende om min Virksomhed, men han havde endog tilbageholdt enhver Oplysning, der kunde have bidraget til at kaste et mildere Skær over Forholdet. Ministeren undlod saaledes at oplyse for Tinget, at den Embedsmand, hvis Virksomhed han klandrede, var identisk med den Mand, der var Skaberen af det danske Isbrydningsvæsen og Skaberen af det traktatmæssigt fastlagte Samarbejde med Sverige, som forbeholder disse to Lande den afgørende Indflydelse paa Gennemførelsen af Vintertrafikken til Østersøen under vanskelige Isforhold, samt at denne Embedsmand desuden gennem en Aarække personligt havde ledet Isbrydningsvæsenet Dag og Nat uden nogensinde at forlange Vederlag for sit anstrængende Ekstra-Arbejde. Ministeren kunde have sagt alt dette og mere til og endda fastholdt *sin Opsættelse* med Hensyn til det under Omlægningssituationen passerende, men Minister Kjærboel sagde intet Ord i denne eller tilsvarende Retning og berøvede mig dermed endog den yderste Mulighed for stiltiende at akceptere den mig overgaaede Uret. Jeg

indgav derfor faa Dage efter Interpellationen i Folketinget min fornævnte Skrivelse af 21. Februar til Minister Kjørnbøl, i hvilken Skrivelse jeg under nøje Motivering begærede Oprejsning for den skete Uret og som Indledning hertil Undersøgelse overensstemmende med Principperne i Tjenestemandsløvens § 17.

Den 1. Marts blev jeg modtaget af Ministeren, der stillede sig paa følgende Maade over for min Henvendelse:

Disciplinærundersøgelse som af mig forlangt kunde ikke bevilges (jfr. et i sin Tid afgivet Responsum i Arendrup Sagen af nu afdøde Rigsadvokat Goll). Oprejsning kunde heller ikke gives, men det var Ministerens Opfattelse, at jeg var overanstrengt af for meget Arbejde gennem lang Tid, og i Overensstemmelse hermed tilbød han mig et halvt Aars Ferie med Gage: »Naar jeg saa kom rask tilbage, vilde alt dermed være i Orden.«

Jeg bemærker her, at Afslag paa Kravet om Disciplinærundersøgelse er af Ministeren givet ved 3 forskellige Lejligheder, nemlig foruden den her nævnte paa en underhaands Anmodning fra Ministerialforeningens Bestyrelse d. 4. Maj og paa en Forespørgsel i Folketinget d. 5. Maj; i det sidstnævnte Tilfælde ledsagede Ministeren derhos sit Afslag med en Udtalelse gaaende ud paa, at det tjente Kontorchef Kroghs Interesser bedst, at der ikke blev foretaget nogen Undersøgelse.

Tilbudet om et halvt Aars Ferie med Gage til Afvikling af Sagen er fremført for mig mindst 4 Gange: To Gange af Ministeren, den 1. Marts som lige nævnt samt d. 8. Maj, en Gang d. 25. Juni af Rigsadvokat *Pihl*, og endnu en Gang d. 30. Juni af Rigsadvokaten via Højesteretssagfører *Stig Rode*; som et hermed nøje beslægtet Fænomen kan yderligere antegnes, at jeg d. 21. Maj gennem nuværende Kontorchef Ove Nielsen fik Departementschef Jespersens Tilkendegivelse af, at jeg burde afblæse Affæren, idet der ellers kunde blive Tale om »operative Indgreb«, samt at en officiel Henvendelse fra Ministerialforeningen om Foretagelse af en Undersøgelse vilde blive mødt med Afslag. Jeg vil ingenlunde bestride, at Tilbudet fra Ministeren til en definitiv Udjævning og Afslutning af Sagen kan være udsprunget af en virkelig Velvilje, men denne Side af Spørgsmaalet har blot ingen Interesse. Den Uret, der var overgaaet mig ved Ministerens nedsættende Omtale af min Embedsvirksomhed i Folketinget, og det Stød, som dermed var rettet mod mit Embedes Autoritet, var jo nemlig af en saadan Natur, at jeg ikke vilde have været i Stand til at modtage Tilbudet uden samtidig at føle, at min Embedsstilling var bleven rokket, og at jeg selv havde gjort mig til en ringere Mand — en Antagelse af Tilbudet har derfor fra min Side været udelukket under ethvert Stadium af Sagen.

Den 10. Juni rettede Ministerialforeningen en officiel Henvendelse til Handelsministeren, i hvilken Henvendelse Foreningen paa afgørende Maade støttede min Begæring om Disciplinærundersøgelse i Sagen. Afskrift af Henvendelsen vedlægges her som Underbilag B med 2 Underbilag.

Den 24. Juni, ved 9 Tiden, medens jeg var optaget af Forarbejder vedrørende en for længere Tid tilbage berammet, nu umiddelbart forestaaende Konference i London, kaldtes jeg til Handelsministeren, der meddelte mig, at jeg ikke kunde rejse til London, idet han nu havde overdraget Rigsadvokat Pihl at foretage en Undersøgelse af Istjenestegsagen. Min Begæring om at faa en Bisidder ved Undersøgelsen efter Tjenestemandslovens § 17, som jeg efter den nu foreliggende Anledning gentog mundtlig, blev afvist; Undersøgelsen skulde blot være »til nærmere Vejledning« for Ministeren selv, og jeg skulde ufortøvet stille mig til Disposition for Rigsadvokaten.

Den Undersøgelse, der her bødes mig, var en helt anden og væsentlig ringere end den, jeg havde andraget om; dens Formaal og de Vilkaar, der gaves mig, maatte i hvert Fald i nok saa høj Grad bringe mig til at tænke paa Bestræbelser post festum paa at underbygge den Anklage og Dom, som Ministeren uden fyldestgørende Forhaandsundersøgelse havde udtalt i Folketinget som fornævnt, end paa Bestræbelser for nu at tilvejebringe en upartisk Undersøgelse, gørende Ret og Skel til begge Sider. Rent praktisk bragte den sene Afgørelse Vanskeligheder med Hensyn til den juridiske Assistance, jeg maatte have, fordi Sommerferiesæsonen nu stod umiddelbart for. Naturligvis havde jeg straks efter Ministerforeningens officielle Henvendelse til Ministeren sat mig i Bevægelse for at sikre mig Hjælp, men de største Anstrængelser til Trods lykkedes det først i yderste Øjeblik at finde Hjælp (Højesteretssagfører Stig Rode paatog sig venligst dette Hverv), nemlig d. 25. Juni om Formiddagen et Par Timer før det første Møde hos Rigsadvokaten; en virkelig Forberedelse var altsaa udelukket. Skønt jeg saaledes i enhver Henseende maatte føle mig handicappet ved den af Ministeren valgte Fremgangsmaade, kunde der naturligvis intet Øjeblik være Tale om en Afvisning af de stillede Vilkaar. Tjenestemandsløven hjemlede mig nemlig ingen som helst Ret til at *kræve* en Undersøgelse, uanset hvor ilde en Medfart jeg maatte have lidt, og en Afvisning fra min Side kunde maaske endog være bleven tydet, som om jeg havde Betæneligheder med Hensyn til Sagen selv.

Fredag d. 25. Juni begyndte som nævnt Rigsadvokatens Undersøgelse, men som det straks viste sig, tillod Rigsadvokaten ikke min juridiske Raadgiver at overvære Mødet. Højesteretssagføreren og jeg maatte i hvert Fald foreløbig bøje os for Rigsadvokatens Bestemmelse, og Højesteretssagføreren maatte følgelig forlade Mødet. Efter Mødet tog jeg dog Spørgsmaalet op paa ny og insisterede paa min Raadgivers Nærværelse med det Resultat, at Rigsadvokaten nu gav Tilsagn om at opfylde mit Ønske. Den 26. Juni fik Højesteretssagføreren følgelig Adgang til Mødet, men det blev ham indprentet af Rigsadvokaten, at han var Tilhører og intet andet, samt at han ikke, ligesaa lidt som jeg selv, kunde faa Adgang til at overvære Vidneafhøringerne; paa denne Maade forløb Møderne den nævnte Dag samt d. 28. Juni.

Tirsdag d. 29. Juni, henimod Mødets Slutning fremdrog Rigsadvokaten til Undersøgelse en Række konkrete Sager fra Søfartskontoret,

der var Istjenesteomflytningen uvedkommende. Højesteretssagføreren protesterede herimod under Henvisning til, at hvad der nu foregik i Virkeligheden var en Disciplinærundersøgelse, blot at man havde berøvet mig den Bisidder, jeg havde Krav paa. For min Del maatte jeg dog være betænkelig ved en Holdning, der blot i fjerneste Grad kunde tydes i Retning af, at jeg vilde afbryde eller sinke Undersøgelsen. Dette mit Standpunkt blev sluttelig det afgørende, og i Overensstemmelse hermed fortsattes som hidtil d. 30. Juni med det ny Anklagemateriale, angaaende hvilket Rigsadvokaten nu udtalte, at det slet ikke indeholdt Klager, men blot skulde belyse den anstrængte Arbejdssituation i Søfartskontoret. Jeg lagde ikke Skjul paa, at efter min Opfattelse indeholdt dette Materiale intet andet end Lapperier og viste maaske Nidkærhed for Opgaven, men ellers nærmest blot en ringe Indsigt med Hensyn til Søfartskontorets Arbejdsfelter hos den, der havde samlet Sagerne sammen; derimod maatte jeg finde det utilfredsstillende, at man i Ministeriet ikke paa Forhaand havde gjort mig bekendt med det Materiale, som man saaledes inddrog under Undersøgelsen.

Fredag d. 2. Juli om Eftermiddagen blev jeg kaldt til Minister Kjørbøl, der meddelte, at han efter Konference med Rigsadvokaten nu var villig til at tillade, at Højesteretssagføreren og jeg fik Adgang til Udskrifter angaaende det passerede, til Tilkaldelse af Vidner etc., men dog kun paa Betingelse af, at jeg gik paa Orlov under Undersøgelsen. Jeg havde hidtil passet mit Arbejde i Ministeriet jævnsides med Undersøgelsen og forstod ikke Betydningen af den nu opstillede Betingelse, og det saa meget mindre som min Sommerferie efter den lang Tid i Forvejen lagte Plan skulde begynde næste Dags Aften; jeg kunde derfor ikke svare paa staaende Fod. Sagen ordnedes dog i Løbet af Eftermiddagen paa den antydede Basis, idet Betingelsen om Orlov betragtedes som værende faktisk fyldestgjort ved min Ferie.

Lørdag d. 3. Juli ved Mødet hos Rigsadvokaten gav denne derefter Meddelelse om den skete »Kulisseforandring«: Vi vilde blive stillet, som om det, der foregik, var et egentligt Tjenestemandsførhør, blot at det ikke formelt kunde betegnes som saadant, og at der ikke forelaa Sigtelse mod nogen. — Men paa dette Tidspunkt havde imidlertid de betydningsfuldeste Vidneafhøringer fundet Sted for lukkede Døre.

Torsdag d. 8. Juli sluttede Møderne hos Rigsadvokaten. Ved det sidste Møde gentog jeg mit Krav om Oprensning for den mig overgaaede Uret.

Fra Rigsadvokatens Side var det i Forvejen klarlagt, at Højesteretssagføreren ikke vilde faa Lejlighed til at se de Konklusioner, Rigsadvokaten agtede at drage af Undersøgelsen. Derimod tillodes det Højesteretssagføreren at fremkomme med et skriftligt Indlæg, forsaavidt dette kunde ske omgaaende; det blev afgivet d. 9. Juli og vedlægges her som Underbilag C.

Rigsadvokat Pihl's Redegørelse i Sagen blev afgivet d. 10. Juli, og efter hvad jeg forstaar, har Handelsministeren uopholdelig efter

Modtagelsen af Beretningen og paa Grundlag af denne truffet sin Beslutning om at foranledige mig afskediget med Pension. Meddelelse herom gav Ministeren mig i et Brev af 12. Juli, Underbilag D, i hvilket han derhos udtalte Ønsket om, at jeg selv vilde indgive Afskedsansøgning. I mit Svar af 15. s. M., som her vedlægges i Afskrift som Underbilag E, begrundede jeg, at jeg maatte se mig ude af Stand til at imødekomme dette Ønske. Med det nævnte Brev af 12. Juli modtog jeg desuden Afskrift af Rigsadvokatens Redegørelse med Tilføjende om, at denne var fortrolig — en Bestemmelse hvis Berettigelse jeg ikke ser mig i Stand til at anerkende.

Ved officiel Skrivelse af 19. Juli modtog jeg sluttelig Handelsministeriets Meddelelse om, at jeg paa Handelsministerens Forestilling var afskediget fra min Stilling som Kontorchef i Handelsministeriet »i Naade og med Pension« fra Udgangen af Oktober 1937. Jeg kender ikke Ordlyden af den nedlagte Forestilling, men maa efter mit Kendskab til Rigsadvokatens Redegørelse nærmest formode, at man har begrundet min Afskedigelse med Uegnethed.

Forinden jeg herefter gaar videre i min Fremstilling, er det mig magtpaaliggende, for at undgaa enhver Misforstaaelse, at fremhæve, at jeg i ingen Henseende finder at kunne bestride Handelsministerens formelle Ret til — selv under Forhold som de i denne Sag foreliggende — at foranledige en hvilken som helst af de ham undergivne Tjenestemænd afskediget. Hvad jeg har for Øje er alene at søge at vise, at min Afskedigelse under de givne Forhold nødvendigvis maa faa Karakteren af en ny Uret, føjet til Ministerens nedsættende Udtalelser i Folketinget angaaende min Embedsvirksomhed.

Jeg vender mig herefter til Rigsadvokatens Redegørelse, der indledes saaledes:

»I Skrivelse af 24. Juni d. A. har Ministeriet for Handel, Industri og Søfart anmodet mig om til Brug for Handelsministeren at ville foretage en Undersøgelse angaaende Ledelsen af Handelsministeriets Søfartskontor med specielt Henblik paa den i afvigte Vinter foreliggende Situation vedrørende Udsendelsen af Statens Isbrydere.« — Jeg anfører denne Indledning, fordi den formentlig angiver den nøjere Afgrænsning af den Opgave, der var stillet Rigsadvokaten.

I sin Opgørelse over det sluttelige Resultat af Undersøgelsen rejser Rigsadvokaten ikke Sigtelse for Embedsforsøelse. Ganske vist antyder han — paa et Grundlag, der efter min Opfattelse er fuldkommen uholdbart — at der nok kunde være Ting, der ligger nær opad dette Begreb, men da han altsaa lader Spørgsmaalet om Sigtelse for Embedsforsøelse falde, gør jeg for min Del det samme.

Paa samme Maade gaar det med det Anklagemateriale, der var uden Forbindelse med Istjenestesagen, som første Gang fremkom for mig i Mødet d. 29. Juni, og paa hvilket man fik Ekstemporalbesvarelser fra mig, idet Ministeriet havde undladt at give mig Meddelelse forud om, at saadant Materiale agtedes anvendt imod mig. Heller ikke dette Materiale har sat sig blivende Spor i Slutopgørelsen, og ogsaa jeg lader det derfor falde.

I Stedet stiller Rigsadvokaten sig en helt ny Opgave, idet han siger, at man kan »ikke undgaa at blive opmærksom paa det Problem, om der ikke nu foreligger den Situation, at det er tvivlsomt, om Kontorchef Krogh er egnet til videre at lede Søfartskontoret.«

Ny er Opgaven i Forholdet over for mig, idet den jo ikke ligger inden for den Afgrænsning, jeg lige har gengivet ovenfor. Den kunde derimod nok lægges inden for den forblommede Meddelelse, Departementschef Jespersen lod mig tilflyde d. 21. Maj som ovenfor nævnt, men denne Meddelelse havde jeg i sin Tid blot anset som et Udtryk for Irritation — det vilde jo nemlig ikke være unaturligt, om Departementschef Jespersen var begyndt at syle med den Tanke, at han i sin Ukyndighed med Hensyn til Søfartskontorets Anliggender maaske selv mere end nogen anden havde bidraget til at fremkalde og tilspidse den foreliggende ubehagelige Situation.

Som Bevisførelse for denne formodede »Uegnethed« foretager Rigsadvokaten en Bedømmelse af Søfartskontorets Arbejdssituation, Arbejdsmetoder og Arbejdsresultat, idet han herom udtaler følgende:

»Det fremgaar af Afhøringerne, at der nu paatænkes en Forenkling og Simplificering, for at Arbejdet i Kontoret kan blive à jour. Man faar det Indtryk af Sagen, at en saadan Forenkling — i Modsætning til den Udvej at oprette et selvstændigt Departement med Personaleudvidelse — gaar imod Kontorchefens hele Livsinteresse og mod alt det, han har kæmpet for i snart 30 Aar. Kontorets Tilstand er aabenbart præget af, at der har været for megen Kamp og bl. a. af den Grund for lidt Fremgang i Arbejdet.«

Denne Dom, som efter den da foreliggende Situation maatte være beregnet at skulle have Betydning som en inappellabel Kendelse, hvad den jo ogsaa indtil nu har haft, maa virke overraskende og forstemmende.

Det drejer sig om en Mands Arbejde i snart 30 Aar, som Rigsadvokaten selv siger, en Embedsgerning paa et nyt og vanskeligt Felt strækkende sig over en lille Menneskealder. Til at trænge ind i denne Embedsgerning, sætte sig ind i, hvad der er udrettet i disse 3 Decennier paa en saadan Maade, at der derpaa lader sig bygge en afgørende Vurdering, har Rigsadvokaten som skønmæssigt Maksimum anvendt 3 Dage, og efter Forløbet af disse Dage fortrøster Rigsadvokaten sig til at afsige den Kendelse om min Livsgerning, *at der har været for lidt Fremgang i Arbejdet*, eller som Rigsadvokaten siger lidt senere: »Kontorchef Krogh synes at være besat af sit Arbejde paa en saadan Maade,

at denne Besættelse har udviklet sig til en Svækkelse af hans Arbejds-metoder.« Jeg sætter over for denne Dom det Faktum, at ansete Embedskolleger fra Søfartsadministrationer i Norden og i Udlandet iøvrigt, der ganske vist kun kender visse bestemte Udsnit af min Embedsvirksomhed, men til Gengæld har fulgt denne nøje gennem ti, tyve Aar eller mere, i Ord og Handling har givet til Kende, at man i mig stedse har set en Fører af internationalt Format, hvad angaar den offentlige Søfartsadministrations Anliggender. Rigsadvokatens Dom er bygget op i Ukyndighed og Hastværk, hvad de anførte Kendsgerninger angaaende Udlandets Bedømmelse af min Position og Indsats vil være tilstrækkeligt til at vise. Jeg afviser blankt Rigsadvokatens Dom om Uegnethed paa dette Grundlag; thi mig kan denne »Dom« ikke ramme.

Det virkelige Forhold kan i Korthed karakteriseres saaledes:

I de forløbne næsten 30 Aar har Søfartskontoret udviklet sig fra en yderst ringe Begyndelse til at blive en administrativ Faktor af væsentlig Betydning for Skibsfartserhvervet og med en almindelig anerkendt Forgrundsstilling blandt de ledende Regeringsorganer for Skibsfartsanliggender i de væsentligste Søfartslande. — Denne Søfartskontorets Udvikling er helt ud mit Værk.

Min Embedsgerning har, som det fremgaar af min Skrivelse af 10. Januar 1930 til Stats- og Søfartsministeren (se Beretning fra Handelsministeren om Sagen »Kontorchef Arendrup«, Pag. 51) helt ud været baseret paa det Princip, at min Embedsytelse til enhver Tid ikke blot skulde være bestemt ved, hvad skrevne og uskrevne Forskrifter maatte tilsige, men tillige skulde omfatte i ganske bogstavelig Forstand alt, hvad mine Evner og Kræfter maatte sætte mig i Stand til at udrette, og det følger naturligvis heraf, at jeg ved enhver forefaldende Lejlighed har afvist Tilbud om Privatbeskæftigelse.

I hvor høj Grad dette Arbejdsprincip har været bestemmende ikke blot for mig selv som Kontorets Chef, men praktisk set for hele Søfartsafdelingens Personale, vil kunne ses af det i vedføjede Underbilag F indeholdte Uddrag af et Exposé af 11. Maj 1936 angaaende Forholdene i Søfartsafdelingen, udarbejdet efter Handelsministerens Foranledning. Det vil tillige ses af dette Bilag, hvilken arbejdsmæssig Nødssituation Ministeriets Ledelse i en lang Aarrække har ladet Afdelingen henleve under, og hvilke frivillige Anstrængelser, der er gjort for at hindre, at der skete uoprettelig Skade — Anstrængelser, der for en jævn Betragtning skulde synes at fortjene Tak, snarere end Mistænkeliggørelse.

(Til Vurdering af, i hvilken Grad der har været forholdt Søfartsafdelingen fornøden Arbejdskraft, skal anføres, at Afdelingen, der nu er aflastet for Istjenesten og derhos delt i to Kontorer, et egentligt Søfartskontor og en søfartsteknisk Afdeling, efter min Afgang har faaet følgende Personaleforøgelse: 1 Fuldmægtigembede, 1 Skibsinspektør-embede og 1 Ingeniørembede foruden søkyndig Medhjælp samt udvidet Sekretærhjælp).

Om Arten og Omfanget af den Del af min Embedsgerning, der

falder uden for det løbende Rutinearbejde og de Opgaver, som af de skiftende Ministre har været mig paalagt, vil man kunne danne sig et Skøn paa Grundlag af Underbilag G, der i Memorandums Form giver kortfattede Oplysninger angaaende Løsningen af en Række udenrigske og indenrigske Opgaver. Med en enkelt og uvæsentlig Undtagelse gælder det om disse Resultater, at det er Søfartskontoret, som i nøje Føling med Skibsfartserhvervets Ledelse, *men efter mit Initiativ i hvert enkelt Tilfælde*, har optaget Problemet, lagt Planerne for dets Løsning, og faaet disse Planer godkendt af den paagældende Minister samt efter Omstændighederne tillige af Udenrigsministeriet. I Bilaget vil findes gengivet i Uddrag Udtalelser angaaende min Embedsvirksomhed fra fremstaaende Embedsmænd i det britiske Handelsministerium (*Board of Trade*), saavel som en officiel Udtalelse, fremsat af den svenske Regering, med særligt Henblik paa det af mig udførte Arbejde til Fremme af de nordiske Landes fælles Interesser.

Rigsadvokaten nøjes imidlertid ikke med at ville føre Bevis for min formodede »Uegnethed« ved at udtale en nedsættende Dom over mine Arbejdsmetoder og Arbejdsresultater. Han hæfter sig endvidere ved min Evne til Samarbejde og fælder herom, med samme Sikkerhed som ovenfor, den Kendelse, at jeg har været besat af mit Arbejde paa en saadan Maade, at denne Besættelse har udviklet sig til en Umuliggørelse af Samarbejdet med andre.

Rigsadvokaten støtter sig i saa Henseende udelukkende til to Tilfælde, mit Forhold til Departementschef Dalhoff og til Departementschef Jespersen — begge Forhold er af Rigsadvokaten behandlet og bedømt lige saa overfladisk som alt det tidligere.

Om det førstnævnte af disse Forhold skal jeg her blot anføre, at det er rigtigt og velkendt af de Ministre, Stauning og Hauge, hvem Sagen berørte, at der bestod en dybtgaaende Uoverensstemmelse mellem Departementschef Dalhoff og mig, og at denne Uoverensstemmelse fremkom ved Departementschefens Holdning under Arendrup-Dalhoff Affæren i 1929/30. Hverken Handelsminister Kjærbøl eller Handelsministeriets nuværende Departementschef har imidlertid været embedsmæssigt berørt af denne Sag, og fra det Tidspunkt, Oktober 1935, da Handelsminister Hauge ved Dalhoffs Overgang til Valuta-centralen indførte en Ordning inden for Handelsministeriet, hvorved jeg ogsaa formelt fik Varetagelsen af Departementschefsforretningerne for Søfartskontoret, maa denne gamle Konfliktsag formentlig siges at være definitivt likvideret. Jeg maa derfor finde det uberettiget, at denne Sag af Rigsadvokaten overhovedet anvendes imod mig, og jeg maa under alle Omstændigheder hævde, at om der paa den skal bygges noget som helst med Hensyn til den foreliggende Situation, maa det i hvert Fald være et uafviseligt Krav, at der nu gennemføres en udtømmende Undersøgelse af Sagens Omstændigheder og dens Forbindelse med Arendrup Affæren.

Mit Forhold til Departementschef Jespersen nødvendiggør en lidt nærmere Omtale.

Som ganske ung Sekretær har nuværende Departementschef Jespersen en kortere Overgang under Kontorenes Personalefællesskab haft en ubetydelig Tilknytning ogsaa til Søfartskontoret. Bortset herfra har J. intet haft med Søfartsafdelingens Forretningsomraade at gøre og ej heller staaet i nogen embedsmæssig Relation til mig, førend han fra 1. Januar 1937 fra mig overtog Departementschefsforretningerne vedrørende Søfartsafdelingen, hvilke Forretninger jeg rent faktisk havde varetaget i en lang Aarrække og formelt siden Oktober 1935 som ovenfor nævnt. Det personlige Forhold mellem J. og mig har altid været det bedste; jeg erindrer fra de mange Aars Arbejde under samme Tag ikke nogen eneste Uoverensstemmelse. Det var givet, at J. som Departementschef skulde have Søfartsafdelingens fuldt loyale Medarbejderskab, og en saadan absolut Loyalitet har J. ogsaa mødt gennem hele Perioden indtil min Afgang fra Ministeriet, saavel efter som før Interpellationen i Folketinget d. 16. Februar 1937.

Faa Dage efter den sidstnævnte Dato maatte jeg gaa til Sengs med Halsbetændelse, og denne Omstændighed i Forbindelse med et andet og alvorligt Sygdomstilfælde med paafølgende Dødsfald i mit Hjem bevirkede, at jeg først d. 5. Maj vendte tilbage til Arbejdet i Ministeriet.

Jeg søgte straks en Samtale med Departementschef Jespersen angaaende den foreliggende usædvanlige Situation og gjorde herunder gældende, at det var mig ganske uforstaaeligt:

- at J., som var i enhver Henseende usagkyndig angaaende Isbrydningsvæsenets Forhold, d. 29. Januar ved Samtalen hos Ministeren havde kunnet underkende mine afgørende og saglige Betæneligheder ved en øjeblikkelig Omlægning af Isbrydningsvæsenet under de givne kritiske Forhold;
- at J. ved Mødet i Isbrydningsnævnet d. 5. Februar havde hindret mig i at klargøre for Nævnet Sammenhængen i Spørgsmaalet »Isbjørn«;
- at J., der ikke kunde fralægge sig det departementale Ansvar for den Beretning, der blev affattet til Ministeren til Brug ved Besvarelse af Interpellationen i Folketinget, ikke havde fundet sig foranlediget til at søge Samarbejde med mig til alsidig Opklaring af det passerede, forinden Beretning afgaves til Ministeren; og
- at J. ikke havde sat hele sin Indflydelse ind paa at hindre, at Ministeren foretog et saa usædvanligt, og under de givne Forhold saa urimeligt og dermed følgesvangert Skridt som at omtale min Embedsvirksomhed nedsættende over for Folketinget.

Det Svar, Departementschef Jespersen gav mig, kunde ikke tilfredsstille mig; det gik væsentligst ud paa, at J. havde ikke kunnet finde de Grunde, jeg havde anført mod den øjeblikkelige Omlægning, tilstrækkelig vægtige, samt at Ministeren formentlig havde kunnet udtale sig anderledes i Tinget, hvis ikke jeg saa absolut havde afvist enhver Del af Skylden for Uheldet.

Heroverfor konstaterede jeg da, at jeg hverken fra et embedsmæssigt Synspunkt eller fra et rent menneskeligt Synspunkt kunde finde Departementschefens Holdning i Sagen forsvarlig. Jeg udtalte denne Opfattelse med den Adkomst, som under de foreliggende Omstændigheder maatte tilkomme den saa mange Aar ældre og dertil dybt forurettede sagkyndige Embedsmand. Jeg staar helt uforstaaende over for Departementschef Jespersens Holdning, hans Motiver er mig ubekendte og interesserer mig ikke, men min Opfattelse med Hensyn til dens Forsvarlighed fastholder jeg den Dag i Dag.

Der indleddedes *ikke* hermed nogen Ændring i Søfartskontorets loyale Holdning over for Departementschefen. Jeg gik imidlertid over til udelukkende skriftlig Referatform, men det skete alene, fordi jeg gik ud fra, at dette fra alle Sider vilde blive betragtet som det hensynsfuldeste og mest praktiske, indtil der kom til at foreligge et Undersøgelsesresultat med Hensyn til det passerede. Havde dette Forsøg paa Hensynsfuldhed ikke Departementschefens Sympati, vilde han formentlig have tilkendegivet Ønske om en Ændring i saa Henseende, og en Ændring vilde naturligvis i saa Fald straks have fundet Sted.

Det følger formentlig heraf, at Rigsadvokaten ikke med Rette kan benytte mit Forhold til Departementschef Jespersen til at underbygge sin Paastand om, at jeg var ude af Stand til at samarbejde med andre.

Jeg maa efter min foranstaaende Udredning angaaende Rigsadvokatens Undersøgelsesresultater finde, at den Undersøgelse, denne Embedsmand har foretaget, ikke er udtømmende og desuden i høj Grad angribelig. Det er nok muligt, at den falder inden for den af Handelsministeren givne Afgrænsning af den Rigsadvokaten stillede Opgave, men den fyldestgør i hvert Fald ikke, hverken formelt eller reelt, hvad man med Rette vilde have forventet af en Undersøgelse, der havde haft til Formaal at bringe paa det rene, hvorvidt og i hvilket Omfang der var øvet Uret mod en veltjent Embedsmand. Det falder øjensynligt ikke Rigsadvokaten ind at prøve paa at faa klargjort, om ikke denne Embedsmand har været i begrundet god Tro, han finder øjensynlig, at den nedsættende Omtale i Folketinget af Embedsmandens Virksomhed er noget, som Embedsmanden i Stilhed maa affinde sig med som en Risiko, Embedsforholdet nu en Gang fører med sig, og da han sluttelig, omend modstræbende, opgiver Tanken om Embedsforseelse, opsøger han kun — uden for mig at paapege den ændrede Kurs — et nyt Grundlag, paa hvilket han mener at kunne fastslaa »for lidt Fremgang i Arbejdet« og afgørende Svigten i min Evne til Samarbejde med andre. Havde Rigsadvokaten klargjort for mig, hvad han saaledes tilsigtede, er det givet allerede efter det, jeg foran har oplyst, at et betydeligt nyt Materiale, egned til at stille det af ham rejste Problem i et væsentligt andet Lys, vilde være fremkommet.

Saavidt jeg formaar at se, er det alene ved denne Rigsadvokatens

Fremgangsmaade, at det bliver muligt, at Sagen kan faa et saa besynderligt Forløb og Resultat som det, der fulgte efter — et Resultat som jeg forudser vil forekomme stadig mere besynderligt, jo længere den oprindelige Begivenhed kommer paa Afstand. Thi hvad er det, der er sket?

Jeg, der som Embedsmand har en lille Menneskealders frugtbringende og uselvsk Arbejde bag mig, omtales af min Minister i Rigsdagen paa yderst tvivlsomt Grundlag som forsømmelig. Da jeg ikke ser mig i Stand til at akceptere den mig overgaaede Uret uden at miste min Selvgagtelse og følgelig vedholdende forlanger Oprejsning, kommer jeg i Miskredit. Man finder ikke noget holdbart Grundlag for at rejse Sigtelse imod mig for Tjenesteforseelse, men man har ikke desto mindre kunnet afskedige mig fra mit Embede og dermed søgt at paa-trykke mig en Slags Stempel af Uegnethed, maaske endog af Uefterrettelighed. Man har berøvet mig mit Arbejde, skønt man ikke kunde være uvidende om, hvad netop dette Arbejde betød i min Tilværelse, og man har som en automatisk indtrædende Sidevirkning dermed halveret min Indkomst.

Jeg har ikke formaet at tilegne mig den Tankegang, at en Fremgangsmaade, som den, der saaledes er bragt i Anvendelse over for mig, ved nærmere Prøvelse vil kunne findes at være stemmende med Ret og Billighed, saa lidt som med Statens egne Interesser i de Vilkaar, hvorunder en Tjenestemand i ledende Stilling maa udføre sit Arbejde.

Jeg skrev i mit foran citerede Brev af 10. Januar 1930 til Stats- og Søfartsministeren, *at jeg maa i det hele aldeles afvise, at der kastes endog blot et Skær af Forsømmelighed over nogen Del af min Embedsvirksomhed.*

Dette mit Standpunkt staar stadig lige urokket, og det er i Overensstemmelse hermed, at jeg tillader mig at andrage Regeringen om at ville hjælpe mig til den Oprejsning, jeg har Krav paa, ved at foranledige, at Sagen angaaende min Afskedigelse, og hvad dermed staar i Forbindelse, optages til fornyet Undersøgelse efter de af Justitsministeren i Statsadvokatsagen fastsatte Retningslinier.

Af praktiske Grunde tillader jeg mig at henstille, at den Kreds, blandt hvilken den paagældende Undersøger udpeges af Højesteret, udvides til at medindbefatte Præsidenterne for Landsretterne, Sø- og Handelsretten samt Københavns Byret.

Idet jeg staar i Begreb med at tiltræde en Udenlandsrejse, der er planlagt for flere Maaneder siden, tillader jeg mig endvidere at anholde om, at den kommende Undersøgelse maa blive ansat til Foretagelse i Slutningen af August Maaned.

Svaret paa nærværende Andragende bedes sendt til Hr. Højesteretssagfører C. C. Heilesen, Niels Hemmingsensgade 9.

I Ærbødighed
Emil Krogh.

Underbilag A,	se Bilag V ovenfor.....	Side 47
Underbilag B,	se Bilag VIII ovenfor.....	Side 59
Underbilag C,	se Bilag IX ovenfor.....	Side 64
Underbilag D,	se Bilag X ovenfor.....	Side 69
Underbilag E,	se Bilag XI ovenfor.....	Side 70

Underbilag F.

Uddrag af Exposé af 11. Maj 1936 angaaende Forholdene i Handelsministeriets Søfartsafdeling, udarbejdet af Kontorchef Krogh efter Handelsminister Kjærbo's Foranledning. — Konklusioner.

Det vilde efter min Opfattelse have været naturligt og fuldkommen forsvarligt under Hensyn til Skibsfartens Interesser, om Regeringen umiddelbart efter Gennemførelsen af Tilsynsreformen af 1920 (Lov om Tilsyn med Skibe) var skredet til Oprettelse af et Søfartsdepartement, og da Handelsminister *Christopher Hage* den Gang allerede havde optaget Tanken, vilde den formodentlig ogsaa være bleven gennemført, om ikke Regeringen *Zable's* Fald var indtruffet i Foraaret 1920.

Gennem den forløbne Aarrække har Spørgsmaalet om Søfartsafdelingens Omdannelse til et Departement gentagne Gange været saa langt fremme, at der med Føje kunde imødeses Skridt foretagne i Sagen fra Regeringens Side. Hver Gang er imidlertid Spørgsmaalet atter lagt til Side af Aarsager, der kun tildels er Søfartsafdelingen bekendte, og som i hvert Fald ikke kan tilskrives Afdelingen.

Under disse Omstændigheder har Søfartsafdelingen ikke kunnet finde nogen passende Lejlighed til at fremsætte sine berettigede Ønsker om Hjælp, idet man stadig har haft Grund til at antage, at den naturlige Anledning til at opnaa en gennemgribende Omorganisering af Afdelingen vilde være nogenlunde umiddelbart for Haanden. Og ved Siden deraf har uheldigvis Arbejdstempoet indenfor Regeringsmaskineriet i det hele været saa forceret, at ingen af de skiftende Ministre for Handelen og Søfarten har fundet Lejlighed til for Alvor at klarlægge sig Søfartsafdelingens Arbejdsvilkaar og Nødvendigheden af at naa frem til en Ordning, der svarede til den Udvikling, Afdelingen faktisk var undergaet.

For Søfartsafdelingen har jeg da under denne lange Venteperiode kun kunnet finde ét forsvarligt Standpunkt at indtage, nemlig det, til enhver Tid — og ganske uden Hensyn til de normale Grænser for Arbejdsydelse — at sætte alle til Raadighed værende Kræfter ind paa at sikre, at det stadig voksende Arbejde blev udført, og at samtidig

ingen Lejlighed forpassedes, som maatte findes gunstig til Løsning af nogen Opgave, der naturligt maatte findes at ligge indenfor et Søfartsdepartements Virkefelt. Ved med den yderste Konsekvens at fastholde dette Standpunkt og ved den Offer villighed, som Afdelingens Medarbejdere til enhver Tid har lagt for Dagen, er Situationen bleven klaret gennem en Aarække, trods de voksende Vanskeligheder, ja i Virkeligheden væsentlig længere, end man vel paa Forhaand havde turdet vente.

I de senere Aar har Stillingen imidlertid ikke længere kunnet oprettholdes. Vi er trykket gradvis tilbage trods alle Anstrængelser, vi har helt bogstaveligt udslidt vore Reserver, og den nuværende Tilstand lader sig karakterisere paa følgende Maade:

Arbejdet hidrørende fra Kjøbenhavns Konventionens Sekretariatsforretninger kan ikke gennemføres i det Omfang det burde, og den indflydelsesrige Stilling, Søfartsministeriet har skabt sig som Centralpunkt for denne Sammenslutning, er dermed alvorligt truet; thi den med en saadan Stilling forbundne Indflydelse svinder af sig selv til intet, hvis den ikke stadig paany erobres, ved at man udretter nyttigt Arbejde for Medlemmerne.

Forbindelsen med Skibsfartsdepartementer udenfor Kjøbenhavns-Magterne har maattet begrænses til et urimeligt Minimum, og vore Muligheder for ad denne Vej at holde Føling med, hvad der skal komme, og i Tide at søge at sikre Medindflydelse for nordiske Skibsfartsinteresser er dermed reduceret i utilbørlig Grad.

Det kan i det hele siges om Søfartsafdelingens udenrigs Arbejde, at Frugten af mange Aars Anstrængelser nu er i Færd med at lægges øde, fordi Forholdene ikke længer tillader forsvarlig Røgt. End ikke til det nordiske Sølvsarbejde har kunnet afses den Tid og Opmærksomhed, som Opgaven i Virkeligheden har Krav paa.

Vender man sig til det indenrigs Arbejde, er Billedet ligesaa utilfredsstillende. I stigende Antal maa betydningsfulde Opgaver skydes til Side eller opmagasineres Aar efter Aar, fordi der ikke kan skaffes Arbejdskraft eller Ro til at løse dem. Bedst stillet er, som det maatte ventes, de daglige løbende Ekspeditioner, men selv disse kan ikke længere fremmes med den Grad af Nøjagtighed, som efter almindelige Regler burde være en Selvfølge.

Alt i alt en Tilstand af bitter Nød.

Jeg konkluderer da derhen, at efter min Opfattelse er den Departementsordning, som Minister Hage i 1920 ansaa for at være en naturlig og ønskelig Konsekvens af den stedfundne Udvikling, paa det nuværende Tidspunkt i Virkeligheden en uafviselig Nødvendighed.

Jeg konkluderer fremdeles derhen, at om en Departementsordning skal kunne udgøre en effektiv Støtte for Skibsfartserhvervet, da maa den være baseret paa de Principper og Arbejdsmetoder, som Søfartsafdelingen hidtil har fulgt.

Kjøbenhavn, d. 11. Maj 1936.

Underbilag G, se Bilag I ovenfor..... Side 27.

Bilag XIV.**Statsministeriets Svar af 12. September 1938 paa Kontorchef Kroghs
Andragende af 11. Juni s. A. om Genoptagelse af Sagen.**

STATSMINISTERIET

J. N. 939/196.

København, den 12. September 1938.

I Skrivelse af 11. Juni d. A. har Hr. Kontorchefen andraget Statsministeriet om at ville foranledige, at Sagen angaaende Deres Afskedigelse fra Embedet som Chef for Handelsministeriets Søfartskontor genoptages til Undersøgelse ved en af Højesteret blandt dennes Dommere, Præsidenterne for Landsretterne, Sø- og Handelsretten samt Københavns Byret udpeget Undersøger.

I denne Anledning skal man herved meddele, at Statsministeriet ikke ser sig i Stand til at foretage noget i denne Sag.

Th. Stauning.

Holck,
Eksps.

Hr. Kontorchef Emil Krogh,
Adr. Hr. Højesteretssagfører C. C. Heilesen,
Niels Hemmingsensgade 9.

H. P. HANSENS BOGTR., KBHVN.